תלמוד ירושלמי · מפרשים · נועם ירושלמי · סדר נשים

נועם ירושלמי על קידושין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נועם ירושלמי על קידושין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נועם-ירושלמי-על-קידושין/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 5
הלכה ג 17
הלכה ד 23
הלכה ה 24
הלכה ו 26
הלכה ז 28
פרק ב 28
הלכה א 28
הלכה ה 40
הלכה ו 41
הלכה ז 41
הלכה ח 48
פרק ג 50
הלכה א 50
הלכה ב 56
הלכה ג 56
הלכה ד 57
הלכה ה 58
הלכה ו 59
הלכה ח 61
הלכה ט 62
הלכה י 62
הלכה יא 63
הלכה יב 72
הלכה יג 73
פרק ד 74
הלכה ב 74
הלכה ג 77
הלכה ו 79

הלכה ז 82
הלכה ח 83

פרק א

הלכה א

קטע לב

ר' שמואל בר רב יצחק בעא שפחה חרופה במה היא קונה את עצמה ע' בס' נועם ירושלמי (פ"ח דפסחים הלכה א') ושם ביארתי:

הלכה ב

קטע ב

שם (ה"ב) עבד עברי נקנה בכסף ובשטר כו' ובגמ' כתיב כי ימכר לך אחיך העברי כו' עד כדון כר"ע דאית ליה למד מן הלמד כר' ישמעאל דלית ליה למד מן הלמד עיין בריש יבמות מה שביארתי שם:

קטע ד

עוד שם ר' אבהו אמר בשטר כסף הא בשטר של מתנה לא שמא יחזור בו העבד מעתה אפי' בשטר של כסף יכול הוא לחזור בו א"ל שמא תבוא שנת רעבון ויחזור בו (ופי' הפ"מ בשטר של כסף דוקא בשטר של כסף שנתן שטר לרבו בשביל כסף מכירתו שקבל ממנו הא בשטר של מתנה שלא קיבל העבד כלום אלא נתן לו שטר הקנאה במתנה שיהיה נקנה בו לאו כלום הוא כו' ופריך מעתה אם תחוש לחזרת העבד אפי' בשטר של כסף יכול הוא לחזור בו וליתן הכסף בחזרה אמר לו הכי קאמינא שמא יחזור רבו בעבד דחיישינן שמא תבוא שנת רעבון ולא ניחא לו בעבד ויחזור בו ולפיכך בשטר מתנה אינו נקנה כו' אבל בשטר של כסף שיש לו חוב עליו לא חיישינן שמא יחזור בו הרב ופירושו דחוק גם הק"ע נדחק בזה):

ע"כ נראה לי לבאר דר' אבהו אמר בשטר של כסף (פי' שכתב בשטר שנתחייב לו רבו כסף עבור זה הא בשטר מתנה לא שמא יחזור בו העבד ופריך מעתה אפי' בשטר של כסף יכול הוא לחזור בו דהא יוכל למחול לרבו הכסף ולא יהי' עוד עבד וכמו שיוצא בגרעון כסף. דהא הא דקאמר שמא יחזור בו העבד היינו שלא ירצה להיות עוד עבד א"כ בשטר של כסף נמי וע"ז אומר שמא תבוא שנת רעבון ויחזור בו רבו (נראה שצ"ל ויחזור לו רבו) והוא שרבו יחזיר להעבד שטר מתנה וא"כ לא יהי' עוד עבדו וא"כ הוא אסור בשפחה כנענית.

וזה יתבאר במאי דאמרינן בב"ב (דף קסח) בד"א בשטרי הלואה אבל בשטרי מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו רשב"ג אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין וכן היה רשב"ג אומר הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכמים

אומרים מתנתו קיימת ואמרינן שם אלא אמר רבה באותיות נקנין במסירה קא מיפלגי רשב"ג סבר אותיות נקנין במסירה ורבנן סברי אין אותיות נקנין במסירה (פי' ואם כן אם אותיות נקנין במסירה ע"כ אם מחזיר לו השטר חזרה מתנתו). וע"כ בשטר של מתנה לא דחיישינן שמא תבוא שנת רעבון ויחזור בו רבו (וצ"ל ויחזיר לו רבו) פי' השטר מתנה. וע"כ דווקא בשטר של כסף (פי' שכתוב בשטר שרבו צריך ליתן לו כסף וא"כ לא יחזיר לו רבו להעבד דהא יתבע אותו הכסף וכן אם יתן לו רבו אח"כ הכסף נשתעבד בשביל הכסף אבל בשטר מתנה לא דחיישינן שמא יחזיר לו רבו השטר:

ובזה איפשר לבאר הירושלמי (פ"ו דשביעית ה"ב) הרי שבא בשטר ובחזקה רבי אומר ידין בשטר רשב"ג אומר ידין בחזקה ר' זעירא בשם ר' ירמיה מעשה בא לעני רבי והורה כרשב"ג (כצ"ל) ר' ירמיה בעא קומי ר' זירא מחלפא שיטתיה דרבי תמן אמר ידין בשטר וכא אמר ידין בחזקה נימר עד דלא יחזור בו ואפי' תימר מדחזר בו לא ביקש רבי אלא לעמוד על אמיתתו של דברים ופי' הפ"מ אם מה שהורה כרשב"ג הוא דמה שחולק על רשב"ג הוא קודם שחזר בו וע"ז משני לא ביקש רבי אלא לעמוד על אמיתתו של דברים והרמב"ן פי' עד שלא יחזור בו פי' קודם שחזר בו שאומר שיקיים השטר כו' אבל אם חזר בו ואמר שטעה יכול לידון בחזקה. והנה בפשוטו הוא עד שלא יחזור בו (פי' קודם שחזר בו רבי) וכמו דאיתא (פ"ב דגיטין) אתי דר' יוסי כר' אימי עד דלא יחזור ביה וכן איתא בכתובות (פ"א ה"ג) מה עבד לה ר' חגי עד שלא יחזור בו אך לפי מה שפירש הרמב"ן דלא קאי ארבי איפשר לפרש נימא עד שלא יחזור בו' (פי' דהחשש הוא שמא החזיר להמוכר שטר וא"כ חזרה מתנתו וע"כ צריך להביא השטר אבל אם הביא השטר ולא נתקיים בחותמיו וא"כ לא חזר לו נידון בעידי חזקה וע"ז אומר אפי' תימא משחזר בו (צ"ל ואפילו תימא משלא חזר בו (פי' שלא החזיר השטר דהיינו שיש לו שטר אלא שלא נתקיים בחותמיו בהא קאמר רבי נמי דצריך לידון בשטר) ולא בקש רבי אלא לעמוד על אמיתתו של דברים (פי' שרבי לא אמרה אלא לברר כמו דאמרינן בב"ב (ד' קע). ולפי"ז איפשר לפרש נמי הא דאמרינן בב"ב (דף קסט) במאי קא מפלגי כי אתא רב דימי אמר באותיות ניקנין במסירה קא מפלגי ופירשב"ם שיש בידו שטר שמסרו לו הקונה את השדה ורבי סבר אותיות נקנין במסירה. וע"כ מועיל שטר רשב"ג אומר דדווקא חזקה אבל לא שטר והנה איפשר לפרש כמו שפירשתי הירושלמי דרבי סובר אותיות נקנין במסירה ע"כ חיישינן שמא החזיר לו השטר ע"כ צריך להראות את השטר ורשבג"א בעידי חזקה דלא חיישינן שמא מסר לו השטר. אלא דלפי"ז א"כ רשב"ג סובר דבשטר

או בחזקה ורשב"ם רצה לפרש דרק בחזקה. ולא גריס הא דמאי בחזקה אף בחזקה ועיין תוס' שם:

אך דמהירושלמי דכתובות (פי"א ה"א) משמע שסובר דאין אותיות נקנין במסירה דאמרינן שם ר' יהודה ברח לנוי אתא עובדא קומי ר' יוסי שכ"מ שאמר ינתנו אותיותיו לפלוני אמר לי' אין שכ"מ מזכה אלא בדברים שהן נקנין או בשטר או במשיכה ואלו נקנין במשיכה ובשטר כהדא דתני ספינה נקנית במשיכה ד"ה ר' נתן אומר ספינה ואותיות נקנין במשיכה כתב ולא משך משך ולא כתב לא עשה ולא כלום עד שיכתוב וימשוך וא"כ משמע שסובר דאין אותיות נקנין במסירה דהא אומר דאותיות משך ולא כתב לא עשה ולא כלום עד שיכתוב וימשוך ואיפשר לומר דר' אבהו פליג וסובר דאותיות נקנין במסירה:

ובזה יתבאר הירושלמי דכתובות (פ"י ה"א) ימים שבינתים תפלוגתא דר"מ ורבנן על דעתי' דר"מ בשטר נתחייבו הנכסים על דעתין דרבנן בכסף נתחייבו:

והנה שם ביארתי על מה שנדחקו המפרשים הק"ע והפ"מ היכן פליגי ר"מ ורבנן דר"מ סובר בשטר נתחייבו הנכסים ורבנן סברי בכסף נתחייבו הנכסים וביארתי שם בספרי:

וכעת נ"ל דאיפשר לומר דאי אמרינן דבשטר נתחייבו הנכסים ע"כ אותיות נקנין במסירה כיון דבשטר נתחייבו הנכסים אבל אי אמרינן דבכסף נתחייבו הנכסים והשטר הוא לראי' ע"כ אין אותיות נקנין במסירה וכמו שכתב הרא"ש (בפ"י דב"ב ד' קס"ט) ויראה לי דהא דאמר דהשטר נקנה לרשב"ג במסירה ולרבנן בכתיבה ומסירה אם מסרו לו וכתב לו קני לך איהו וכל שעבודי' דבי' היינו דווקא בשטר קנין שכ' שדה קנוי' לך ואם מסרו לוקח ראשון ללוקח שני קנה אעפ"י שלא נכתב השטר בשמו כו' ואלים מכירת שטר מכר שנסתלק לוקח ראשון לגמרי אבל מכירת שט"ח לא נסתלק המלוה עדיין שהרי עדיין בידו למחול ללוה אבל אם נקנה השדה בכסף או בחזקה או בקנין סודר וכתב השטר לראי' אם מכר לו אותו השטר וכתב לו קני לך איהי וכל שיעבודי' דבי' לא קנה כו':

וע"כ אי אמרינן דבשטר נתחייבו הנכסים א"כ אותיות נקנין במסירה אבל אי אמרינן דבכסף נתחייבו הנכסים א"כ אין אותיות נקנין במסירה והשתא ניחא הא דאמר ע"ד דר"מ בשטר נתחייבו הנכסים על דעתין דרבנן בכסף נתחייבו (פי' והשטר אינו אלא לראי') והוא כמו דאמרינן בקידושין (ד' מ"ח) לימא כתנאי התקדשי לי בשט"ח או שהי' לו מלוה ביד אחרים והרשה עליהם ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת כו' לעולם שט"ח דאחרים והכא במלוה בשטר ובמלוה ע"פ קמיפלגי במלוה בשטר במאי פליגי בפלוגתא דרבי ורבנן קא מיפלגי דתני' אותיות נקנין במסיר' דברי רבי וחכ"א בין שכתב

ולא מסר בין שמסר ולא כתב לא קני עד שיכתוב וימסור מר אית לי' דרבי ומר לית לי' דרבי וא"כ ר"מ סובר דאותיות נקנין במסירה וא"כ מוכח שסובר דבשטר נתחייבו הנכסים וע"כ כיון שהחיוב הוא רק ע"י השטר ע"כ נקנין במסירה וחכמים דסברי דאין אותיות נקנין במסירה סברי דבכסף נתחייבו הנכסים וא"כ כיון שאין השיעבוד ע"י השטר ע"כ אין אותיות נקנין במסירה וכמו שכתב הרא"ש בב"ב (ד' קס"ט) דאם השטר אינו אלא לראי' אינו נקנה במסירה וע"כ אומר על דעתי' דר"מ בשטר נתחייבו הנכסים על דעתין דרבנן בכסף נתחייבו וא"כ לפי מה שביארתי הירושלמי א"כ מוכח שסובר דבשטר קנין אותיות נקנות במסירה דהא דפליגי היינו דווקא בשט"ח והוא משום דסברי דבכסף נתחייבו הנכסים וא"כ כיון דלא הוי רק לראי' ע"כ אין אותיות נקנות במסירה אבל בשטרי קנין אותיות נקנות במסירה (ולפי"ז איפשר ליישב הירושלמי דכתובות (פי"א ה"א) דהא דאמר אין אותיות נקנין אלא במשיכה ובשטר היינו בשט"ח וכמו רבנן דאמרי דבכסף נתחייבו הנכסים (אלא דלפי מה שכתב הרא"ש אפי' כתב לי' קני לך איהי וכל שיעבודי' נמי לא מהני ואיפשר דלשיטת הירושלמי מהני) אבל בשטרי מקנה נקנות במסירה וכמו שכתב הרא"ש בב"ב (שם) דשטרי קנין עדיף טפי:

וע"ז אומר בירושלמי דבשטרי מתנה לא שמא יחזור בו רבו (וכמו שהגהתי שמא יחזור לו רבו ואותיות נקנות במסירה אבל למחילה לא חששו דהא עבד עברי גופו קנוי ולא מהני מחילה (ועוד דפליגי בירושלמי (ספ"ק דגיטין ה"ח) דין דמחל שטר לחברי' ר"ח ור' מנא חד אמר מחל וחד אמר לא מחל עד דמסר לי' שטרא ואיפשר דזה שסובר דלא מחל עד דמסר לי' שטרא הוא מהברייתי' דקידושין (ד' מ"ז) התקדשי לי בשט"ח כו' וא"כ קשה דילמא מחל לי' וכמו דאמרינן שם אלא דכ"ע אית לי' דרב פפא והכא בדשמואל קא מפלגי דאמר שמואל המוכר שט"ח לחבירו וחזרו ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל דמר אית לי' דשמואל ומר לית לי' דשמואל כו' וע"כ הוי קשה לי' דאיך מקודשת וע"ז אומר דלא מחל עד דמסר לי' שטרא ובלאו"ה לא מהני מחילה ואיפשר לומר דתלי בזה דאם עיקר השיעבוד הוא בכסף ע"כ מהני מחילה אפי' לא מסר לו השטר ואם עיקר השיעבוד הוא בשטר ע"כ לא מהני מחילה עד דמסר לי' שטרא ע"כ לר"מ דאית לי' עיקר השעבוד הוא בשטר ע"כ לא מהני מחילה וע"כ לא חיישי'דילמא מחל לי' אבל לרבנן חיישינן משום דעיקר השיעבוד הוא בכסף וע"כ כיון שמוחל לו השיעבוד שבכסף ממילא ליכא שיעבוד בשטר (ואיפשר דהירושלמי לטעמי' אזיל דאמרינן בירושלמי (רפי"ב דכתובות) במה הוא מתחייב לה לא כן ר' יוחנן ור"ש בן לקיש תריהון אמרין הכותב שט"ח על חבירו בחזקת שהוא חייב לו ונמצא שאינו חייב לו אינו חייב ליתן לו וע"כ אם מחלו

מחול לחכמים כיון דעיקר השיעבוד הוא בכסף וע"כ כיון שמוחל לו השיעבוד שבכסף ממילא פקע החיוב מהשט"ח דהוי ככותב שט"ח על חבירו שהוא חייב לו ונמצא שאינו חייב לו אינו חייב לו:

ובזה האופן נמי איפשר לבאר הא דאמרינן בירושלמי (פ"ו דכתובות ה"א) על דעתיה דר"מ בשטר נתחייבו הנכסים וע"כ לא חיישינן למחילה דבעינן דווקא עד דמסר ליה שטריה אבל לרבנן בכסף נתחייבו הנכסים. וע"כ חיישינן דילמא מחל ליה:

והנה איפשר לומר עוד דע"כ אומר בירושלמי דבשטר מתנה לא שמא יחזור לו רבו והקשה ע"ז הק"ע דהא בשטר של כסף יכול לחזור בו שיכול לשחררו ולהפקירו וי"ל כיון דכספו הוא לא יעשה כן שלא להפסיד כספו ואיפשר לומר כיון דהפקר בעינן שלשה א"כ לא יניחו אותו להיות עם השפחה כנענית וכן י"ל במחילה דמסתמא עשה בפני עדים וכמו דאמרינן בקידושין (דף מז) אלא שיחרור שטר למה לימא ליה באפי בי תרי זיל אי נמי באפי בי דינא זיל וא"כ לא יניחוהו להיות עם השפחה כנענית אך בשטר מתנה חיישינן שמא יחזיר לו השטר ולזה אין צריך עדים וכמו דאמרינן בב"ב (דף קעג) דאיתמר אותיות נקנין במסירה אביי אמר צריך להביא ראי' ורבא אמר אין צריך להביא ראיה ופירשב"ם צריך ראיה דראיה ועדים צריך שמסרו לזה בפניהם דלא נימא פקדון הוא אצלו או השמיטו ממנו ורבא אמר אינו צריך להביא ראיה וע"כ כיון דאינו צריך להביא ראיה ע"כ חיישינן שמא יחזיר לו השטר בלא ראיה וא"כ הוא משוחרר ואסור לישא שפחה כנענית וע"כ לא הביאוהו הרמב"ם משום דהרמב"ם סובר דהלכה כחכמים דאין אותיות נקנות במסירה ודו"ק:

קטע י

שם ר' אבהו בשם ר' יוחנן ושניהם במקרא א' דורשין ואם לא יגאל באלה ריה"ג דריש ואם לא יגאל באלה אלא באחרים משעבד ויוצ' ר"ע דריש ואם לא יגאל באלה אלא באלה משלים ויוצא דברי חכמים ר' יסא בשם ר' יוחנן בין זה ובין זה לשיחרור כו' ר' יעקב בר אחא כדברי מי שהוא אומר לשיעבוד משלים ויוצא והתני אם משגאלו הרי הוא כנמכר לו משעבד ויוצא (ופי' הפ"מ והתני אם משגאלו הרי הוא כנמכר לו בתחיל' ומשעבד עמו שש שנים ויוצא ומשני לית כאן משעבד ויצא) סמי מכאן משעבד דאין דינו אלא כאל הי' תחת יד עובד כוכבי' שמשלים עד שנת היובל ויצא) רצו קרוביו של ראשון גואלין להן רצו קרוביו של שני ליגאל אין גואלין להם והק"ע פי בדוחק והפ"מ פירש רצו קרובין של ראשון ליגאל האי של ראשון כמו משל ראשון הוא כלומר אם קרובים רוצים לגאלו בפעם הראשון כשהוא ביד העובד כוכבים גואלין להן רצו קרוביו משל

שני לגאול אם לא גאלוהו קרובים מן העובד כוכבים אלא אחרים ורצו הקרובים ליגאל עכשיו משל שני אין גואלים להן דלא כתיב גאולת קרובים אלא מן העובד כוכבים:

ולי נראה דקאי אהא דקאמר לית כאן משעבד ויוצא אלא משלים ויוצא פי' עד שש וא"כ השנים שעבד תחילה עובד אח"כ עד שמשלים לשש אך הא דקאמר הרי הוא כנמכר לו משעבד ויוצא כיון שאינו צריך להשלים רק עד שש א"כ אמאי תני הרי כנמכר לו ע"ז אומר רצו קרוביו של ראשון ליגאל גואלין להם רצו קרוביו של שני ליגאל אין גואלים להם) ואם לא היה כנמכר מתחילה א"כ היו קרוביו גואלים אותו כמיד העובד כוכבים אבל אם הרי הוא כנמכר מתחילה ואם כן הקרובים אין גואלים אותו) וע"ז אומר הרי הוא כנמכר משעבד ויוצא (פי' שהרי הוא כנמכר בתחילה לישראל וא"כ אין קרובין גואלין אותו ולא שנותנים לו הדין של עובד כוכבים להיות קרוביו גואלים אותו אלא כנמכר לישראל מתחילה). וע"ז אומר הרי הוא כנמכר בתחילה אבל לענין זה לא הוי כנמכרבתחילה אלא שמשלים עד שש וכמו דאמר ר' יוחנן כדברי מי שהוא אומר לשיעבוד משלים ויוצא וע"ז אומר ר' יסא בשם ר' יוחנן אתי כמ"ד באלה לשיחרור ובשאר כל אדם לשיעבוד (דהא קאמר כדברי מי שהוא אומר לשעבוד משלים ויוצא א"כ מוכח דלשאר כל אדם לשיעבוד וכיון דשאר כל אדם לשיעבוד א"כ מוכח דגאולת קרובים הוא לשיחרור כר' יוסי הגלילי דאמר ואם לא יגאל באלה אלא באחרים משעבד ויוצא):

קטע יד

שם אשר לא יעדה והפדה מלמד שאינו מייעדה לו עד שיהא ביום כדי לפדותה ובמעשה ידיה שוה פרוטה ובגרועה שוה פרוטה דברי ר' יוסי בר' יהודה וחכמים אומרים מיעד והולך עד דמדומי חמה. אמר ר' חייא בר אדא הכל מודים בעבד עברי עד שיהא שם שוה פרוטה: וכתב הפ"מ דה"ק אע"ג דפליגי ר"י בר"י ורבנן אם יכול לייעדה אעפ"י שאין עליו שוה פרוטה ור' יהודה אמר יעדה והפדה עד שיהא שם כדי פדי' והוא שוה פרוטה הכל מודים שאם בא לגרע וליצא בגרעון כסף עד שיהא שם כדי שוה פרוטה משום דיוצא בגרעון כסף מוהפדה נפקא לן ול"נ דאיפשר לומר דזה קאי לענין הא דאמרינן בקידושין (ד' כ"ב) אם אמר יאמר העבד כו' אמר רבא מאי בתחילה בתחילת פרוטה אחרונה והוא משום דכתיב אם אמר יאמר העבד עד שיאמר כשהוא עבד ואע"ג דבאמה העבריה יכול לייעדה אפי' בסיף פרוטה אחרונה כמו שאמרו חכמים דמייעד והולך עד דמדומי חמה אלמא דיש עליה שפחה עד דמדומי חמה וע"כ יכול לייעדה אבל בעבד

עברי להיות נרצע כשיאמר אהבתי את אדוני בעינן דוקא בתחילת פרוטה אחרונה דאז הוי עבד ודו"ק]:

קטע טו

עוד שם על דעתיה דר' יהודה בסוף נותן לה כסף ליעודים על דעתין דרבנן משעה ראשונה נותן כסף ליעודים מה נפקא מביניהון מעשה ידיה מ"ד בסוף נותן לה כסף ליעודים מעשה ידיה של בעלה מ"ד משעה ראשונה נותן כסף של יעודים מעשה ידיה של אביה כו' והנה הפ"מ פי' בכאן פירו' דחוק והפי' הוא מ"ד בסוף נותן לה כסף ליעודים מעשה ידיה של בעלה (פי' כיון שבסוף נותן לה כסף ליעודים א"כ עד הנה היה שפחה. ואח"כ מיעדה וע"כ מעשה ידיה של בעלה שהיה תחילה רבה) מ"ד משעה ראשונה נותן כסף של יעודים מעשה ידיה של אביה והוא דא"כ הכסף שנתן מתחילה לאביה היה בתורת קידושין וא"כ צריך להחזיר מעשה ידיה לאביה דהא ארוסה מעשה ידיה של אביה) ומוכח שסובר דיעוד אירוסין עושה (ועיין בס' נחלת יהושע (ס' י"ט) מה שביארתי שם) וע"ז אומר אפי' כמ"ד משעה ראשונה נותן כסף ליעודים מעשה ידיה של בעלה נעשה כאומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שמעשה ידיך שלי (וא"כ אפי' כמ"ד משע' ראשונ' נותן כסף ליעודים אעפ"כ מעשה ידיה של בעלה):

קטע טז

עוד שם היה נשוי את אחותה ומתה מ"ד בסוף נותן כסף ליעודים צריכה כסף אחר ומ"ד משעה ראשונה נותן כסף ליעודים אינה צריכה כסף אחר אפי' כמ"ד משעה ראשונה נותן כסף ליעודים צריכה כסף אחר למה כ"ע מודו שאין קידושין תופסין בעריות:

[**והנה** הפ"מ נדחק בזה מאוד ולי נראה שהוא (ט"ס וצ"ל) מאן דאמר בסוף נותן כסף ליעודים אינה צריכה כסף אחר ומ"ד משעה ראשונה נותן בסף ליעודים צריכה כסף אחר ואפי' כמ"ד בסיף נותן כסף ליעודים צריכה כסף אחר למה כ"ע מודו שאין קידושין תופסין בעריות:

והנה כן הוא גירסת הק"ע רק שהק"ע נדחק בפירושו שם על הא דקאמר אפי' כמ"ד בסוף נותן כסף ליעודים צריכה כסף אחר למה כ"ע מודו שאין קידושין תופסין בעריות ע"כ נראה לי לבאר והוא שאומר היה נשוי את אחותה ומתה מ"ד בסוף נותן כסף ליעודים אינה צריכה כסף אחר (פי' לריב"י שאומר דבסוף הוא נותן כסף ליעודים אינה צריכה כסף אחר דהא כבר מתה ומ"ד משעה ראשונה נותן כסף ליעודי צריכה כסף אחר דהא משע' ראשונה היתה אחותה קיימת) וע"ז אומר אפי' כמ"ד בסוף נותן כסף ליעודים צריכה כסף אחר למה כ"ע מודו שאין קידושין תופסין בעריות והוא כמו דאמרינן לקמן בירושלמי מכרה לזה וקידשה לזה שיחק האב באדון דברי ר' יוסי בר' יהודה כו' נעשה

כאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שמא אינה מקודשת לשני והוא דאפי' לר"י ב"י דאמר בסוף נותן כסף ליעודים אפ"ה נעשה כאומר תחילה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום (והוא כמו דאמרינן בקידושין (ד' י"ט) ולר"נ בר' יצחק דאפר אפי' לריב"י מעות הראשונות לקידושין נתנו) ורק דלריב"י הרי הוא כאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום וכן אמרינן בקידושין (ד' י"ט) משל לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום כו' אמר רב אחא ברי' דרבא משל לריב"י פשיטא מהו דתימא הא לא אפר לה לאחר שלשים יום קמל"ן וא"כ כיון דהוי כאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום וא"כ כיון שהיתה תחילה אחותה קיימת א"כ אפי' כמ"ד בסוף נותן כסף ליעודים אעפ"כ אם מתה אחותה צריכה כסף אחר דהוי כאומר לאשה התקדשי לי לאחר שתמות אחותך דאינה מקודשת וכמו דאמרינן בקידושין (ד' ס"ב) האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שתמות אחותך כו' וע"כ אומר דאפי' כמ"ד לבסוף נותן ליעודים (כצ"ל) צריכה כסף אחר למה כל עמא מודו שאין קידושין תופסין בעריות וא"כ ה"ל דבר שלא בא לעולם ואין קידושין תופסין בה]:

קטע יז

עוד שם מסבר סבור ר' יוסי בר' יהודה אילין יעודין דהכא קידושי תורה הן (פי' דמיבעי' ליה אם הקדושין הוא כמו שאר אשה או דילמא גזירת הכתוב הוא וכמו שפירש"י בקידושין (ד' י"ח) בד"ה הכא כו' דריב"י דאמ' מעות הראשונו' לאו לקדושין ניתנו וכי מייעד לה בעבדו' שיש לו עליה מייעד לה ואין קידושין אל על ידי האב וגזירת הכתוב הוא שיהיו קידושין כו' וע"כ מיבעי להירושלמי אם זה הוא ככל קידושין דעלמא או שהוא גזירת הכתוב וע"ז אומר אמר ר' אבין אתי' דריב"י כר"ש בן אלעזר דתני בפקדון שיש לי בידך והלכה ומצאה שנגנבה או שנאבדה אפילו לא נשתייר שם שוה פרוטה מקודשת ר' שמעון ב"א משום ר"מ אומר מלוה כפקדון אם נשתייר שם שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת כמה דר' שמעון בן אלעזר עביד מלוה כפיקדון כן ר' יוסי ב"ר יהודה עביד יעודים כמלוה (והוא דלא כשיטת הש"ס דילן דאמר רבא אמר רב נחמן המקדש במלוה שיש עליו משכון מקודשת מדר' יוסי ב"ר יהודה לאו אמר ר"י בר"י מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו והאי הלואה היא ולא משני כרשב"א כשיטת הירושלמי דהא בקידושין (ד' מ"ז) דקאמר אלא תריץ הכי ובמלוה אעפ"י שנשתייר שוה פרוטה אינה מקודשת רשב"א אומר משום ר' מאיר מלוה הרי היא כפיקדון ואמרינן התם דמלוה ברשות בעליהן לחזרה איכא בינייהו אבל בלאו"ה המקדש במלוה אינה

מקודשת לכ"ע אבל הירושלמי לשיטתי' דת"ק סובר דהמקדש במלוה מקודשת ורשב"א סובר דבעינן דווקא שנשתייר שוה פרוטה וע"ז אמר דריב"י סובר כרשב"א משום ר"מ וא"כ הוי קידושי מלוה כמו כל קידושין דעלמא דהמקדש במלוה אם נשתייר שוה פרוטה מקודשת ולקמן (פ"ב ה"א) יתבאר עוד בזה:

שם סדר מכירה כך הוא אני פלוני מכרתי בתי לפלוני סדר קידושין כך הוא כו' עי' בספרי נחלת יהושע (ס' כ'):

קטע יח

עוד שם ואם לבנו ייעדנה כו' סוף הירושלמי עיין ע"ז ביבמות (פ"י ה"ז) ועיין בספרי נחלת יהושע (ס' ך'):

קטע כד

עוד שם מכרה לזה וקידשה לזה שיחק האב באדון דברי ר"י בר"י וחכ"א לא שיחק האב באדון נעשה כאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקדשה בתוך שלשים יום שמא אינה מקודשת לשני מעכשיו ולאחר שלשים יום (פי' דזה קאי אליבא דרבנן דאמרי מעות הראשונות לקידושין ניתנו) אלו האומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשי' יום שמא אינה מקודשת לשניה' מכבר לכשירצה

והנה בש"ס דילן בפ"ק דקידושין (ד' י"ט) אמרינן משל לאומר לאשה התקדשי לי מעכשיו ולאחר שלשים יום שמקודשת לראשון והוא כמו שביארתי בספרי נ"י (סי' י"ט) דהירושלמי הוא כשיטת ר' יוחנן דהוא מרא דתלמודא שסובר בקדושין (ד' ס') דאפי' מאה תופסין בה דכולם תפסו לא מחמת ספק אבל הש"ס דילן הוא אליבא דרב דהטעם משום ספק חזרה והתם לא שייך חזרה דהא מפרש לדין יעוד דאורייתא [וע"כ פסק הרמב"ם כרב ולא כר' יוחנן]:

אך לכאורה עדיין קשה דא"כ הקשה דר' יוחנן דהא תני' בבריית' דבאומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשי' יום דמקודשת לראשון וכ"ת הא ודאי ר"י מודה דאם מפרש בתנאי דהוי בתורת תנאי וכמו שהשיג שם בספר א"מ (ס' מ') על הט"ז דגם לר' יוחנן אם מפרש בתורת תנאי הוי ודאי תנאי ומקודשת לראשון אפ"ה אמאי אינו אומר אליבא דר' יוחנן דיעוד אם מעות הראשונו' לקידושין ניתנו הוי כאומר מעכשיו ולאחר שלשים יום דאם בא אחר וקידשה מקודשת לשניהם כמו דאיתא בירושלמי ואיפשר לומר לפי מה שביארתי דלדעת הירושלמי בעינן במעכשיו ולאחר שלשים יום שיהא השטר ברשותו בשעת גמר הקנין וא"כ לפי"ז יכול לחזור נמי וע"כ לדעת הירושלמי הוא מדומה ליעוד דהא ביעוד אם אינו רוצה אינו מייעדה ועיין בהרמב"ם וכמו שכתב

הכ"מ (פ"ד מהל'עבדים ה"ז) ע"כ דמי לאומר מעכשיו ולאחר שלשים יום דיכול שלא לקיים הקידושין משא"כ לשיטת הש"ס דילן (וכמו שכתב הא"מ דזה תלוי בחלוקת הירושלמי והבבלי דלשיטת הירושלמי יכולה לחזור והא דקידושי כולם תפסו בה היינו משום דהירושלמי ס"ל שאם קדשה לאחר שלשים ונתקדשה לאחר בתוך שלשים דלא הוי חזרה והארכתי בזה בס' נ"י בתשובה (סי' ט"ז) וע"כ ס"ל דבמעכשיו ולאחר שלשים יכולים לחזור משא"כ לשיטת הש"ס דילן דהוי חזרה משום דאתי דיבור ומכש"כ מעשה ומבטל דיבור (וכמו שהארכתי שם בתשובה דפליגי בזה הירושלמי והבבלי] ע"כ ס"ל דאינם יכולים לחזור) עיי"ש בא"מ:

וא"כ לשיטת הש"ס דילן דבאומר מעכשיו ולאחר שלשים לא בעינן שיהא עומד ברשותו בשעת גמר הקנין ומכש"כ שאינם יכולים לחזור וא"כ אין לדמות יעוד לאומר מעכשיו ולאחר שלשים לשיטת ר' יוחנן רק הירושלמי מדמה משום דס"ל דמעכשיו ולאחר ל' יום נמי אם רצה חוזר וה"נ ביעוד אם רצה שלא לייעד אינו מייעד וע"כ מדמי לה הש"ס משל לאומר לאשה התקדשי לי מעכשיו ולאחר שלשים יום שמקודשת לראשון והיינו אליבא דרב ומה שהקשה הק"ע דהא בקידושין (ד' ס') אמרינן דהוי ספק תנאה או חזרה זה אינו דהתם שייך ספק תנאה ספק חזרה משא"כ ביעוד דמדמה לה לאומר מעכשיו ודינא דאוריית' דיעוד הוא כאומר מעכשיו וא"כ לא שייך ספק חזרה ולר' יוחנן יהי' הדימוי לאם אומר בפירוש מעכשיו על תנאי אבל אי אפשר לדמות לקידושי שיור שתהי' מקודשת לשניהם דהא בקידושי יעוד יכול שלא לייעד והכא אינו יכול לחזור אבל בתנאי יכול לחזור בו וכמו שפירש"י דמעכשיו ולאחר ל' אם לא יחזור בו:

ובזה מדוייק לשון הירושלמי אלו האומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שמא אינה מקודש' לשניהם מכבר לכשירצה והתיבות האלו (מכבר לכשירצה) מיותר. ע"ז נראה לי שהירושלמי מפרש דמעכשיו ולאחר שלשים יום אעפ"י דשיורא הוי אפ"ה דוקא לכשירצה אבל אם חוזר בו יכול לחזור וע"כ מדמי ליעוד דביעוד אם רוצה אינו מייעד משא"כ לשיטת הש"ס דילן אינו יכול לדמות ליעוד לר' יוחנן דאמר אפי' מאה תופסין בה.

וראיתי להק"ע שמפרש דקאי אהא דלקמן דאמר הכל מודים שאם השיאה ששיחק האב באדון (והפ"מ מפרש שאין לאחר נשואין כלום) וקאמר מכבר לכשירצה הכל מודים שאם השיאה ששיחק האב באדון דאל"ה מאי הוי אם השיאה ע"כ דוקא אם אומר מכבר לכשירצה האב היינו שאם לא ירצה לייעד אותה שלא יכול לייעד וקשה דהא קא מיפלגי בירושלמי אם מתנה ע"מ שלא לייעד אותה אי הוי מתנה על מה שכתוב בתורה וכן

בבבלי (ד' י"ט) ע"כ נראה לי דאיפשר לומר דלפ"מ שביארתי דלדעת הירושלמי בעינן שיהא ראוי לקנין בסוף שלשים ע"כ ודאי דבעינן שיהא המקנה קיים בסוף שלשים וכן כתב הקצה"ח (ס' רנ"ח) דכל שחזר בו או מת מקבל או נותן קודם גמר קנין לא הוי קנין כלל דקיי"ל כר' יוחנן דמהיום לאחר שלשים דשיורא הוי ולפי"ז ביעוד לפי שיטת הירושלמי בעינן דווקא שיהא המקנה קיים וא"כ אם השיאה יצתה מרשות האב וא"כ ליתא למקנה בסוף שש וא"כ איך יכול לייעדה אך הריטב"א כתב בפשיטות דגבי יעוד אם מת האב נמי יכול לייעדה שהקשה אהא דאמרינן בפ"ק דקדושין (ד' י"ט) אהא דאמר רבא אמר ר"נ אומר אדם לבתו הקטנה צאי וקבלי קדושיך מדרב יוסי בר"י דאמר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו וכי משייר בה שו"פ הוי קידושין והקשה דא"כ בעינן שיהא האב קיים בשעת היעוד אלמא דפשיטא ליה דביעוד לא בעינן שיהא האב קיים ואיפשר דהירושלמי לא ס"ל הכי:

קטע כז

שם רשב"ל בעא קומי ר' יוחנן אמה העבריה יוצאה בנשואין מק"ו מה אם הסימנים שאינן מוציאים מרשות האב הרי הן מוציאין מרשות האדון נשואין שהם מוציאים מרשות האב אינו דין שיוציאו אותה מרשות האדון א"ל אני אין לי אלא משנה יתירה עליו אמה העברי' שהיא קונה את עצמה בסימנים [וכתב הק"ע וקשה למאן קא מיבעי' ליה אי לר"י בר"י הא קאמר לעיל מכרה לזה וקדשה לזה שיחק האב באדון ואי לרבנן הא קאמרי לא שיחק האב באדון וי"ל דלרבנן קא מיבעי' ליה דילמא דוקא בקידושין פליגי אבל בנישואין מודו כאן הודה הק"ע שהפי' הוא לעיל הכל מודים שאם השיאה ששיחק האב באדון דאפי' לרבנן נמי אם השיאה שיחק האב באדון ולפי"ז משמע כמו שביארתי דכיון שהשיאה יצתה מרשות האב ע"כ א"א שיהא מייעדה משום דלדעת הירו' דמדמי למעכשיו ולאחר ל' יום בעינן שיהא המקנה בעולם וכיון שהשיאה יצתה מרשות האב וליתא למקנה ע"כ אינו יכול לייעדה והנה התוס' בפ"ק דקידושין (ד' ט"ז) הקשו אהא דאמר ר"ל אמה העבריה קונה א"ע במיתת האב מרשות אדון מק"ו ומה סימנים שאין מוציאין מרשות האב מוציאין מרשות אדון מיתה שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון וכתבו התוס' וא"ת חופה תוכיח שמוציאה מרשות אביה ואין מוציאה מרשות אדון דאי חופה מוציאה מרשות אדון אין אדם קונה בת חבירו שהרי יכול להכניסה ולהוציאה מרשות אדון וי"ל דמה לחופה שכן אינה מוציאה מרשות אב אלא מדעתו ולכן אינה מוציאה מרשות אדון תאמר במיתה שמוציאה מרשות האב בע"כ:

והנה הפ"י תמה על התוס' דקידושין שלא הביאו הירושלמי דלהירושלמי נשואין נמי מוציאין מרשות האדון לר"ל דהא מה שהשיב לו ר"י אני אין לי אלא של משנה יתירה עליו אמה העבריה שהיא קונה א"ע בסימנים ור"ל לא ס"ל הכי כמו דאמרינן בש"ס דילן דלר"ל דבר שאין לו קצבה לא קתני וע"כ לא חשיב מה שיוצאה במיתת האב וא"כ ה"נ שיוצאה בנשואין. ובס' המקנה הקשה דעל הירושלמי קשה קושיית התוס' דשום אדם לא יקנה וכתב המקנה דיש ליישב שיטת הירושלמי דס"ל ג"כ סברת התוס' דקידושין וחופה אין מוציאין דאל"כ שום אדם לא יקנה ומה שאמר ר"ל דנשואין מוציאין היינו נשואין ממש ע"י ביאה כו' דלא שייך סברא דשום אדם לא יקנה דכיון דאיכא איסורא בביאה דהא ביד האדון לייעדה ויחולו קידושין של אדון למפרע כו' וכתב דלפי"ז אין הכרח דנשתמט להו לתוס' דברי הירושלמי דלפמ"ש אין דברי הירושלמי ענין לדבריהם דהירושלמי מיירי בנישואין ממש ובהא ס"ל לר"ל באמת שמוציאין מרשות אדון והתוס' הקשו מחופה כו' וכתב שם דלולא דברי התוס' היה נראה דאין קושי' לר"ל חופה תוכיח דכיון דפליגי רב ושמואל ביבמו' (ד' נ"ז) אי יש חופה לפסולות א"כ יש לומר דר"ל י"ל כיון דהאי חופה אינה ראוי' לביאה כיון דאם רצה האדון לייעדה קיימ' עלי' באיסור א"א אין החופה קונה כלל וליכא למימר חופה תוכיח עיי"ש:

ולפי"ז ודאי דמיירי בירושלמי דקאמר תהא אמה העבריה יוצאה בנישואין היינו ע"י ביאה דהא משמע מהירושלמי דס"ל דאין חופה לפסולות דאמרינן בירושלמי (רפ"ק דקידושין ה"ה) מניין למדו לגלגול שבועה מסוטה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר עד כדון דברים שהם ראוים להשביע דברים שאינם ראוים להשביע א"ר יוסי בי ר' בון נשמעינה מהדא אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה ארוסה ושומרת יבם ראוי הוא להשביע את אמר מגלגלין וה"נ מגלגלין והתוס' כתבו בפ"ק דקידושין (ד' כ"ז) דלרב דס"ל יש חופה לפסולות אין להוכיח דמגלגלין על דבר שאינו ראוי מזה דהא איכא לאוקמי כשנכנסה לחופה כו' (ובא עליה ארוס בבית אביה דקדמה שכיבת הבעל לבועל) ורב יליף מאמן מאיש זה אמן מאיש אחר אפי' קטן וא"כ משמע מהירושלמי דס"ל דאין חופה לפסולות וא"כ בודאי מיירי שנשאת היינו שבא עלי' אך לכאורה קשה דאיך יבוא עלי' באיסור יעוד דאם האדון מייעדה אח"כ בטלה לי' הנשואין וא"כ איך יצתה מרשות האדון. אבל לפ"מ שביארתי דלדעת הירושלמי דס"ל דבעינן שיהא המקנה בעולם וע"כ כיון שהשיאה ויצתה מרשות האב ממילא אינו יכול לייעדה וע"כ איפשר נמי בנשואין דהתירה (ומה שהקשו התוס' דא"כ שום אדם לא יקנה איפשר לומר דלכתחילה כיון שמכרה לו יכול למחות שלא ישאנה אדם שלא להפסידו) אבל התוס' ודאי מיירי בחופה

דע"י ביאה א"א שאסור לבוא עלי' שמא מייעדה אח"כ וע"כ הקשו התוס' דוקא מחופה דהא לשיטת הש"ס דילן במעכשיו ולאחר שלשים יום לא בעינן שיהא המקנה בעולם וע"כ לא הביאו התוס' להירושלמי וע"כ בעי מיניה ר"ל מר"י דהיינו לשיטתו דר"י דס"ל דשיורת הוי ובעינן שיהא המקנה בעולם והא דקאמר לעיל בפשיטות דהכל מודים שאם השיאה ששיחק האב באדון התם היינו לענין שלא יוכל לייעדה אח"כ והכא בעי לה ר"ל לענין שתהא יוצאה מרשות האדון לגמרי מק"ו וכמו דס"ל בש"ס דילן דמיתה מוציאה כו' ואף דיש לדחות דנימא דאם מייעדה בסוף לא חלו הנישואין ובמ"א יתבאר.

הלכה ג

קטע ז

שם (ה"ג) ר' ירמי' אמר מאחר לרבו הא מרבו לאחר לא אמר ר' זעירא אפי' מרבו לאחר מהו מוציא מרבו לעצמו. ר' ירמיה בעי קומי ר' זעירא הילך כסף זה כו' אמר ר' יונה אתי דר' זעירא כרשב"א כו' (פי' מהו מוציא מרבו לעצמו שאינו יוצא בכסף מרבו לעצמו) והוא משום שאין קנין לעבד בלא רבו (דלא כפי' הפ"מ) אך שקשה ע"ז דאם זהו פירוש המשנה הא דתנן ע"ע נקנה בכסף ע"י אחרים והוא משום דאין קנין לעבד בלא רבו וא"כ לא אמרינן גיטו וידו באים כאחת. וא"כ איך יתפרש הא דתנן ובשטר ע"י עצמו וא"כ סובר דאמרינן גיטו וידו באים כאחת. וע"ז אומר א"ר יונה אתי דר' זעירא כרשב"א דתני רשב"א משום ר"מ אף בשטר ע"י אחרים לא ע"י עצמו כו' לא רבו נותן שטר לאחרים שיצא עבדו לחירות אוף הכא רבו נותן כסף לאחרים שיצא עבדו לחירות והוא משום דרשב"א סובר דלא אמרינן גיטו וידו באים כאחת ומדקאמר אף בשטר ע"י אחרים ע"כ אומר דבחד גוונא הוא דכמו דבשטר ע"י אחרים הפי' הוא שנותן שטר לאחרים שיוצא עבדו לחירות ה"נ בכסף צריך להיות ע"י אחרים שיצא עבדו לחירות(והוא דלא כשיטת הש"ס דילן בקדושין (ד' כ"ג) דקאמר ורשב"א היא דרשב"א אומר אף בשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו והא דבכסף ע"י אחרים הפירוש הוא דאחרים נותנים לרבו ולא לעבד דאל"כ לא יצא לחירות משום דאין קנין לעבד בלא רבו ובשטר הפירוש הוא ע"י אחרי' דהיינו שרבו נותן השט"ח לאחרים ולא לעבד גופא) ולשיטת הירושלמי יתפרש דבין בכסף בין בשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו דבשטר צריך שיתנו לאחרים וכן בכסף אם רוצה להקנות ע"י שיתן לאחרי' יוצא אבל לא ע"י עצמו ולקמן יתבאר בזה ודו"ק:

קטע ח

עוד שם אמר ר' אבין אתיי' כרבי דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו ולית לי' לרבנן אדם משחרר חצי עבדו אית לון בעבד של שותפות אבל בעבד שכולו שלו שני' היא כזכה

מימינו לשמאלו דהא כיון שחצי עבדו הוא שלו א"כ לא יצא עדיין מרשות רבו ולית לי' לרבי שהוא כזכה מימינו לשמאלו אית לי' במזכה לו ע"י אחר ולית לרבנן במזכה לו ע"י אחר סברי רבנן הראוי לזכות ע"י עצמו ראוי לזכות ע"י אחר ושאינו ראוי לזכות ע"י עצמו אינו ראוי לזכות ע"י אחר:

והנה הק"ע פירש דהא דאמר אתיי' כרבי דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו (פי דהא דאמר רשב"א בשטר ע"י אחרי' ולא ע"י עצמו היינו דווקא במשחרר חצי עבדו וכדמסיק כו') והפ"מ פירש דהא דאמר אתיי' כרבי לאו אהא מתניתין קאי אלא אמתני' דפרק השולח מי שחציו עבד וחציו ב"ח כדגרסינן התם דמוקי לה כרבי ואגב דלקמן דאמר מזכה לו ע"י אחר נקט לי' הכא ושניהם שגו בפירושם:

ולי נראה דאמר דהא דרשב"א אתי כרבי כו' והוא דהא קשה לרשב"א דאמר דבשטר דווקא ע"י אחרים ולא ע"י עצמו וא"כ קשה דהא הראוי לזכות ע"י עצמו ראוי לזכות ע"י אחר ושאינו ראוי לזכות ע"י עצמו אינו ראוי לזכות ע"י אחר וכמו דאמרינן בקידושין (ד' כ"ג) בעי רבה לרשב"א עבד כנעני מהו שיעשה שליח לקבל גיטו מיד רבו כיון דגמר לה לה מאשה כאשה או דילמא אשה דאיהי מצי מקבלה גיטא שליח נמי מצי משוי עבד דאיהו לא מקבל גיטי' שליח נמי לא מצי משוי כו' ואלא הא דאמר רב הונא ברי' דר' יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן עבדין ושליח מצי עביד ועיי"ש בתוס' בד"ה מהו כו' ב' הפירושים עיי"ש:

וע"ז אומר בירושלמי אתי דרשב"א כרבי (פי' שהוא סובר דהא דאחר מקבל הוא בתורת שליחות וא"כ איך מצי עביד שליח כיון דהוא בעצמו לא מצי לקבל גיטו) וע"ז אומר בירושלמי אמר ר' אבין אתיי' כרבי דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו ומקשה ע"ז ולית לרבנן אדם משחרר חצי עבדו כו' עד דמסיק סברי רבנן הראוי לזכות ע"י עצמו ראוי לזכות ע"י אחר ושאינו ראוי לזכות ע"י עצמו אינו ראוי לזכות ע"י אחר וא"כ סובר רבי דאע"ג שאין ראוי לזכות ע"י עצמו ראוי לזכות ע"י אחר וה"נ סובר רשב"א דאע"ג שאינו ראוי לזכות לעצמו ראוי לזכות ע"י אחרן וע' בתו' גיטין (ד' כ"ג) בד"ה ונעשה כמי שהקנה לה א' מאברי' תימא לר"י אם הי' עוברה האיך זכתה לו אע"ג דירך אמו הוא כיון דידה כיד רבה שלא שיחרר אלא העובר כו'. ולשיטת הירושלמי כיון דמוקי לה כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו א"כ דווקא ע"י אחר) ודו"ק:

קטע יג

שם פלונית שפחתי עושה אני לה כתב שלא תשתעבד ר"א ור"ש בן יקים כו' ר' יוחנן אמר לא הכל ממנו לשעבד בניה מה הם עבדי' מה שייר בה מעש' ידי' ר"א ור' יוסי

תריהון אמרין דרבי היא דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו וכתב הפ"מ ובבבלי פרק השולח (ד' מ') קאמר ר' יוחנן התם כופין את היורשין וכותבין לה גט שיחרור אמר לפניו ר' אמי ור' אסי אי אתה מודה שבני עבדים:

והנה הפ"מ שגה בזה וגם לא ביאר כל הצורך והפי' הוא ששאל בני' מה הם ומה שעשה לה הכתב שלא השתעבד אם הכונה הוא שתצא לחירות ובני' בני חורין והשיב שבני' עבדים ומה שייר בה מעשה ידי' פי' שלא תשתעבד. וע"ז אמרו ר' אבא ור' יוסי כו' דאתי כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו ופריך ולית לי' לרבנן אדם משחרר חצי עבדו אית לון בעבד של שותפות אבל בעבד שהוא כולו שלו שני' היא שהוא כזכה מימינו לשמאלו (פי' כיון דאינו משחררו לגמרי א"כ ליכא למימר בזה גיטו וידו באים כא' וא"כ מה שקנה עבד קנה רבו) ופריך ולית לי' לרבי שהוא כזכה מימינו לשמאלו (פי' דאיך משחרר חצי עבדו הא מה שקנה עבד קנה רבו וא"כ איך משחרר חצי עבדו) וכן הקשו התוס' בגיטין (ד' כ"ג) בהא דאמרינן התם עובר ירך אמו הוא ונעשה כמו שהקנה לה א' מאברי'. וכתבו התוס' תימא לר"י היתה עוברה איך זכתה לו אע"ג דירך אמו הוא כו' ואפי' שיחרר כולה חוץ מידה לא הי' לזכות לו דכשמשחרר כולה יש לה כח לזכות משום דגיט' וידה באים כאחת כדאמרינן בפ"ק דקידושין וע"ז פריך ולית לי' לרבי שהוא כזכה מימינו לשמאלו ומשני אית לי' במזכה ע"י אחר ופריך ולית לרבנן במזכה ע"י אחר ומשני קסבר הראוי לזכות ע"י עצמו זוכה ע"י אחר וכל שאינו ראוי לזכות לעצמו אינו זוכה ע"י אחר (פי' כל היכא דאיהו מצי עביד שלוחא דידי' מצי עביד וכל היכא דאיהו לא מצי עביד שלוחו נמי לא מצי עביד):

וע"ז קאמרי ר' אבא ור' דאתי כר' דאמ' אדם משחר' חצי עבדו אבל בלאו"ה איך קנתה הכתב שלא תשתעבד כיון דליכא למימר בזה גיטו וידו באים כא' וכל זה הוא לשיטת הירושלמי שהי' ע"פ השטר דקאמר פלונית שפחתי אני עושה לה כתב שלא תשתעבד וע"ז קאמר דאתי כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו אבל לשיטת הש"ס דילן בגיטין (ד' מ') דאמרינן התם כי אהא ר"ז אמר ר"י מי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי אל ישתעבדו בה דהטעם משום מצוה לקיים דברי המת ע"כ יכול לצוות שלא ישתעבד בה אבל בירושלמי דמיירי בשטר ע"ז אומר דאתי כרבי דאדם משחרר חצי עבדו דאל"כ איך נתן לה כתב שלא תשתעבד הא ליכא למימר בזה גיטו וידו באים כאחת:

ולפי"ז איפשר לומר דע"כ אמרינן בגיטין (דף לט) בההיא דשקל כומתא ושדי בה א"ל קני הא וקני נפשיך ואומר ר"נ דלא עשה ולא כלום ומאן דחזא סבר דהלכה כר"ש דאין הכסף גומר בה וכיון דאינו גומר בה ע"כ לא עשה ולא כלום אפי' לענין שיעבוד נמי דהא

העבד אין קונה הכומתא דהא אין העבד יכול לקבל מתנה מרבו וכמו שכתבו התוס' בקידושין (דף כד) דאם ונתן מתנה לעבדו לא קנה כלל:

(**וכמו** דאמרינן בירושלמי (פ"ק דקידושין ה"ג) פשיטא שהעבד מקבל מתנה מאחר לאחר מאחר לרבו מרבו לעצמו לא מאחר לעצמו מחלוקת ר"מ וחכמים אומר הא לך כסף זה ע"מ שלא יהיה לרבך רשות בהן זכה בהם העבד זכה בו רבו דברי ר"מ וחכ"א זכה העבד לא זכה רבו מה צריכא ליה מרבו לאחר מאי כשם שהעבד זכה מאחר לרבו כך הוא זוכה מרבו לאחר ועפ"ז מיושב מה שהקשה השעה"מ על הריטב"א בה' עבדים שכתב דלזכות לאחרים עדיפא מלזכו' לעצמו מהא דנדרים (ד' פח) דאשה זוכה לעצמה מיד הבעל ואעפ"כ לא יוכל לזכות ע"י העירוב ע"ש דמהירושלמי משמע כדעת הריטב"א דלזכות לאחרים עדיף טפי דקאמר דמרבו לעצמו לא מהני ומרבו לאחר מיבעי' ליה) ואפי' אי אמרינן דע"מ שתצא לחירות מהני היינו משום דהעבד נמי לא קנה כלל וכמו שכתבו התוס' בפ"ק דקידושין (דף כד) דזה מקרי ע"י אחרים דהא העבד נמי לא קנה אלא שיתן לרבו ויצא לחירות אבל הכא קאמר ליה קני הא וקני נפשך אלמא דבתורת קנין הוא ועוד לר"א אליבא דר"מ ע"מ שתצא לחירות נמי לא מהני וגיטו וידו באים כא' נמי ליכא למימר דהא לר"ש אין הכסף גומר בה אעפ"כ לא נראה לי כלל לפרש באופן זה דכיון דאף לר"ש שאומר דאין הכסף גומר בה אעפ"כ יוצא מידי שעבוד ומעשה ידיה לעצמה א"כ אמאי לא יהיה לה יד לקנות הכומתא. וכמו שכתבו התוס' בגיטין (דף עז) בד"ה ידה גופא מי קני לי' והקשו התוס' וא"ת חצירה נמי לא קני לי' גופא אלא פירי וי"ל כיון דקנוי לו לפירי הוי כאילו קנוי לו גוף החצר אבל מעשה ידי' מעלמא קא אתי ועוד דהחצר קנוי לו בע"כ של אשה אבל ידיה אינם קנוים לו בע"כ דיכולה היא לומר איני ניזונית ואיני עושה]:

ואיפשר לומר דנתחלפו השורו' (וצ"ל) לעיל אחר הא שאמר אם הי' עוברה זכתה לו וצ"ל ר' אבא ור' יוסי תריהון אמרין דרבי הוא דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו וכן הוא בגיטין (ד' כ"ג] חד אמר הא מני רבי היא דאמר אדם משחרר חצי עבדו קנה וחד אמר מ"ט דרבי בהא קסבר עובר ירך אמו הוא ונעשה כהקנה לה א' מאברי' ופירש"י וחד אמר מוסיף ומסיים פירוש הדבר וא"כ אפי' אי אמרי' דעובר ירך אמו הוא אעפ"כ צרי' לומ' דאתי כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו וכן אומר בירושלמי דרבי היא דאמר אדם משחרר חצי עבדו:

עוד שם רבי יהודה בשם שמואל ר' אבהו בשם ר"י דרבי היא דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו א"ל ר' זעירא לר' בא לית הדא אמרה שהעבד זכה מרבו לאחר א"ל מה את סבור משזכו בנכסים יצאו לחירות אלא כאחת עבדים ונכסים יצאו לחירות ולקמן יתבאר בזה:

קטע יד

עוד שם הרי את ב"ח וולדך עבד ולדה כיוצא בה דברי ר' יוסי הגלילי וחכ"א לא עשה כלום אר"א כך פירשה ר' הושעי' אב המשנה שניהם ב"ח ר' אימי בשם ר' יוחנן שניהם עבדים על דעתי' דר' יוחנן ניחא מחלוקה על דעתי' דר' אלעזר מה איכא מחלוקת אלא כיני דבריו קיימין דברי ריה"ג וחכ"א לא עשה כלום מהו לא עשה כלום אמר ר"א כך פירשה ר' הושעי' אבי המשנה שניהם ב"ח ר' אימי בשם ר' יוחנן שניהם עבדים וכרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו ופי' הפ"מ הא דריה"ג כר' אתי' דאמ' אדם משחרר חצי עבדו קנה וה"נ כחצי עבדו הוי וכהאי אוקימתא דלעיל כרבי והילכך ס"ל דבריו קיימים: [**והנה** בספרי נחלת יהושע (סי' כג) הבאתי מה שהקשה הק"ע דדילמא קסבר עובר לאו ירך אמו הוא כמו דאמרינן בתמורה (דף כה) אליבא דרבנן וכן ס"ל לר"י התם דעובר לאו ירך אמו הוא ובאמת קשה טובא דהא ריה"ג דאמר דבריו קיימין ודאי דס"ל דעובר לאו ירך אמו הוא וע"כ היא ב"ח וולדה עבד וא"כ הוי כב' גופין וא"כ מה צריך לומר דס"ל כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו ודוחק לומר דאע"ג דס"ל דעובר לאו ירך אמו הוא אעפ"כ הרי היד שלה מעורב בה כח מן הולד דזהו דוחק דכיון דס"ל דעובר לאו ירך אמו הוא וכמו דלא אמרינן דהיא וולדה נגחו היא וולדה נרבעו וכמו שהאריכו בזה התוס' בב"ק (ד' מז) ושם ביארתי דקאי אהא דר' הושעי' דאמר דשניהם ב"ח והטעם משום דאמרינן דעובר ירך אמו הוא אך אי אמרינן דשניהם ב"ח א"כ לא הוי כמשחרר חצי עבדו עיי"ש שהארכתי בזה דאפי' אי שניהם ב"ח אעפ"כ צריך לומר דאתי כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו. אך אעפ"כ הוא דוחק לומר דהא דאמר דאתי כרבי קאי על הא דאמר ר' הושעיה תחילה שניהם בני חורין:

ע"כ נראה לי לפרש הירושלמי דקאי אהא דקאמר בתחילה כתב כל נכסיו לשני עבדי' כאחת שניהם יצאו לחירות ושניהם צריכין לשחרר זה את זה רב יהודה בשם שמואל ר' אבהו בשם ר' יוחנן דרבי היא דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו דהא כיון שכתב כל הנכסים לשני עבדים א"כ לא שיחרר בכל עבד אלא חצי וא"כ אתי כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו (והוא כמו דאמרינן בגיטין (דף מב) א"ל אביי ובכולו לא פליגי והתני חדא הכותב נכסים לשני עבדיו קנו ומשחררין זא"ז ותני' אידך האומר כל נכסי נתונים

לפלוני ופלוני עבדי אף עצמם לא קנו מאי לאו הא רבי והא רבנן (פי' דהא דקני אתי כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו והא כרבנן דאין אדם משחרר חצי עבדו):

וע"ז אמר ר' זעירא לר' בא לית הדא אמרה שהעבד זכה מרבו לאחר שהרי כשכתב לשניהם וא"כ זוכה העבד לחברי' הנכסים ומחמת זה יצא לחירות וא"כ אפי' תוקמי כרבי נמי לא אתי שפיר דאיך זוכה כל א' החצי בשביל חבירו הא אין זוכה מרבו לאחר והרי בחצי השניה הוא עבד וא"כ אין זוכה בחצי השני מרבו לאחר וא"כ נפשוט מזה דהעבד זוכה מרבו לאחר א"ל מה את סבור משזכו בנכסים יצאו לחירות אלא כאחת עבדים ונכסים יצאו לחירות (פי' לא שמשחררין אח"כ זא"ו אלא דזה בא כאחת ושניהם משוחררין כיון דבאו כא' וא"כ צריך להיות שניהם משוחררין) וא"כ לא קשה דהעבד זוכה מרבו לאחר כיון דשניהם משוחררים וא"כ לא צריך לאוקמי כרבי נמי דכיון דשניהם באים בבת אחת א"כ הוי כאלו כל אחד משוחרר בכולו ולא הוי כמשחרר חצי עבדו (וכה"ג אמרינן בגיטין (דף מב) לא אידי ואידי רבנן הא דאמר כולו והא דאמר חצי חצי (ופירש"י הא דאמר כולו קמייתא כגון שכתב שני שטרות כדפרישית ובכל א' כתב כל נכסי לפלוני עבדי ומודו רבנן דכיון דמזכה להם בבת אחת ונפקו כולי' מיניה קנו) וע"ז אומר בירושלמי נמי על הא שאומר תחילה רב יהודה בשם שמואל ר' אבהו בשם ר' יוחנן דרבי היא דאמר אדם משחרר חצי עבדו. וע"ז אמר ר' זעירא לר' בא לית הדא אמרה שהעבד זכה מרבו לאחר א"ל מה את סבור משזכו בנכסים יצאו לחירות אלא כאחת עבדים ונכסים יצאו לחירות (פי' כיון דאי אמרינן דשניהם משוחררין ע"כ לא הוי כעבד שזוכה מרבו לאחר. וא"כ לפי"ז לא צריך לאוקמי כרבי אלא אפי' כרבנן דתפשינן הסוף בתחילה דאי אמרינן דשניהם משוחררין א"כ לא הוי מרבו לאחר וכן לא הוי חצי עבד) וע"כ אמרינן דשניהם משוחררין וממילא לא הוי חצי עבד וא"כ אתי אפי' כרבנן נמי משום דתפשינן הסוף בתחילה דכיון דשניהם משוחררין בכולו א"כ לא הוי תחילה חצי עבד:

וע"ז מביא הפלוגתא הרי את ב"ח וולדך עבד ולדה כיוצא בה כו' ומסיק דבריו קיימין דברי ר' יוסי הגלילי וחכ"א לא עשה כלום מהו לא עשה כלום כך פירשה ר' הושעיה אבי המשנה שניהם בני חורין והטעם דסובר דעובר ירך אמו הוא וכיון שהאם משוחרר ממילא משוחרר נמי הולד ואע"ג דרבנן סברי דאינו יכול לשחרר חצי עבדו. וא"כ אם נאמר דאין אדם משחרר חצי עבדו וא"כ לא הוי משוחרר כלל. וא"כ ממילא אינה מתפשטת השיחרור לגבי הולד ג"כ כיון שאין אדם משחרר חצי עבדו רק דר' הושעיה שאומר דשניהם ב"ח הוא משום דסובר דתפשינן הסוף בתחילה כיון דלאחר שיהיו

משוחררין נתפשט השיחרור בכולו וא"כ לא יהיה חצי עבד כיון דמתפשט בכולו כיון דעובר ירך אמו הוא ושיירו אינו משויר כמו דאיתא בתמורה (דף כה). וע"כ אומר ר' הושעי' דשניהם ב"ח: ר' אמי בשם ר"י שניהם עבדים והוא דאין אדם משחרר חצי עבדו ולא תפשינן הסוף בתחילה דהיינו כיון שאם יהיה משוחרר יתפשט השיחרור בכולו וא"כ שניהם באים כאחת השיחרור ומה שהשיחרור מתפשט כאחת וע"כ הוא משוחרר. דכיון דלע"ע הוי שיחרור של חצי עבד וע"כ כיון דעובר ירך אמו הוא א"כ ה"ל חצי עבדו וע"כ שניהם עבדים דהמשחרר חצי עבדו לא קנה, וע"כ שניהם עבדים.

וע"כ כיון דר' יוחנן אומר דלא תפשינן הסוף בתחילה וע"כ סובר דשניהם עבדים וע"ז אומר כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו (פי' וא"כ הא דתני' כתב כל נכסיו לשני עבדיו כאחת שניהם יצאו לחירות ושניהן צריכין לשחרר זה את זה א"כ אתי כרבי דאמר אדם משחרר חצי עבדו):

ועוד איפשר לומר בפשיטות דצ"ל (ודלא כרבי) דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו (פי' וע"כ אמר ר' יוחנן דשניהם עבדים והוא משום דסובר דעובר ירך אמו הוא וע"כ הוי כמשחרר חצי עבדו וע"כ אומר דשניהם עבדים) והא דלא קאמר ר"י כר' הושעי' היינו דלר' הושעי' דאמר דשניהם ב"ח א"כ לא ניחא שפיר הא דתני וחכ"א לא עשה כלום משמע ששניהם עבדים ועוד דלא ניחא לו לומר דשניהם ב"ח ואפי' אי אמרינן כרבי דמשחרר אדם חצי עבדו אעפ"כ אין משוחרר העובר משום דלא דמי להקדש דבהקדש אם הקדיש חציו מתפשט הקדושה בכולה וכמו דאמרינן פ"ק דקידושין (דף ז) דהמקדיש דבר שהנשמה תלוי' בה הוי כולה עולה ואילו בעבד אם משחרר חצי אינו משוחרר אלא חצי ע"כ לא דמי להקדש ואפי' אי עובר ירך אמו הוא אעפ"כ אם אומר הרי את בת חורין וולדך עבד הוי עבד וא"כ צריך לפרש הברייתא דחכמים אומרים לא עשה כלום היינו ששניהם עבדים א"כ הטעם הוא דאין אדם משחרר חצי עבדו ועובר ירך אמו והוי כמשחרר חצי עבדו וע"ז אומר ודלא כרבי דרבי אומר אדם משחרר חצי עבדו ודו"ק]:

הלכה ד

קטע ז

שם (ה"ד) ר' אבהו בשם רשב"ל המוכ' מעשרו' שדהו לחבירו עיין מה שביארתי ע"ז בספרי נועם ירושלמי (פ"ז דדמאי ה"ג):

קטע יא

עוד שם רב יהודה שלח שאל לר' אליעזר האחין שחלקו כו' [עיין מה שביארתי ע"ז סוף ספרי נחלת יהושע (חלק ב' דרוש י"ג):

הלכה ה

קטע ח

שם (ה"ה) בכסף ר' בא סבר מימר בכסף ע"מ שלא יכתוב אונו אבל ע"מ לכתו' אונו לא קנה עד שעה שיכתו' אונו ר"י ור' יוסי פליגין אתי דר' בא כשמואל ודרב הונא כר' יוחנן דר' בא כשמואל שמואל שאל לרב הונא שוחט ונתעסק בקדשים אמר לו לרצונכם פרט למתעסק כתב מתנה בלשון קנין אמר לי' ארכביה אתרי רכשי ברקו סברין מימר מייתי תרין סוסוון שטיי ומרכבי לי' על תריהון וההן אזיל בדא וההן אזיל בדא ולא כו' אמר ר' יוסי ממלחי' ייפת כוחו בשני דברים שיש שיעבוד למכירה ואין שיעבוד למתנה שהמוכר לא מכר את הכל והנותן מתנה נתן את הכל ודרב הונה כר' יוחנן חד בר נש מי דמיך אמר ינתנו כל נכסי לפלוני וחזר ואמר כתבו ותנו ר"א ור"ש בן יקום אעלון עובדא קומי ר"י אמר אם אמר לזכותו דברי הכל זכה ואם לזכותו בכתב כ"ע מודו שאין אדם זוכה בכתב לאחר מיתה.

[**והנה** הפ"מ פי' דהא דאמר ר' בא סבר מימר בכסף ע"מ שלא יכתוב אונו אבל בכסף ע"מ לכתוב אונו לא קנה עד שעה שיכתוב אונו דהא דקאמר בכסף ע"מ לכתוב אונו שהוא במקום שנוהגין לכתוב השטר לא קנה בכסף לחוד כו' והוא כמו דאמרינן בקידושין (ד' כ"ו) אמר רב לא שנו אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קני כו' ולפי"ז לא יתיישב הא דאמר לקמן דאתי דר' בא כשמואל ודרב הונא כר' יוחנן וכן הק"ע לא ביאר בזה הירושלמי כל הצורך]:

ע"כ נראה לי דהא דקאמר ר' בא סבר מימר בכסף ע"מ שלא יכתוב אונו אבל בכסף ע"מ לכתוב אונו לא קנה עד שעה שיכתוב אונו הוא כמו שכתב הרא"ש (והבאתיו בספרי נחלת יהושע (ס' יג) בהא דאמרינן בב"ב (ד' עז) והא אמר רב בר יצחק אמר רב שני שטרות הם זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה ע"מ שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה וכתב הרא"ש שם ולי נראה דאפי' אמר זכו בשדה זו לפלוני ע"מ שתתנו לו מאתים זוז יכול לבטל התנאי והמעשה ולא אמרינן תתקיים התנאי בע"כ ותתקיים המעשה למפרע משום דתנאי זה אינו אלא לפטומי מילי בעלמא שהוא טובתו של לוקח ועליה דידי' רמי לאתנויי ולא אתני ואמר בפרק איזהו נשך (ד' ס"ו) דתנאי כזה לאו תנאי הוא אלא לפטומי מילי בעלמא הילכך לטובת הלוקח לאו תנאי הוא ויכול המוכר לבטל התנאי והמעשה בטל ממילא וא"ל כיון דלאו תנאי א"כ המעשה קיים ואפי' לא נתקיים התנאי דלטובת המוכר ודאי תנאי הוא ואם חזר מן התנאי גם המעשה בטל וכן כתב הר"ן (בפ"ק דקידושין) דאמרינן בקידושין (ד' כ"ז)

זכו בשדה זו לפלוני כו' דמהכא שמעינן שאעפ"י שהתנאי לתועלת המקבל תנאה הוי ואע"ג דגמרינן מתנאי ב"ג וב"ר והתם תנאה לטובת הנותן הוה אפ"ה תנאה דהוי להנאת המקבל כי הכא מהני ואינו יכול לומר הריני כאלו נתקבלתי שהמוכר ג"כלפיכך תלה הדבר בתנאי כדי שיוכל לחזור בו בכל שעה קודם שיתקיים התנאי ולפיכך האומר לחבירו שדי מכורה לך ע"מ שאתן לך מאתים זוז חוזר בזה ובזה ובזה יתבאר הירושלמי ר' בא סבר מימר בכסף ע"מ שלא יכתוב אונו אבל ע"מ לכתוב לו אונו לא קנה עד שעה שיכתו' אונו (פי' שאע"פ שהתנאי זה הוא לטובת הלוקח וא"כ אין המוכר יכול לחזור בו) ע"ז אומר שתנאי זה הוא גבי מוכר ג"כ וע"כ יוכל המוכר לחזור בו שלא לכתוב אונו ויתבטל המקח ר' יונה ור' יוסי פליגין שהכונה הוא רק ליפות כחו של לוקח שאם לא יכתוב אונו יוכל הלוקח לחזור בו מן המקח אבל לא המוכר וע"ז אומר אתי דר' בא כשמואל ודרב חולה כר' יוחנן (פי' אם מתנה המוכר אם הכונה הוא לטובת הלוקח או שהכונה הוא לטובת המוכ') שמואל שאל לרב הונא כו' כתב מתנה בלשון קנין א"ל ארכביה אתרי ריכשי סברין מימר מייתי תרי סוסי שטיין כו' וההן אזיל בדא וההן אזיל בדא לא אשכח גבי' כלום וא"כ לפי"ז סובר רב הונא דהוא לטובת המוכר וא"כ מה שאמר ר' בא לפני שמואל ולא קיבלה הוא דליפות כוחו של לוקח נתכווין וא"כ לא אזיל ר' בא לטעמיה דהא ר' בא סובר דעל מנת לכתוב אונו לא קנה עד שיכתוב אונו וגם המוכר נמי יכול לחזור וא"כ איך אמר ר' בא שאמר קומי שמואל ולא קיבלה משמע שסובר כשמואל אמר ר' יוסי ממלחיא ייפת כחו בשני דברים שיש שיעבוד למכירה ואין שיעבוד למתנה שהמוכ' לא מכר את הכל והנותן מתנה נותן את הכל וא"כ כשאמרה לפני שמואל ולא קיבלה א"כ משמע דהכונה הוא לטובת המוכר היינו שלא יהיה שיעבוד כמו מתנה וכן לענין מכר היינו שהמוכר לא מכר את הכל וע"כ אתי דר' בא כשמואל ודרב הונא כר' יוחנן חד בר נש מי דמיך כו' אם אמר לזכותו דברי הכל זכה והוא משום דהא דאמר כתבו ותנו הוא ליפות כחו של לוקח וא"כ אתי כרב הונא דהתנאי הוא לטובת הלוקח ועיין לקמן (פ"ג דקידושין ה"ב) ואין שיטת הש"ס דילן כן דהא אמרינן בכתובות (ד' נ"ה) דבבי רב משמיה דרב אמרי ארכבי' אתרי ריכשי הרי הוא כמתנת ברי' והרי הוא כמתנת שכ"מ אלמא דהכונה הוא ליפות כחו של לוקח בהא והטעם הוא משום דרב אזיל בתר אומדנא ואעפ"כ אמר רב בקידושין (ד' כ"ז) ב' שטרות הן כו' על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה ומזה הוכיחו הפוסקים דהתנאי הוי ג"כ לטובת המוכר וכן רב הונא נמי סבר הכי ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הא

דאמרן משום דלשיטת הש"ס דילן לא תלוי בהכי דהא הטעם של רב הוא משום דאזיל בתר אומדנא ולא שייך להא דעל מנת שתכתבו לו את השטר כו' ודו"ק]:

הלכה ו

קטע ג

עוד שם ר' בא בשם ר' יהודה בשם שמואל לזה פרה ולזה חמור החליפו את של זה לזה ואת של זה לזה משך בעל החמור את הפרה ובא בעל הפרה למשוך את החמור ונמצא שמת החמור בעל החמור צריך להביא ראיה שהי' חמורו קיים בשעה שמשך את הפרה שכל המוציא מחבירו עליו הראיה חוץ מן החליפין ומאן כו אמ' ר"ז ואנא לית סבר לה כו' אמר ר' בא לר"ז מתנית' פליג' על שמואל היו בה מומין ועודה בבית אבי' האב צריך להביא ראיה לא הבעל צריך להביא ראיה להוציא קידושין מרשות האב תלמידי' דר' יונה אמרו בקידושין קטנים:

והנה הפ"מ נדחק בזה מאוד והוא (ט"ס וצ"ל) אמר ר' בא מתניתא מסייע ליה לשמואל דאע"ג דבכל מקום המוציא מע"ה אעפ"כ כיון שנולד הספק ברשות בעל החמור על בעל החמור להביא ראיה ואעפ"י שכבר משך בעל החמור את הפרה א"כ היא עומדת ברשות בעל הפרה אעפ"כ לא אזלינן בתר הרשות מחמת הקנין אלא בתר המקום שהיא עומדת והיא עומדת ברשות בעל החמור והוא כמו דאמרינן בכתובות (ד' ע"ו) אמר רב יהודה אמר שמואל המחליף פרה בחמור ומשך ב"ה את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור על ב"ה להביא ראיה שהיה חמורו קיים בשעת משיכת הפרה ותנא תונא כלה (פי' אמר רב נחמן בר יצחק. כלה בבית אביה ולקידושין כו') וה"נ אומר בירושלמי אמר ר בא מתניתא מסייעא לשמואל (כצ"ל) היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה ולא הבעל צריך להביא ראיה להוציא קידושין מרשות האב וא"כ הטעם הוא משום דנולד ברשות האב דהיינו רשות האב ממש וע"ז משני תיפתר בקידושין קטנים וא"כ האב הוא המוציא לענין כתובה וע"כ צריך להביא ראיה והא דר' זירא פליג היינו משום דר"ז סובר דלא אזלינן בתר המקום אלא בתר רשות הקנין וא"כ כיון שמשך בטל החמור את הפרה ואירע ספק בחמור א"כ בעל הפרה צריך להביא ראיה שמת קודם והוא כמו דאמרינן (שם) כי אתא רמי בר יחזקאל אמר לא תציתינהו להני כללי כו' הכי אמר שמואל כל שנולד ספק ברשותו עליו להביא ראיה ותנא תונא כלה (פי' סיפא דמתניתין דהוא סובר דמשנכנסה ברשות הבעל היינו משכנסה אף שהיא עומדת ברשות האב וכמו שפירשו שם) אבל לשיטת הירושלמי סובר שמואל דבתר המקום אזלינן וע"ז אומר ר' הונא ור"פ כו' א"ל מתניתא מסייעא לשמואל (צ"ל מתניתא

פליגא על שמואל ודלא כפי' הפ"מ לפי הגירסא שלפנינו נכנסה לרשות הבעל כו' ולא האב צריך להבי' ראי' להוציא כתוב' מרשו' הבעל (פי' דהיו סבורין שמשנכנסה לרשות הבעל היינו אע"פ שהיא עדיין ברשות האב ואף עפ"כ צריך הבעל להביא ראיה). וע"ז אומר אמר לון לא מודה שמואל שאם משך בעל הפרה את החמור שהוא צריך להביא ראיה וזה כיון שכנס כמי שמשך (פי' דזה מיירי לאחר שנכנסה לרשות הבעל ממש ואם משך בעל הפרה את החמור ונמצא שהוא שבור בודאי על בעל הפרה להביא ראיה שהיה תחילה שבור ועיין בירושלמי בב"ב):

קטע ד

עוד שם ר' בא כו' מכר לו פרה בדמים דחזקי' (הוא ט"ס וצ"ל דחקי') א"ל הב לי אינון פריטיי' א"ל מה את בעי מנהון א"ל מזבין לי חמור משך בעל הפרה את החמור לא נקנית הפרה חמור מהו שיקנה ר' בא אמר נקנית ר' יוסי אומר אינה ניקנית סבר ר' בא דאינון חליפין ולית אינון חליפין:

והנה המפרשי' והפ"מ נדחקו בפירוש הירושלמי ולי נראה לפרש והוא שאומר מכר לו פרה בדמים (דחזקי' הוא ט"ס ונ"ל דחקי') פי' שדחקו למעותיו וע"כ לא נקנה לו הפרה והוא כמו דאמרינן בב"מ (ד' ע"ז) ואמר רבא האי מאן דזבין מידי לחברי' וקא עייל ונפיק אזוזי לא קני כו' וע"כ כיון דעייל ונפיק אזוזי לא קנה וע"ז אומר לא נקנית הפרה חמור מהו שיקנה ר' בא אמר נקנית (פי' דכיון דהמקח בטל לגבי הפרה דעייל ונפיק אזוזי א"כ הוי כמו חליפין שזה מחזיק הפרה והוא נותן לו חמור ור' יוסי אומר אינה ניקנית סבר ר' בא דאינון חליפין ולית אינון חליפין (פי' דהא זה אינו יודע שבטל המקח מהפרה מחמת דעייל ונפיק אזוזי וא"כ הוא נותן לו בדמי מכירה שמכר לו הפרה ומעות נמי לא קנו והא דאמרינן בב"מ (ד' מ"ו) יש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור ופירש"י מכר לו שור בכך וכך מעות ומשך השור ונתחייב לו המעות א"ל פרה יש לי שאני נותן לך בדמי השור אבל השור קנאו וא"כ קנה מצד הדמים אבל הכא לא קנה הפרה וא"כ אינו חייב לו מעות דהא המקח בטל דעייל ונפיק אזוזי ובתורת חליפין נמי לא הוי דהא הוא אינו יודע שהמקח בטל וא"כ כבר קנה הפר' ע"כ לא הוי לא בתור' חליפין ולא בתור' דמי':

וע"ז אומר ר' מנא בשם ר' יוסי פעמים שתחלת מקח לזה ותחלת מקח לזה האיך עבידא מכר לו פרה בדמים סמוכה גבי' חדא פריטיי' א"ל מה את בעי מנהון א"ל מזכין לו חד חמור א"ל הרי חמור לפניך משך זה לא קנה זה ומשך זה לא קנה זה אלא זה קנה לעצמו (פי' דבכה"ג שנשאר חייב לו חד פרוטה) ושיטת הירושלמי דלא כשיטת הש"ס דילן

דאמרינן בב"מ (ד' ע"ז) ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחברי' ופש לו חד זוזא וקא עייל ונפיק אזוזא יתיב רב אשי וקא מעיין בה כה"ג מאי קני או לא קני א"ל רב מרדכי לר"א הכי אמר אבימי מהגרוני' משמי' דרבא זוזא כזוזי דמי ולא קני אלא דשיטת הירושלמי דכיון דלא נשאר רק חד זוזא קני וא"כ קנה הפרה לעצמו ואח"כ בדמי הפרה קונה החמור ולא בתורת חליפין אלא בתורת דמים וזה קונה לעצמו וזה קונה לעצמו וכמו דאמרינן בב"מ (ד' מ"ו) יש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה כו' וכמו שביארתי ודו"ק:

הלכה ז

קטע יט

שם (ה"ז) ר' יוסי בר ממל כהנת מותרת לצאת לחוצה לארץ כו' עיין בסוטה (פ"ז ה"ג) מה שביארתי שם:

פרק ב

הלכה א

קטע ב

מתני' האיש מקדש בו ובשלוחו כו' ובגמ' בית שמאי אומרים אין השליח עולה משום עד ובה"א השליח עולה משום עד האיך עבידא שלח שנים (פי' מלבד השליח או שצ"ל שלח שלשה) על דעתין דב"ש שליח ושני עדים על דעתין דב"ה שלשתן שלוחין ושלשתן עדים ומה שפי' הפ"מ הוא דוחק והק"ע פירש דלב"ש צריך שיאמר שיהא הא' שליח ושנים עדים אבל אם אמר שיהיו כולן שלוחין אין א' מהם יכול להיות עד ולב"ה יכול לעשות שלשתן שלוחים והן הן עדיו כו' ולי נראה דאיפשר לומר דאומר האיך עבידא שלח שלשה על דעתין דב"ש שליח ושני עדים (פי' דמסתמא הי' הכונה שיהי' אחד שליח והשנים עדים דב"ש סברי דאין שליח נעשה עד) ועל דעתין דב"ה (פי' דאמרו דשליח נעשה עד שלשתן שלוחים ושלשתן עדים) והנ"מ הוא דאם היו שלשתן שלוחין א"כ אינו יכול לבטל רק בפני השלשה וכמו דאמרי' בגיטין ל"ב) מילתא דמתעבדי בי עשרה צריכה בי עשרה למשלפה וכמו שביארתי בספרי נ"י (סימן י"ז) אהא דאיתא בירושלמי רפ"ד דגיטין) השולח גט כו' הדא פליגא על ר"י דאמר אדם מבטל שליחותו בדברים (וביארתי שם שהפי' הוא וע"כ צריך דוקא שיגיע בשליח דאל"ה לא הוי רק כמו ביטול בדברים ולא אתי דיבור שלא בפני השליח ומבטל מה שעשה שליח) וע"ז משני וא"כ קשי' על דר"י שאומר דאתי דיבור ומבטל השליחות אפי' שלא בפניו ומשני

חומר הוא בעריות וכן לקמן בסוף קידושין (הל' ח') מי שנותן רשות לשליח לקדש את בתו והלך וקידשה כו' ולית הדא פליגא על ר"י דר"י אמר אדם מבטל שליחותו בדברים (פי' וא"כ למאי קאמר דווקא קידשה ומשני משום חומר הוא בעריות (ועיין בקידושין ד' נ"ט) וע"ז אומר דאם שלח שלשה לב"ש דאמרי אין שליח נעשה עד ח"כ הי' הכונה שיהי' א' שליח וב' עדים וא"כ כיון שיכול להיות א' מהם שליח ושנים עדים ע"כ אם רוצה לבטל יכול לבטל אפי' רק בפני השליח אבל לב"ה נעשו כלם שלוחים וכלם עדים וע"כ אינו יכול לבטל רק בפני כולם וא"כ בזה הוא קולא לב"ש וחומרא לב"ה וע' בסוף קידושין (ה"ח) ובמה שביארתי בנ"י (סי' י"ז) ובמ"א יתבאר ודו"ק:

קטע ג

עוד שם אמר ר' אבין בר חייא נראין דברים כשקידשה בשטר אבל אם קידשה בכסף נעשה כנוגע בעדותו אמר ר' יוסי מכיון שהאמינתו התורה אפילו קידשה בכסף אינו כנוגע בעדותו (וכתב הפ"מ ומצאתי בחידושי הרשב"א שכתב עליה דהכא וטעם דברי ר' יוסי לא הבנתי ושמא להצריכה גט קאמר שהיא מקודשת דבר תורה אעפ"י שהוא נוגע בעדותו מן התקנה ומשמע מדבריו שם דאפי' במודה שקבלתן הוי ספק קידושין וכן הביא המ"מ (בפ"ג מה' אישות הט"ז) אבל הר"ן כתב בפשיטות דאפי' במודה אינה מקודשת דכיון שאין נאמנין מצד עצמן אלא מצד הודאתה ה"ל כמקדש שלא בעדים דאפילו שניהם מודים אינה מקודשת ומ"מ מדברי ר' יוסי דאיתא בירושלמי חוששת וצריכה גט:

ונ"ל שאין מהירושלמי ראיה דהירושלמי אזיל לשיטתי' כמו שביארתי בספרי נחלת יהושע (ס' יד) שביארתי שם דאזיל לשיטתי' דס"ל דאע"ג דאין בעדיות העדים אלא בצירוף הודאתה הוי עדות וכמו שהבאתי שם מהירושלמי (פ"ד דשבועות ה"ד) ריה"ג אומר כו' עיי"ש מה שביארתי שם:

ועוד איפשר לומר דהא דאמר ר' יוסי מכיון שהאמינתו התורה אפילו קידשה בכסף אינו כנוגע בעדותו הוא כמו שכתבו התוס' בקידושין (ד' מג) בד"ה והשתא דתקינו רבנן כו' וא"ת מ"מ למה לא יהיו העדים נאמנים לאחר שנשבעו כו' משום דרחמנא אמרה ע"פ שנים עדים יקום דבר דמשמע הנאמנים בדיבור בלבד אבל העדים הטעונים לישבע קודם שיאמינו דבריהם אין ממש בעדותן וע"כ איפשר לומר דאמר ר' יוסי מכיון שהאמינתו התורה אפי' קידשה בכסף אינו כנוגע בעדותו (פי' דכיון שהעד נשבע והאמינתו התורה א"כ אינו כנוגע בעדותו ואף שכתבו התוס' שלכך אין נאמנים לאחר שנשבע משום דרחמנא אמר יקום דבר דמשמע כו' היינו לשיטת הש"ס דילן דבעינן עדות ממש אבל

לא בצירוף דבר אחר אבל לשיטת הירושלמי שהוכחתי בספרי נחלת יהושע (ס' יד) דנאמנים אפי' בצירוף הודאת הבע"ד וע"כ אמר ר' יוסי דמכיון שהאמינתו התורה אפי' קידשה בכסף אינו כנוגע בעדותו]:

קטע ד

עוד שם אית מתניתא אמרה ששלוחו של אדם כמותו ואית מתניתא אמרה שאין שלוחו של אדם כמותו וצריך לבאר דהא בכל הש"ס קיי"ל דשלוחו של אדם כמותו וא"כ איך קאמר דפליגי בזה אם שלוחו של אדם כמותו:

ואפשר לומר דלענין זה פליגי וכמו שהבאתי בספרי שפת הנחל (דרו' ט"ז) והבאתי שם מה שכתב הקצה"ח ח"מ (ס' קפ"ח) דלפי שיטת הרמב"ם אם נשתטה המשלח לא נתבטל השליחות מן התורה ואינו פסול אלא מדרבנן משום דכבר עמד השליח במקום המשלח ועיין שם שהארכתי בזה) והוא דשיטת הרמב"ם הא דאמרינן בגיטין (דף סט) דר' יוחנן אמר אין כותבין אלא לכשישתפה הוא רק מדרבנן ולפי שיטת הירושלמי בגיטין (פ"ז ה"א) ר' יעקב בר אחא אמר אתפלגון ר' יוחנן ור"ל. ר' יוחנן אמר עודהו קורדייקוס עליו כותבין ונותנין גט לאשתו כו' וא"כ לפי"ז סובר ר' יוחנן ג"כ דאע"ג דנשחטה המשלח אפ"ה כותבין ונותנים גטי לאשתו והוא משום דהשליח עומד במקום המשלח אך מהירושלמי משמע התם דלא תלוי בזה עיי"ש ודו"ק

אך הירושלמי הזה איפשר לפרש דאם שלוחו של אדם כמותו ממש א"כ עומד במקום המשלח אבל אם אין שלוחו של אדם כמותו היינו שאינו עומד במקום המשלח. ועוד איפשר לומר לענין הא דפליגי ב"ש. וב"ה אם שליח נעשה עד דאם שלוחו של אדם הוא כמותו ע"כ אין שליח נעשה עד כב"ש אבל אם אין שלוחו של אדם כמותו ממש ע"כ שליח נעשה עד. ועיין בירושלמי (רפ"ד דגיטין) עשה שליח להוליך את הגט צריך ליתן לה בפני שנים ואין השליח עולה משום שנים והרא"ש פי' בשם ר"ת דטעמא דאין דבר שבערוה פחות משנים ואין השליח עולה משום שנים שהרי עומד במקום הבעל (אך איפשר דהתם הוא משום חומרא דעריות ע"כ מצרכינן עדים חוץ מהשליח. ועוד איפשר לומר לענין הא דאמר בירושלמי (פ"ו דגיטין ה"ב) ר"א שאל חצירו של שליח מהו שתעשה כידו ועיי"ש שהבאתי מה שכתב הקצה"ח דהשאלה הוא אם השליח שלה קונה לו החצר והוא משום דחצר של אשה הוא משום ידה אתרבאי וחצר דגברא הוא משום שליח. וא"כ אם החצר משום שליחות א"כ מילי לא מימסרן לשליח וע"כ לא הוי גט אבל אי יהבינן לשליח כח המשלח דהיינו האשה ובאשה החצר משום יד אתרבאי א"כ לא הוי בכלל מילי לא מימסרן לשליח כיון דאתרבאי משום יד. וע"כ פליגי בזה

אם שלוחו של אדם כמותו ויהבינן ליה הכח של המשלח ממש או דאעפ"י שאדם יכול לעשות שליח אעפ"כ אין לו הכח של המשלח איך שהוא אלא כחו של עצמו וא"כ החצר דגברא משום שליחות אתרבאי ומילי לא מימסרן לשליח:

וע"ז מביא ואם המר ימירנו (והפ"מ נדחק בזה) והפי' הוא דמדכתיב ואם המר ימירנו ושיטת הירושלמי דאין עושה שליח להפרה וכמו דאמרינן בב"מ (ד' צו) א"ל רבינא לרב אשי האומר לשלוחו צא והשאיל לי עם פרתו מהו בעליו ממש בעינן וליכא או דילמא שלוחו של אדם כמותו כו' א"ל רב אחא כו' לרב אשי בעל פלוגתא דר"י ור"ל שליח פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה כו' דתני' האומר לאפוטרופוס כו' וכתבו התוס' בד"ה שליח כו' וא"ת היכי מדמי שאילה בבעלה לנדרים וכתבו משום דלשון בעליו ואשה משמע הוא דווקא ולא שלוחו וע"כ תלי אם שלוחו של אדם כמותו ממש. וע"ז אומר ואם המר ימירנו ואמרינן הוא ולא שלוחו אלמא דאין שלוחו של אדם כמותו ממש. וע"ז אומר הוינן סברין מימר ששלוחו של אדם כמותו אלא שמיעט הכתוב (פי' שבזה מיעט הכתוב ורצע אדוניו את אזנו במרצע כו' אדוניו ולא שלוחו וא"כ משמע שאין שלוחו של אדם כמותו ואדוניו היינו אדון גופא וכמו שכתבו התוס' בבעליו) וע"ז אומר הוינן סברין מימר ששלוחו של אדם כמותו אלא שמיעט הכתוב אית תנויי תני ורצע לרבות את השליח עד כדון כר"ע כר' ישמעאל (והפ"מ לא פירש בזה כלום דמה פריך לר' ישמעאל) אך הוא כמו דאמרינן ביבמות (ד' סח) כמאן כר"ע דדריש ווי"ן וכן ביארתי בכמה מקומות בירושלמי:

קטע ה

עוד שם תמן תנינן נערה המאורסה היא ואבי' מקבלין את גיטה ר"ל אמר כמחלוקת בגיטין כך מחלוקת בקידושין אמר ר"י הכל מודין בקידושין שאבי' מקדשה לא היא כו' רב המנונא בשם רב אסי קטנה שקידשה עצמה בב' שערות אבי' ממאן לא היא לא אתי' לא כר"י ולא כרשב"ל אין כר' יוחנן אין כאן מיאון (פי' דהא ר"י סובר דהכל מודים בקידושין שאבי' מקדשה לא היא) אין כרשב"ל נישואי תורה הן (פי' אי כרשב"ל הא אומר דכמחלוקת בגיטין כך מחלוקת בקידושין וא"כ היא מקודשת מן התורה לת"ק) לא אתי אלא כר' יוחנן אע"ג דר' יוחנן אמר הכל מודים בקידושין שאביה קידשה לא היא מודה בה אבי' ימאן על ידה והנה הק"ע הקשה דאמאי לא קאמר נערה ולמה האריך לומר קטנה שקידשה עצמה בשתי שערות וכתב דכיון דבעי למימר היא אינה יכולה למאן נקט כו' כדתנן במתני' עד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערו' מיהו בבבלי (ד' מ"ו) משמע דבקטנה ממש איירי רב אסי עיי"ש:

ולי נראה דע"כ נקט קטנה שהביאה ב' שערות שהוא כמו דאמרינן לקמן בירושלמי (פ"ג ה"ח) קידשתי את בתי הקטנות בכלל הגדולות אינן בכלל נתקדשה בתי אפי' קטנות אינן בכלל גירשתי את בתי הקטנו' בכלל והגדולו' אינן בכלל נתגרשה בתי אפי' קטנות אינן בכלל וצריך לבאר הירושלמי הזה דקאמר קידשתי את בתי הקטנו' בכלל הגדולו' אינן בכלל (והאי הגדולות היינו הבוגרות דהא הנער' יכול האב לקדש וא"כ הא דקא' הגדולו' אינן בכלל היינו הבוגרות) נתקדשה בתי אפי' קטנות אינן בכלל (פי' שהיא קידשה את עצמה אפי' אינן בכלל וכ' הפ"מ ובתוספתא לא גריס אפי' אל הקטנות אינן בכלל) וא"כ לר' יוחנן צריך לפרש הקטנות דהיינו הנערות ג"כ אינן בכלל דהא ר' יוחנן סובר דמחלוקת לגיטין אבל לקידושין ד"ה אבי' ולא היא וא"כ קשי' סיפא דהך ברייתא דקאמר גירשתי את בתי הקטנות בכלל והגדולות אינן בכלל (וא"כ הפי' הוא הגדולות דהיינו הבוגרות והקטנות היינו קטנות ונערות הוי בכלל הקטנות דהא האב יכול לקבל הגט של בתו הנערה) נתגרשה בתי אפי' קטנות אינן בכלל וא"כ בזה הוא הפי' דאפי' קטנות אינן בכלל ורק קטנות אבל נערות הוי בכלל דהא היא יכולה לקבל את גיטה לרבנן דר"י והא דקאמר אפי' היינו משום שעל הבוגרת אינו נאמן מפני שהיא אינה ברשותו וא"כ קשה רישא אסיפא דברישא גבי קידושין הא דקאמר נתקדשה בתי הקטנות אינן בכלל קאי אקטנות ואנערות דהא נערה אינה יכולה לקבל הקידושין לר"י אליבא דרבנן ובסיפא גבי נתגרשה בתי דקאמר דהקטנות אינן בכלל היינו רק קטנות וכמו שפירש"י והביאו התוס' בגיטין (ד' ס"ד) דרק נערה יכולה לקבל אבל לא קטנה דבקטנה דווקא אבי' ולא היאוכן אמרינן בירושלמי (פ"ו דגיטין ה"ב) קטנה אבי' ולא היא ומה שהקשו התוס' על רש"י בגיטין (דף סד) מהא דפריך לר"נ דאמר אין נערה עושה שליח לקבל גיטה מיד בעלה מהא דתנן קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה הא נערה ה"ז גט ומשני כשאין לה אב אבל מעיקרא היה סבור דאיירי כשיש לה אב ואפ"ה קתני עד שיגיע גט לידה ש"מ דאפי' יש לה אב אם הגיע גט לידה ה"ז מגורשת כבר תירץ הרשב"א בחידושיו בשם הראב"ד והר"ן (הביאם הפ"מ) דלרבא דהוי ס"ל דהנערה עושה שליח היה סבור דיד יתירה הוא דזכי לה רחמנא ולטעמיה איפשר דאפי' קטנה נמי מקבלת גיטה בחיי אביה כו' אבל כיון דקיי"ל כר"נ דאין נערה עושה שליח והא דמקבלת גיטה בחיי אביה לפי שמסתמא דעתו של אב אין לו קפידא בגירושין שישנו בע"כ וכשליח דאב הוא ומעתה קטנה שאינה בתורת שליחות ואין לה יד בשל אחרים אבי' מקבל גיטה בלבד (וכן הוא לשיטת הירושלמי דקאמר על דעתי' דר' יוחנן אין לה דעת אצל אבי' ואינה עושה שליח ועל דעתיה דר"ל יש לה דעת אצל אביה והיא עושה

שליח וע"כ קאמר מתניתא פליגא על ר' יוחנן האיש מקדש כו' והאשה מתקדשת בה ובשלוחה פתר לה בגדולה והא תנן קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה פתר ביתומה. והא תנן אם אמר לו אביה צא והתקבל לבתי גיטה אם רצה להחזיר לא יחזיר פתר לה לצדדין היא מתניתא כו' וא"כ היה סבור מתחילה דמיירי שיש לה אב ואפ"ה אם הגיע גט ליד הקטנה מגורשת היינו משום דהוא מקשה על ר"י ורוצה להוכיח כר"ל. ולר"ל שאומר דאפי' קידושין נמי מקבלת ואעפ"י שהוא בע"כ של אב וא"כ לדידיה אפי' קטנה נמי מקבלת גיטה אפי' בחיי האב]:

וא"כ איך יתיישב הברייתא (דפ"ז דקידושין ה"ח) לר"י דקאמר נתקדשה בתי אפי' קטנות אינן בכלל דא"כ נערה נמי בכלל קטנות וסיפא דקתני נתגרשה בתי אפי' קטנות אינן בכלל דהאי קטנות היינו חוץ מנערה דהא נערה יכולה לקבל גיטה בשלמא לר"ל לא קשיא דאיהו מוקי לה כר' יהודה דהא פריך הכא בשמעתין בירושלמי דקאמר מתניתא פליגא על רשב"ל האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו (פי' בו ובשלוחו אבל בה ובשלוחה לא) וא"כ לר"י ניחא דאתי למעוטי דבה אינה מתקדשת בשלוחה אבל לר"ל קשיא ומשני פתר לה כר' יודה דר' יודה אמר אין שתי ידים זוכות כא' וא"כ כיון דמתניתין אתי כר' יודה ע"כ הברייתא נמי אתי כר"י דאין ב' ידים זוכות כא' וע"כ הא דתני נתקדשה אין הקטנו' בכלל ה"ה נמי נערות וכן בנתגרשה והוא משום שאין ב' ידים זוכות כא' אבל לר' יוחנן לא הוי רישא דומיא דסיפא דברישא בנתקדשה בתי דקתני אין הקטנות בכלל וא"כ הנערות נמי דהא אינה יכולה לקדש עצמה לר"י אפי' לרבנן נמי ובסיפא דגירשתי את בתי דתני אין הקטנות בכלל ובזה ודאי דרק קטנות ממש אבל נערות יכולות לגרש א"ע לרבנן דר"י:

וע"ז אומר רב המנונא בשם ר' אסי קטנה שקידשה את עצמה בשתי שערות אביה ממאן ולא היא ומסקינן דאליבא דר"י הוא אע"ג דר' יוחנן אמר הכל מודים בקידושין שאביה קידשה לא היא מודה בה אביה ימאן על ידה. והוא דאם אינו ממאן הוי קידושין ע"י בתו כשהיא נערה והשתא ניחא הברייתא דנתקדשה בתי דקטנות אינן בכלל אבל נערות הם בכלל דאע"ג דר' יוחנן אומר בקידושין אביה ולא היא אעפ"כ כיון דאמר אביה נתקדשה בתי א"כ אינו ממאן בקידושין ע"כ אין קטנות בכלל והיינו קטנות ממש. אבל קטנה שהביאה שתי שערות אביה ממאן על ידה. וע"כ כיון דאמר נתקדשה בתי א"כ לא מיאן בקידושי' וכן בנתגרשה בתי דאמר נמי אין הקטנות בכלל היינו קטנה ממש אבל קטנה שהביאה שתי שערות יכולה לקבל הגירושין וע"כ אמר קטנה שהביאה שתי שערות והוא משום דברישא דאמר קידשתי את בתי הקטנות בכלל והתם הפי'

של הקטנות היינו לאפוקי בוגרות אבל קטנות היינו אפי' קטנות שהביאו ב' שערות קרי לה קטנות. אבל אח"כ כשאמר נתקדשה בתי אין הקטנות בכלל היינו קטנות ממש אבל קטנה שהביאה ב' שערות הוי מקודשת כיון שאין אביה ממאן על ידיה וכן בסיפא דסיפא דקאמר נתגרשה בתי אפי' קטנות אינן בכלל היינו דווקא קטנות ממש אבל קטנה שהביאה ב' שערות יכולה לקבל גירושין) אבל ברישא דרישא דקאמר קידשתי את בתי הקטנות בכלל התם קרי לקטנות אפי' הביאו ב' שערות ולאפוקי בוגרת וכמו שאומר אח"כ הגדולות אינן בכלל והיינו בוגרות והא דקאמר רב המנונא בשם ר' אסי דאם הביאה ב' שערות אביה ממאן על ידה הוא כמו דאמרינן בקידושין (ד' מ"ו) איתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר רב בין היא בין אביה יכולין לעכב ורב אסי אמר אביה ולא היא וסובר כמו דאמרינן בקידושין (ד' מ"ו) דמיירי שפיתה לשם אישות וקמל"ן דאביה יכול למאן אבל דווקא בנערה שהביאה ב' שערות אבל לא בקטנה וע"כ תני בבריית' שהביאה הירושלמי (פ"ב דקידושין ה"ח) דנתקדשה בתי אין הקטנות בכלל אלמא דבקטנה אעפ"י שאומר שנתקדשה בתי אין הקטנות בכלל והש"ס דילן לא ס"ל כהך ברייתא וע"כ לא הביאה. וע"כ אומר דאף בקטנה שנתקדשה כו' צריך אביה למאן ודו"ק:

קטע ט

עוד שם התקדשי לי בתמרה זו וכל מתניתין בשאמרה אי איפשי בזו אלא בזו אי איפשי בזו אלא בזו כו' [פי' דלא כהש"ס דילן בקידושין (ד' מ"ו) דמאן תנא התקדשי התקדשי אמר רבה ר"ש היא דאמר עד שיאמר כו' והירושלמי פליג ע"ז דהא אמר אח"כ מאן תנא ווי"ן כר' יהודה גבי התקדשי לי בזו ובזו ברם כר' מאיר או בזו או בזו (פי' לר"מ הוי ווי"ן פרטא אלא כר' יהודה דאמר ווין כללא וע"כ אינו רוצה לאוקמי כר"ש דלר"ש הוי ודאי ויו כללא אך למסקנא דלקמן על הא דתנן היתה אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהא באחת מהן ש"פ ומקשה מזה לקמן על הא דאמר ר' יוחנן שאם אומר בכל מה שהפקדתי בידך אינה מקודשת עד שיהיו כולן קיימין וא"כ איך תנן עד שיהא באחת מהן שו"פ דאפי' נפרש עד שיהא באחרונה מ"מ הא אמר בכל שהפקדתי וע"ז אומר לקמן א"ר אבין לא כן סבר מימר מאן תנא ווין ר' יהודה אמר ר' יוחנן דברי ר' יודא נכללין בקרבן א' ונפרטין בג' קרבנות וע"כ אם יש בכולן שו"פ מקודשת משום דהוי כלל ופרט וכמו דנכללין בקרבן א' (דהיינו אם אין פרוטה רק בכולן ע"כ נכללין בקרבן א') ונפרטין בשלשה קרבנות דהיינו אם יש בכל א' שו"פ ע"כ חייבין שלשה קרבנות בשבועת הפקדון וע"כ אם היתה אוכלת ראשונה ראשונ' א"מ עד שיהיה בא' מהן שו"פ

דהיינו באחרונה וזהו דווקא לר' יהודה אבל לר"ש הוי רק כלל ולא פרט וא"כ תקשה סיפא דמתניתין דמפני מה תנן היתה אוכלת ראשונה עד שיהיה באחרונה שו"פ וע"ז אומר ר' אבין לא כן סבר מימר ר"י כו' (פי' דהא יכול לאוקמי כר"ש אלא משום דר"י אומר נכללין בקרבן א' ונפרטין בג' קרבנות וע"כ מוקי דווקא כר' יהודה ומאן תנא ווי"ן ר' יהודה וא"כ איך תנן התקדשי לי בתמרה כו' וע"ז משני כשאמרה לו אי איפשי אלא בזו כו' וע"ז אומר התקדשי לי בתמרה זו וכל מתניתין (פי' דכל מתניתין אי איפשר לאוקמי כר"ש וכמו שביארתי) ע"כ צריך לומר דמיירי באומרת אי איפשי בזו אלא בזו וע"כ צריך לומר עוד התקדשי (דכיון שאמרה אי איפשי א"כ בטלה הקידושין מה שאמר לה התקדשי ע"כ צריך לומר עוד התקדשי לי בתמרה זו ואינו מספיק מה שאמר תחילה התקדשי ודו"ק):

קטע י

עוד שם אמר ר"א דר"ש ב"א היא דתני התקדשי לי בפיקדון שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב או אבד אם נשתייר שם שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת במלוה שיש לי בידך והלכה ומצאתה שנגנבה או שנאבדה אפי' לא נשתייר שם שו"פ מקודשת רשב"א אומר משום ר"מ מלוה הרי היא כפקדון אם נשתייר שם שו"פ מקודשת וא"ל אינה מקודשת (פי' שר"א אומר דמתניתין דקתני בזו ובזו אם יש בכולן שו"פ מקודשת היתה אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהיה בא' מהן שו"פ אתי כר"א דאמר דגבי מלוה בעינן שישתייר שו"פ). והנה שיטת הירושלמי הוא דלא כשיטת הש"ס דילן בקידושין (ד' מ"ז) דמייתי תחילה ראיה מזו הברייתא דהמקדש במלוה מקודשת אלא דפליגי אם בעינן שישתייר שו"פ ואח"כ אמר רבא כו' הא מתרצתא הוא ומסיק דבמלוה ברשות בעלים לחזרה איכא בינייהו ולשיטת הירושלמי לכ"ע המקדש במלוה מקודשת אלא דפליגי אם בעינן שישתייר שו"פ וע"כ אמר ר"א דמתניתין דתנן היתי' אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהיה באחרונה שו"פ אתי כרשב"א שאומר דבמלוה בעינן דווקא שישתייר שו"פ:

עוד שם אמר ר"א אתיא דרשב"א כר"מ כמה דר"מ אמר כל המשנה מדעת בעלים נקרא גזלן כן רשב"א אומר הכא כל המשנה מדעת בעלים נקר' גזלן דהוא פתר לה במלוה שהמלוה אומר קח לי חטים ולקח שעורים וקשי' וכי מקדשים בגזילה:

והנה כל מה שפי' הפ"מ בכאן שגה בזה ופי' בדחוקים (ומה שכתב שכיון ששינה מדעת בעלים נקרא גזלן לר"מ וע"כ הריוח לאמצע שגה בזה דהא אמרינן בב"ק (ד' ק"ב) דלר"מ

דאמר שינוי קינה אם פיחתו פיחתו לו ואם הותירו הותירו לו וגם מה שפי' עוד שם הם דחוקים:

וע"כ צריך לבאר דאמר ר"א אתי דרשב"א כר"מ דכל המשנה מדעת בעלים נקרא גזלן דהיינו שהיא שינתה שנתן לה ליקח חטים ולקחה שעורים וכר"מ דאמר כל המשנה מדעת בעלים נקרא גזלן וא"כ היא גזלן על החטים והוא מקדשה באותם החטים וע"כ בעינן שישתייר' שו"פ דאי לאו הכי כיון דלא קידשה בתחילה ע"כ אינה מקודשת וע"ז מקשה וכי מקדשים בגזילה ולקמן מסיק לה דלא קשיא מהא דאין מקדשין בגזילה כמו שאבאר לקמן:

עוד שם ר' יוסי בעי ניחא אדם נותן שו"פ על דינר שמא נותן שו"פ על שו"פ והנה הק"ע והפ"מ נדחקו בזה מאוד:

וע"כ נראה לי דהנה ר"א קאמר דאין לתרץ דמתניתין אתי כרשב"א דבעינן שישתייר שו"פ וע"כ תנן היתה אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהא באחרונה שו"פ דהא דרשב"א הוא אליבא דר"מ ומיירי בשנתן לה לקנות חטים ושינתה אבל בלאו"ה המקדש במלוה מקודשת וא"כ איך אתי מתניתין דתנן אם יש באחת מהן שו"פ דהיינו באחרונה דהא לשיטת הירו' מקדשין במלוה בין לת"ק בין לרשב"א אעפ"י דלא נשתייר מהן שו"פ והא דמקשה הכא ר"א אע"ג דקאמר תחילה אמר ר"א דר"ש ב"א היא וא"כ איך קאמר אח"כ אמר ר"א אתי דר"ש כר"מ ע"כ נראה לי דגרסינן תחילה אמר ר' אבין (והי' כתוב ר"א והיינו ר' אבין ונפל ט"ס בדפוס דהוא ר"א היינו ר' אבין) וכמו דאמרינן בפ"ק דקידושין (ה"ב) אמר ר' אבין אתי' דריב"י כרשב"א דתני בפיקדון שיש לי בידך והלכ' ומצאת שנגנב או שנאבד אם נשתייר שו"פ מקודשת ואם לאו אינה מקודשת מלוה שיש לי בידך והלכה ומצאת שנגנבה או שנאבדה אפי' לא נשתייר שו"פ מקודשת רשב"א אומר משום ר"מ מלוה כפיקדון אם נשתייר שם שו"פ מקודשת ואם לאו אינה מקודשת כמה דר"ש ב"א עביד מלוה כפיקדון ר' יוסי בר' יהודה עביד יעודים כמלוה ולר' אבין ניחא שפיר שהוא סובר דבמלוה ממש בעי שישתייר שו"פ:

וע"כ אמר ר"א אתי דרשב"א כר"מ דכל המשנה מדעת בעלים אבל בלאו"ה לא בעי במלוה שישתייר שו"פ (ואיפשר לומר דקשי' ליה דאיך בעי רשב"א משום ר"מ שישתייר במלוה שו"פ דא"כ איך אמרינן בקידושין (דף מז) התקדשי לי בשט"ח או שהיה מלוה ביד אחרים והרשה עליהם ר"מ אומר מקודשת ואמרינן שם האי שט"ח ה"ד אלימא שט"ח דאחרים היינו מלוה ביד אחרים אלא לאו בשט"ח דידה ואפי' למאי דמסיק לעולם בשט"ח דאחרים הוי קשיא ליה קושי' התוס' דמ"ש הא אידי ואידי מלוה היא ותירצו

דודאי מלוה דידה שקנאתו כבר ואינו נותן לה שום דבר חדש כו' אבל בשנותן לה מלוה דאחרים הרי הוא נותן לה דבר חדש שלא היה בידה מקודם. לר"א לא ס"ל חילוק זה וע"כ אמר דהא דאמר ראב"ש משום ר"מ היינו אם שינה מדעת בעלים אבל המקדש במלוה ר"מ נמי סובר דמקודשת וא"כ מתניתין דתנן אם נשתייר שו"פ מקודשת כמאן אתי וע"ז אומר ר' יוסי בעי ניחא אדם נותן שו"פ על דינר שמא נותן שו"פ על שו"פ (פי' שאומר דהא דהמקדש במלוה מקודשת אעפ"י שאינו נותן אך הוא בהנאת מחילת מלוה וזה הוא הנאה מחודשת) וא"כ ניחא דאם המלוה הוא גדולה ע"כ שוה הנאת מחילת מלוה פרוטה אבל הכא במתניתין דתנן אם יש בכולם שו"פ מקודשת הי' אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהיה באחרונה שו"פ וא"כ לפ"מ שאמר ר"א דראב"ש מיירי דווקא ע"י שינוי אבל בלאו"ה המקדש במלוה מקודשת היינו משום הנאת מחילת מלוה וא"כ כיון שאינם שוים פרוטה או שאפי' שו"פ התמרה א"כ אין הנאת המחילה שו"פ וע"כ תנן דאם יש באחת מהן דהיינו באחרונה שו"פ מקודשת ואם לאו אינה מקודשת משום דהנאת מחילה אינה שו"פ וא"כ ניחא מתניתין וע"ז אמר ר' יוסי בעא ניחא (פי' דמאי מקשה ר"א דהא מתני' כמאן אתי דבעינן שישתייר שו"פ) וע"ז אומר אדם נותן שו"פ על דינר שמא אדם נותן שו"פ על שו"פ וא"כ התמרה אינה רק שוה פרוטה וא"כ אין במחילת מלוה שו"פ וע"כ בעינן שיהיה בא' מהן שו"פ דהיינו באחרונה]:

עוד שם אית תניי תני מקדשין בגזילה ואית תניי תני אין מקדשין בגזילה אמר ר' מנא מ"ד מקדשין בגזילה שהוא יכול להוציאה מידו ומאן דאמר אין מקדשין בגזילה בגזילה שאינו יכול להוציאה מידו ר' בון בשם ר"ש בר יצחק מאן דאמר מקדשין בגזילה בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה ומ"ד אין מקדשין בגזילה בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה:

[**והנה** הפ"מ פירש דמיירי בגזל דידה כדמשמע כו' לפי הך קושיא שהקשה לעיל וכי מקדשין בגזילה וכבר ביארתי בנ"י ששגה בזה והא דקאמר מקדשין בגזילה היינו שהיא גזלה ממנו והוא כמו שכתב הא"מ באה"ע (ס' כח) במה שכתב הב"ש דלכאורה אפי' אמרה הן לא מהני כיון שאינו בידו אינו יכול לקדשה כשם שאינו יכול להקדיש דבר שאינו בידו והביא מה שכתב בתשובת שארית יוסף באשה שחטפה מעות ולא רצתה להחזיר לו וקדשה בו עיי"ש שהעלה כיון דאמר ר"י שניהם אינם יכולים להקדישו ומשמע אפי' מדרבנן אינו קדוש כו' וא"כ בנידון דידן נמי אע"ג דאיכא עדים שהמעות שלו ויכול להוציא בדיינים מ"מ אינו יכול להקדישו הואיל והיא לא רצתה לחזור לו. ובס' א"מ מסיק דלשיטת התוס' כל שרוצה הגזלן להחזיר ה"ל דין פקדון. וה"נ כיון

שרוצת להתקדש ורוצת להחזיר ה"ל דין פקדון וכמו שמשמע מדברי התוס' בפ"ק (דף ו) דכל שהקדישו הבעלים ברצון הגנב ה"ל כמו פקדון ואע"ג דלא נתרצה הגנב אלא בשעת ההקדש ה"ל פקדון והקדש באים כא' דכיון שנתרצה הוי כמו שהוא ברשות הגזלן]:

וע"ז אומר בירושלמי מ"ד מקדשין בגזילה שהוא יכול להוציא מידה כגון דאיכא עדים ומ"ד אין מקדשין בגזילה שאינו יכול להוציא מידה. וכן מ"ד בשנתייאש אבל בשאינו מתייאש לא הכל הוא כמו הטעם דכיון נתרצית להתקדש לו ה"ל כמו שהוא ברשותו כיון דכל עיקר הטעם משום שהוא אינו ברשותו ועדיף ממלוה דהתם להוצאה נתנה וע"ז אמר רשב"א גבי מלוה אם נשתייר שו"פ. וקשיא דמאי מהני דהא מ"מ להוצאה ניתנה וע"כ מוקי בכה"ג כר"מ דשינה מדעת הבעלים והוי כמו גזלן וצריכה להחזיר וע"כ כיון שנתרצית להחזיר ה"ל כמו פקדון דהוי כמו שהיא ברשותו והא דאר"י גזל ולא נתייאשו הבעלים היינו דווקא שלא ברצון הגזלן ודווקא קודם יאוש דאי לאחר יאוש הוי כמו שאינו שלו א"כ מאי מהני הרצון שלה. אבל קודם יאוש א"כ הוא שלו רק משום שאינו ברשותו וע"כ כיון שרוצת להחזיר הוי כמו שהוא ברשותו וע"כ מחלק בין קודם יאוש בין לאחר יאוש דאלו לא נתייאש עדיין, אע"ג דאינו יכול להוציא בדיינים אעפ"כ כיון שהיא יודעת שהגזל בידה ורוצת להחזיר ה"ל כמו פקדון משא"כ לאחר יאוש דהוי שלה ואין צריכה להחזיר:

קטע יא

עוד שם ר' אבהו בשם ר' יוחנן מתניתא בשאמר בפקדון שיש לי בידך אבל אם אמר לה בכל מה שהפקדתי בידך אינ' מקודש' עד שיהיו כולן קיימין מה בינה למלוה מלוה ניתן להוצאה וזה לא ניתן להוציאו (פי' דאי לאו הכי הוה ניחא דבמלוה מקודשת היינו בהנא' מחיל' מלוה דהוי פרוט' שאמ' לה במלו' מ"מ יש בזה הנאת מחילת מלוה שהיא כמו בעין דהיינו הנאת מחילת מלוה אבל כיון שאומר דבפקדון אם אמר בכל מה שיש לי בידך ע"כ לא מהני מה שנשתייר שו"פ א"כ המקדש במלוה אמאי מקודשת דאעפ"י שיש בהנאת מחילה שו"פ אפ"ה הא אמר בכל המלוה וע"ז אומר מלוה להוצאה ניתנה (פי' וא"כ מקדש בכל המלוה) וע"ז פריך והא תנינן הי' אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהא באחת מהן שו"פ וא"כ אם הוא דומה למלוה לא בעינן שנשתיי' שו"פ לר"א אפי' לראב"ש ואם היא דומה לפיקדון הא אם אמר בכולה בעינן דווקא שיהא כולן וא"כ אמאי מקודשת אם אוכלת ראשונה ראשונה וע"ז אומר מעתה אפי' נשתייר שו"פ לא תהא מקודשת עד שיהיו כולן קיימין ומשני פתר לה על ראשה (פי' שאמר לכל א' התקדשי וע"כ סגי במה שיהי' באחרונה שו"פ) וע"ז פריך אין על ראשה בדא תנינן הי'

אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהא באחת מהן שו"פ ואי קאי על רישא א"כ בעינן שיהי' באחרונה שו"פ אפי' אינה אוכלת ראשונה ראשונה:

וע"ז אמר ר' אבין לא כן סברין מימר מאן תנא ווין ר' יהודה אמר ר' יוחנן נכללין בקרבן א' ונפרטין בשלשה קרבנות כמה דאת אמר תמן נכללין בקרבן אחד ונפרטין בשלשה קרבנות כן הוא אמר הכא נכללין בקידוש א' ונפרטין בשלשה קידושין וכבר ביארתי דע"כ מוקי לה כר' יהודה הוא משום מתניתין דתנינן היתי' אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהי' באחרונה שו"פ והוא דאם יש בכולן שו"פ מקודשת משום דנכללין בקרבן א' וע"כ מצטרפין כולם לשוה פרוטה אבל אם היתי' אוכלת ראשונה ראשונה אם יש שו"פ באחרונה מקודשת משום דנפרטין בשלשה קרבנות וה"נ נפרטין בשלשה קידושין:

והנה כל זה הוא לשיטת הירושל' שאומר מאן תנא ווין ר' יהודה והא דקאמר תחילה התקדשי התקדשי היינו בשאמרה אי איפשי בזו אלא בזו כו' וע"כ משני דהא דתנן היתי' אוכלת ראשונה ראשונה עד שיהא באחת שו"פ היינו משום דנכללין בקידוש א' ונפרטין בשלשה קידושין אבל שיטת הש"ס דילן דמתניתין אתי כר"ש דדווקא באומר התקדשי התקדשי הוי פרטא אבל בלא"ה הוי כללא והא דתנן עד שיהא באחרונה שו"פ ע"ז אמרינן שם רב אמי אמר לעולם אסיפא ומאי עד שיהא באחת מהן שו"פ עד שיהי' באחרונה שו"פ אמר רבא ש"מ מדר' אמי תלת ש"מ המקדש במלוה אינה מקודשת וש"מ המקדש במלוה ופרוטה דעתה אפרוט' כו' וא"כ הא דתנן עד שיהא באחת מהן שו"פ והיינו עד שיהי' באחרונ' והטעם משום דמקדש במלוה ופרוט' דעתה אפרוטה ודו"ק:

קטע יז

שם חטף הסלע מידה ונתנו לה בשעת המתנה א ל הרי את מקודשת לי ה"ז מקודשת במה קידשה ר' חגי בשם ר' פדא רוצה היא שתהא מקודשת לו ויהא חייב לה סלע א"ר יוסי אלו אתמר כלי יאות סלע דרכה להתחלף. (והפ"מ פי' בדוחק מאוד והעיקר כמו שפי' הק"ע אלא שצריך לבאר יותר) והוא ע"פ מה שכתב הב"ש באה"ע (סי' כח סע"ב) דאם קדשה בגזל דידה ולא קדמה שידוכים ביניהם ונטלה ושתקה אינה מקודשת וכתב הב"ש באה"ע משום שיכולה לומר דידי שקלי מיהו מש"ס דילן משמע דאפי' במעות י"ל דידי שקלת דתני' בקידושין (דף יג) דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי מיהו אם גזל מעות ועשאן כספים דקנה בשינוי וחזר ועשה דמים וקידש אותה בהם בדלא שדיך ובדלא אמרה הן יש לומר דמקודשת דאינו אלא חוב בעלמא:

ועפ"ז יש לבאר הירושלמי דאם חטף הסלע מידה ונתנו לה בשעת מתנה אמר לה הרי את מקודשת קאמר ר' חגי בשם ר' פדת רוצה היא שתהיה מקודשת לו ויהא חייב לה סלע א"ר יוסי אלו אתמר כלי יאות (פי' דשפיר איצטריך לטעמא דר' חגי דרוצה היא שתהיה מקודשת לו כו') אבל סלע דרכה להתחלף ולא אצטריך לטעמא דר' פדת משום דאינה יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי דכיון שיכול להתחלף ממילא הוי הסלע עצמו שלו ועיין בספרי נחלת יהושע (ס' ז) שכתבתי שם דא"כ משמע מהירושלמי דלא כשיטת הש"ס דילן דגם במעות יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי וכתבתי שמדמהירושלמי (ספ"ו דדמאי) משמע כשיטת הש"ס דילן דאמרינן שם ע"ה שאמר לחבר קח לי אגודת ירק כו' לוקח סתם פטור כו' ר' זירא אומר לא נתכוין המוכר לזכות אלא ללוקח ר' יוסא אומר לא נתכוין המוכר אלא לזכות לבעל המעות תני רשב"ג אם החליף את המעה צריך לעשר אמר ר' יוסי הד אמרה הנותן מעות לחבירו והחליפן חייב באחריותו עיי"ש מה שביארתי ע"ז. א"כ משמע דאם המעות בעין נתכוין לזכות לבעל המעות אלמא דלא אמרינן דסלע דרכו להחליף. אך איפשר לומר דהתם לא נתכוין לגזול וע"כ אם המעות בעין הוי המעות עצמן של המשלח. אבל הכא שחטף סלע מידה ונתנו לה בשעת מתנה אמר לה הרי את מקודשת לי וע"כ כיון שחטף הסלע מידה א"כ קנאו בגזילה אלא שצריך להשיב ובזה אמרינן דסלע דרכו להתחלף והוה הסלע הזה שלו אלא שצריך להשיב את הגזילה ויכול להשיב בסלע אחר וע"כ אינה יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי]:

קטע יח

עוד שם התקדשי לי במנה זו ונמצא מנה חסר דינר אינה מקודשת כו' עיין בספרי נחלת יהושע (ס' כ') ושם ביארתי:

הלכה ה

קטע ב

שם ר' שמואל בר רב יצחק שלח אמר לתמן הוון ידעין דהורי ר' חייא בשם ר' יוחנן קידושי מלוה לחומרין ובאיש לר' זירא כו' ופי' הש"מ נראה דהמקדש במלוה ובעל מיירי דחוששת לחומרא וצריכה גט מספק דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דאי בקידושי מלוה לחוד הא קאמר לעיל בפשיטות דאינה מקודשת כו' ולי נראה דאדרבא הא אמרינן בפרקין (ה"א) לשיטת הירושלמי דתני התקדשי לי בפיקדון שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב או שנאבד כו' אם נשתייר שם שו"פ מקודשת במלוה שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב או שנאבד אפי' נא נשתייר שם שו"פ מקודשת ר"ש בשם ר"א אומר משום ר"מ מלוה הרי היא כפיקדון אם נשתייר שם שו"פ מקודשת ואם לאו

אינה מקודשת אלמא דמלוה לת"ק אפי' לא נשתייר שו"פ מקודשת ולרשב"א בעינן דווקא שנשתייר שו"פ והוא דלא כשיטת הש"ס דילן בקידושין (ד' מ"ח) דאמר רבא ותסברא הא מתרצתא הוא הא משבשתא הוא האי פיקדון היכי דמי כו' אבל לשיטת הירושלמי מלוה עדיפא מפיקדון אך אפשר לומר דמיירי בשלא נשתייר שו"פ וע"כ חושש לדברי רשב"א דאמר מלוה הרי היא כפיקדון דדווקא אם נשתייר שו"פ ועוד אפשר לומר שסובר דהטעם דהמקדש במלוה מקודשת משום דהוי כמו שאומר בהנאת מחילת מלוה דמקודש' והיינו דוקא אם מקדש במלוה מרובה שיש בהנאת מחילת מלוה שו"פ אבל אם מקדש במלוה מועטת שאין בהנאת מחילת מלוה שו"פ אינה מקודשת וכמו דאמרינן שם בירושל' ר' יוסי בעי ניחא אדם נותן שו"פ על דינר שמא נותן שו"פ על שו"פ וכמו שביארתי שם וע"כ המקדש במלוה מקודשת לחומרין שמא יש בהנאת מחילתו שו"פ אבל במכר לא קנה אך העיקר הוא כמו שביארתי דהספק אי הלכה כראב"ש דבעינן דווקא שנשתייר שו"פ לשיטת הירושלמי ודו"ק:

הלכה ו

קטע ג

עוד שם ר' זעירא בשם ר' יוחנן שחט את הראשון שלא לשמו כו' עיין בספרי נועם ירושלמי (פ"ז דדמאי) ושם ביארתי:

הלכה ז

קטע ב

(**ה"ז**) **מתניתין** המקדש בחלקו מקדשי הקדשים ומקדשים קלים אינה מקודשת כו' ובגמ' ר"א אמר דברי הכל ר"י אמר במחלוקת (פי' רישא דמתניתין המקדש בחלקו ד"ה היא דאף ר' יודא מודה בה) ר' יוחנן אמר במחלוקת (היא שנוי' וכר"מ אבל לר' יהודה מקודשת) תמן תנינן הבכור מוכרין אותו תמים חי ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את האשה ר' יהודה בן פזי בשם ריב"ל חי ולא שחוט ואמר ר"י בן פזי ר"מ יליף כל הקדשים מן מעשר בהמה מה מעשר בהמה אין מקדשין בו את האשה אף כל הקדשים אין מקדשין בו את האשה. ר' יודה יליף כל הקדשים מן הבכור מה הבכור מקדשין בו את האשה אף כל הקדשים מקדשין בו את האשה מחלפא שיטתי' דריב"פ תמן הוא אמר בין חי בין שחוט והכא הוא אמר חי ולא שחוט תמן בשם גרמי' הכא בשם ריב"ל ואפי' תימר כאן וכאן בשם גרמי' במקדש מחיים ובראוי ליפול לו אחר שחיטה:

[**הנה** הפ"מ פי' מחלפא שיטתי' דריב"פ קשי' דידי' אדידי' דתמן הוא אומר כלומר דמפרש לטעם פלוגתיי' דר' יהודה דיליף מבכור וא"כ שמעת מינה דבכור מקדשין בו

בין חי בין שחוט דהא במתניתין קתני המקדש בחלקו והיינו לאחר שחיטה לאחר שחלקו וקיליף לה מבכור אלמא בכור אפי' לאחר שחיטה מקדשין בו והכא הוא אומר דמפרש למתניתין דמעשר שני דווקא תמים חי קאמר ולא שחוט תמן בשם גרמי' משמיה דנפשיה קאמר והא דלעיל משמי' דרבי' אפי' תימר פי' דדחי לה הש"ס דאפי' תימר הא והא משמיה דנפשי' ולא קשי' דמתניתין דהכא דוקא במקדש מחיים איירי והא דקאמר בחלקו בחלק שראוי ליפול לו אחר שחיטה ושפיר יליף מבכור וכן פי' הק"ע והפ"מ הקשה ע"ז דא"כ מאי קא מתמה לקמן ואשה נכנסת היא לעזרה דילמא מחיים איירי ובחלקו הראוי ליפול לו מקדשה וכתב ונראה דלא קאמר הכי אלא לדיחוי' בעלמא כו' וכל דבריהם ופירושם הם דחוקים:

ע"כ נראה שהפי' הוא ר"א אומר דברי הכל (פי' דבזה כ"ע מודו דהמקדש בחלקו מקדשי הקדשים ומקדשים קלים אינה מקודשת (פי' דאע"ג דתנן הבכור מוכרין אותו תמים חי ובעל מום חי שחוט ומקדשין בו את האשה וא"כ תנן דמקדשין בו את האשה אך התם מיירי מחיים וע"כ מקדשין בו את האשה דמחיים לא אמרינן דמשולחן גבוה קא זכו והא דתנן הכא המקדש מקדשי הקדשים ומקדשים קלים אינה מקודשת מיירי לאחר שחיטה וע"כ אתי כדברי הכל דלאחר שחיטה אין מקדשין בו את האשה והתם דתנן דבבכור מקדשין את האשה מיירי מחיים (וכמו דאמרי' בקידושין (דף נ"ב) נימא מתני' דלא כריה"ג דתניא ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהם ממונו דברי ריה"ג ומשני אפי' תימא ריה"ג כי קאמר ריה"ג מחיים אבל לאחר שחיטה משולחן גבוה קא זכו):

וע"ז משני הירושלמי דמתני' דהכא אתי כדברי הכל ולא תקשה ממתני' דתנן הבכור מוכרין אותו תמים חי כו' ומקדשין בו האשה דהתם מיירי מחיים דלא אמרינן משולחן גבוה קא זכו והכא מיירי לאחר שחיטה (וזהו דלא כשיטת הש"ס דילן בב"ק (ד' י"ג) דאמרי' שם מתנות כהונה קא אמרת שאני מתנות כהונה דכי זכו משולחן גבוה קא זכו ובמתנות כהונה קא זכו משולחן גבוה אפי' מחיים ג"כ וא"כ בבכור דהוי ממתנות כהונה אפי' מחיים נמי משולחן גבוה קא זכו וע"כ אמרי' שם והתנן בכור מוכרין אותו תם חי כו' ומקדשין בו את האשה ואמר ר"נ אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בבכור בזה"ז דכיון דלא חזי להקרבה אית לי' לכהנים זכייה בגויה אבל בזמן שבהמ"ק קיים דחזי להקרבה לא וכן אמרי' בתמורה (ד' ז') עיין שם. אבל לשיטת הירו' מחלק בכל הקדשים קלים אפי' במתנות כהונה בין מחיים בין לאחר שחיטה וע"כ אמר ר"א דברי הכל ור' יוחנן אמר במחלוקת (פי' שתלוי במחלוקת דר"מ ור' יהודה ולא מחלק בין מחיים בין לאחר מיתה:

וע"ז אומר תמן תנינן הבכור מוכרין אותו תם חי כו' ומקדשין בו את האשה ריב"ל אומ' חי ולא שחוט (פי' וע"כ ניחא מתני' דהכא דהמקדש בחלקו מיירי לאחר שחיטה]. וע"ז אומר ואמר ר"י בן פזי ר"מ יליף כל הקדשים ממעשר בהמה מה מעשר בהמה אין מקדשין בו את האשה אף כל הקדשים אין מקדשין בהן את האשה ר' יודא יניף כל הקדשים מן הבכור מה הבכור מקדשין בו את האשה אף כל הקדשים מקדשין בו את האשה מיחלפא שיטתיה דר"י ב"פ תמן הוא אומר בין חי בין שחוט והכא הוא אומר חי ולא שחוט (פי' דהיה סבור דהא דקאמר חי ולא שחוט היינו לתרוצי מתני' דתנן הכא דהמקדש בחלקו לא קידש ותנן במ"ש דבכור מקדשין בו את האשה וע"כ אמר דהא דמקדשין בו האשה היינו חי ולא שחוט) והא דתנן המקדש בחלקו לא קידש היינו שחוט וא"כ לא נצטרך לומר דהוא פלוגתא דר"י ור"מ וא"כ איך קאמר אח"כ דר"מ יניף כל הקדשים ממעשר בהמה כו' ר"י יליף כל הקדשים מבכור וא"כ משמע דפליגי לאחר שחיטה דאם מחיים איך יליף כל הקדשים מבכור הא מחיים בודאי אין לכהן כלום דבשלמא בבכור הוי מתנות כהונה מחיים אבל כל הקדשים הוא לאחר שחיטה וא"כ משמע דפליגי לאחר שחיטה ג"כ וא"כ אמאי אמר חי ולא שחוט הא כיון דיליף כל הקדשים מבכור וכל הקדשים אי אפשר מחיים דהא אכתי לא זכה בהן וא"כ פליגי בלאחר שחיטה ג"כ וא"כ אמאי קאמר בשם ריב"ל חי ולא שחוט הא אפשר לאוקמי בחי ושחוט ג"כ אתי כר' יהודה וע"ז אומר תמן בשם גרמי' הכא בשם ריב"ל אפילו תימר כאן וכאן בשם גרמי' במקדש בחיים ובראוי ליפול אחר שחיטה דבאמת לאחר שחיטה ממש כ"ע מודו דהמקדש בחלקו אינה מקודשת. והא דפליגי ר"י ור"מ בקדשים אי ילפינן מבכור או ממעשר בהמה והא זה הוא ודאי לאחר שחיטה דמחיים לית ליה זכיה. וע"ז משני במקדש מחיים ובראוי ליפול אחר שחיטה בכה"ג פליגי בקדשים אבל בלאחר שחיטה ממש לא פליגי ומתני' דתנן המקדש בחלקו מקדשי הקדשים ומקדשים קלים אינה מקודשת מיירי לאחר שחיטה ממש וכמו שאומר ר"א אמר דברי הכל הוא

קטע ד

עוד שם תמן תנינן חלת עם הארץ והמדומע והלקוח בכסף מעשר ושירי מנחות פטורין מן הדמאי תני וכולם שקרא שם לתרומת מעשר או למעשר שני שלהם מה שעשה עשוי ר"א אמר חוץ משירי מנחות ר' ירמי' אמר השאר במחלוקת ר' יוסי בעי היידא מחלוקת מה אנן קיימין אין כר"מ הוא מעשר שני הוא שירי מנחות לא עשה ולא כלום אין כר' יודה מה שעשה עשוי אמר ר' מנא אזלת לקסרין ושמעית ר"ח יתיב ומתני המקדש בחלקו מקדשי קדשי' ומקדשים קלים אינה מקודשת ר"א אמר דברי הכל ר' יוחנן אמר

במחלוקת ואמרית לי' מנן שמיעא לך הדא מילתא מר' ירמי' ואמרית יאות דהוא שמע הדא דר"א ר"א דברי הכל היא הוא דאמר במחלוקת (פי' דהשאר במחלוקת פי' אי מעשר ממין גבוה הוא או לא אבל בשירי מנחות מודו כ"ע) והוא כמו שביארתי דכיון דלאחר שחיטה לא פליגי דבלאחר שחיטה ודאי משולחן גבוה קא זכו וא"כ שירי מנחות דהיינו לאחר הקמיצה הוי כמו לאחר שחיטה דקרבנות וע"כ כולי עלמא מודו בזה דלאחר שחיטה משולחן גבוה קא זכו ר"י דלא שמיעא לי' צריכא לי' דו אמר היידא מחלוק' אין כר"מ הוא מעשר הוא שירי מנחות לא עשה ולא כלום (פי' דלר' יוחנן דאמר על מתניתין דהמקדש בחלקו לא קידם) וזהו ודאי לאחר שחיטה (וכמו דאמרינן בקידושין (ד' נ"ב) דיקא נמי דקתני המקדש בחלקומיירי לאחר שחיטה ואפ"ה קאמר ר' יוחנן במחלוקת א"כ פליגי ר"מ ור"י בשירי מנחות ג"כ דכיון דפליגי בלאחר שחיטה נמי וע"ז מקשה ר' יוסי היידא מחלוקת:

קטע ח

שם ר' יוסי בר' פדיי' הקדש מזיד יוצא לחולין בלא פדיון (פי' שהוא כמו דאמרינן בקידושין (ד' נ"ד) אמר עולא משמי' דבר פדא אומר הי' ר"מ הקדש במזיד מתחלל בשוגג אין מתחלל ולא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין קרבן בלבד כו' לא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין אכילה בלבד (פי' וע"כ אמר ר"מ ובהקדש מזיד קידש שוגג לא קידש) ר' חמא בר עוקבא בשם ריב"ח מיעוט שלמי' יוצאים לחולין בלי פדיון והתני מקדשי ולא כל קדשי הדא דאת אמר לחומש ולקרבן הא לצאת מוציא:

והנה הפ"מ פי' בדוחק ולי נראה שהוא כמו דאמרינן בקידושין (ד' נ"ה) אימור דשמעת לר"מ בקדשי קדשים קדשים קלים מי שמעת לי' א"ל ההוא מרבנן ור' יעקב שמו ק"ו קדשי קדשים מתחללין קדשים קלים לא כש"כ איתמר נמי אמר ר' חגא בר עוקבא אמר ריב"ח אומר הי' ר"מ הקדש במזיד מתחלל בשוגג אין מתחלל א' קדשי קדשים וא' קדשים קלים ק"ו קדשי קדשים מתחללין קדשים קלים לא כש"כ. אבל תחילה אמר אימור דשמעת לר"מ בקדשי קדשים קדשים קלים מי שמעת לי' משום דהי' סבור דכמו דאמרינן דלר' יהודה קדשים קלים אין מתחללין בשוגג וכמו דאמרינן בפסחים (ד' כ"ז) אמר ר"פ הכא בעצי שלמים עסקינן ואליבא דר"י דאמר הקדש בשוגג מתחלל במזיד אין מתחלל במזיד מ"ט לא כיון דלאו בר מעילה הוא לא נפיק לחולין שלמים נמי כיון דלאו בר מעילה לא נפיק לחולין וכן אמרינן בר"ה (ד' כ"ח) מ"ט עולה בת מעילה כיון דמעל נפקא לחולין שלמים דלאו בני מעילה נינהו לא נפקי לחולין וא"כ ה"ה לר"מ שאמר במזיד מתחלל ג"כ שלמים אינם מתחללין. וא"כ איך יתיישב בזה מתניתין דתנן התם

בהמה שנמצאת בירושלים כו' זכרים עולות נקבות זבחי שלמים כו' ואמר ר' אושעי' הכא בבא לחוב בדמיהן עסקי' והכי קאמר חיישי' שמא עולות הן ור"מ היא דאמר הקדש במזיד מתחלל וא"כ כיון דשלמים לאו בני מעילה הן א"כ איך יתיישב הא דתנן זכרים עולות נקיבות זבחי שלמים וכמו שפירש"י בקדשים קלים מי שמעת ליה וההיא דבהמה נמי איכא לספוקי נמי בקדשים קלים והיכא שמעת לר"מ דמתחללין במזיד (ועיין תוס' בד"ה קדשים וע"ז משני דבמזיד שאני דבמזיד מתחלל לר"מ בקדשים קלים מק"ו:

וע"ז אומר בירושלמי ר' חמא בר עוקבא בשם ריב"ח מיעוט שלמים יוצאין לחולין בלא פדיון (ותיבת מיעוט נתחלף בדפוס וצ"ל אח"כ ובכאן צ"ל שלמים יוצאים לחולין בלא פדיון פי' לר"מ שלמים נמי מתחללין במזיד) וע"ז פריך והא תני מקדשי ולא כל קדשי (ובכאן צ"ל מקדשי מיעוט) ולא כל קדשי וא"כ מוכח דשלמים אינם מתחללים במזיד אפי' לר"מ וע"ז משני הדא דאת אמר לחומש ולקרבן הא לצאת מוציא אבל באמת מתחללין במזיד אפילו בשלמים ג"כ מק"ו לר"מ:

ובזה יתבאר הירושלמי שאח"כ תמן תנינן בהמה שנמצאת מירושלים כו' ר' הושעי' רבה אמר לבא בדמיהם שנו א"ל ר' יוחנן ואומרים לו לאדם צא ומעול בקדשים אלא באחת הילכו בהן אחר הרוב אם רוב זכרים עולות ואם רוב נקבות זבחי שלמים ואין השלמים באים מן הזכרים ומן הנקבות כיצד הוא עושה מוציאן לחולין וחוזר ועושה אותן עולות וקשי' יש חטאת קריבה עולה א"ר חנינא תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולות א"ר יוסי לר' יעקב בר אחא ואין זה מזיד א"ל מכיון שתנאי ב"ד הוא אין זה מזיד אמר ר' זעירא כמה דאת אמר תמן תנאי ב"ד הוא על האובדות שיקרבו עולות:

והנה בירושלמי הזה יש חילוף השורות וצריך להגיהו (וכמו שהגיה הגר"א בפ"ז דשקלים ה"ג) וכצ"ל ואין השלמים באי' מן הזכרים ומן הנקבות ר' הושעי' רבה אמר לבא בדמיהן שנו כיצד הוא עושה מוציאן לחולין וחוזר ועושה אותן עולות אמר ר' יוסי לר' יעקב בר אחא ואין זה מזיד א"ל מכיון שתנאי ב"ד הוא אין זה מזיד וא"ל ר' יוחנן אומרים לאדם צא ומעול בקדשים אנא באח' הילכו בהם אחר הרוב אם רוב זכרים עולות רוב נקיבות זבחי שלמים אמר ר' זעיר' כמה דאת אמר תמן תנאי ב"ד הוא על האובדות שיקרבו עולות את אמר אוף הכא תנאי ב"ד הוא על האובדות שיקרבו עולות:

והנה הפירוש של הירושלמי כפי מה שהגהתי הוא דפריך ואין השלמים באים מן הזכרים ומן הנקיבות (והוא כמו דמקשה בש"ס דילן בקידושין (ד' נ"ה) נקיבות זבחי שלמים אלא זכרים עילות הוא דהוי זבחי שלמים לא הוי (פי' ואמאי הוי זכרים עולות הא שלמים באים מן הזכרים ג"כ) וע"ז משני ר' הושעי' רבה אמר לבא בדמיהן שנו

כיצד הוא עושה מוציאן לחולין וחוזר ועושה אותן עולות (פי' שמוציאן לחולין אף שהן תמימין ועושה אותן עולות שצריך לחוש דילמא הם עולות וע"כ אומר זכרים עולות שצריך לחוש לעולות ג"כ) וע"ז אמר לו ר' יוסי לר' יעקב בר אחא ואין זה מזיד א"ל מכיון שתנאי ב"ד הוא אין זה מזיד והנה הפ"מ פי' ואין זה מזיד והוא משום דרוצה לאוקמי כר' יהודה שאומר דדוקא בשוגג מתחלל ולא במזיד וע"ז משני כיון שתנאי ב"ד הוא אין זה מזיד וע"כ הוי כשוגג ומתחלל וע"ז קאמר ר' יוחנן אומרי' לאדם צא ומעול בקדשים (פי' ואיך עושין ב"ד כן וכי אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך אלא הולכין בהם אחר הרוב אם רוב זכרים עולות אם רוב נקיבות זבחי שלמים (ופי' הפ"מ והת"ח דזכר שהקדישו לעולות דלשלמים כשירות גם נקיבות ומסתמא הקדישו לעולות שאינם באים אלא מן הזכרים אך פירושם הוא דוחק דכיון דשלמים באים מן הזכרים ומן הנקיבות א"כ מהו שאומר דהולכין אחר הרוב דמניין מוכח שהרוב קרבנות שלמים רק מנקיבות דכיון דבאים מן הזכרים ג"כ וע"כ איפשר לפרש דהא דמשני ר' יוחנן דהלכו בהם אחר הרוב כר"מ דבמזיד מתחלל ולא בשוגג וא"כ לא קשי' הא דמקשה ואין זה מזיד וגם הא דמקשה אומרים לאדם צא ומעול בקדשים כיון דלאו מתנאי ב"ד הוא והא דקאמר הולכין בהם אחר הרוב הוא משום דקשי' תינח בעולה דבת מעילה ע"כ נפיק לחולין במזיד לר"מ כמו בשוגג לר' יהודה אבל שלמים לאו בני מעילה נינהו וא"כ איך נפיק לחולין דלא כמו דאמר תחילה ר' עקיבא בשם ריב"ח שלמים יוצאים לחולין בלא פדיון דהמיעוט מקדשי ולא כל קדשי היינו רק לחומש ולקרבן הא לצאת מוציא אך משלמים לא קשיא וכמו שהקשו התוס' בקידושין (ד' נ"ה) בד"ה קדשים קלים מי שמעת ליה וכתבו התוס' אם היא של קדשים מה תקנה נעשה לה אפיל מתכוין לגוזלה לא תצא לחולין כיון דליכא מעילה בהן בשלמא קדשי קדשים כגון בדק הבית וחטאת דין הוא שיצא ע"י מעילה שמועל בהם וא"ת מאי קשה ליה ולא יוציאנה לחולין אלא יביא בהמה אחרת ויאמר אם זו עולה הרי אני גוזלה וזו תהא עולה תחתי' ואם הוא קדשים קלים כגון שלמים היא עצמה תהא שלמים ולא יקריב אלא היא אחרת ואחרת לעולת נדבה וי"ל דאי איפשר הכי שהרי יש לספק בבהמה זו הנמצאת משום חששת בכור ומעשר דלא השוו מתנותיהם כו' וע"כ איפשר לומר דמשני דבמזיד מתחלל וא"כ אם היא עולה יכול לחלל במזיד ואם היא שלמים א"כ יכול הוא עצמו להקריב והא דלא חיישינן משום בכור ומעשר הוא משום דהולכין אחר הרוב ושלמים הוא רוב לגבי בכור ומעשר וכמו דאמרינן בזבחים (ד' צ"א) דבשלמים תדירי והוי מצוי וע"כ הלכו בהם אחר הרוב ואי משום דיכול להיות עולות ע"ז אמר ר' הושעי' בבא לחוב בדמיהן (ובזה יתיישב

כל הקושיות שהקשה בש"ס דילן (ד' נ"ה) דילמא תודה היא כו' ודילמא אשם מצורע הוא כו' ודילמא בכור ומעשר הוא כו' והוא משום דהלכו בהם אחר הרוב ולא קשה רק אהא דזכרים עולות דילמא שלמים נינהו) וע"ז התירוץ בבא לחוב בדמיהן וא"כ אם הוא עולה יכול לחלל במזיד (ובזה היה מתיישב הא דקאמר הכא בירושלמי א"ל ר' יוחנן ואומרים לאדם צא ומעול בקדשים אלא באחת הולכין בהם אחר הרוב) אם רוב זכרים עולות (פי' דזכרים רובן עולות ולא תודה ולא אשם אך שלמים יכול להיות מן הזכרים) וע"ז אומר בבא לחוב בדמיהן (ובזה היה מתיישב מה דאמר הכא אלא באחת) הילכו בהן אחר הרוב (פי' דקאמר באחת היינו אהא דזכרים עולות דחיישינן דילמא שלמים נינהו ע"כ צריך לחוב בדמיהן ולהביא עולה אחרת שמא עולות הן אבל בהא דדילמא שלמים הוא יכול הוא להקריב אותו בעצמו לשלמים ולא חיישינן דילמא בכור מעשר ולשלמים אינו יכול לחלל דהא קדשים קלים הוא) וע"ז אמרינן דהולכין אחר הרוב והוי שלמים ולא בכור ומעשר וע"כ קאמר אלא באחת הלכו כו':

וע"ז אמר ר' זירא כמה דאת אמר תמן תנאי ב"ד על האובדות שיקרבו עולו' כן את אמר אוף הכ' תנאי ב"ד הוא על האובדות שיקרבו עולות (כמו גירסת הגר"א). וא"כ כיון שתנאי ב"ד הוא לא קשה מידי (והאי תנאי ב"ד הוא דלא כמו דאמר תחילה שתנאי ב"ד הוא שיוציאו לחולין ע"י שיחלל והוי שוגג) וע"ז פריך ר' יוחנן וכי אומרים לאדם צא ומעול בקדשים אלא התנאי ב"ד הוא שמעצמם יהיו עולות:

אך כל זה ניחא שם בשקלים דליתא להקושיא דקאמר בירו' וקשיא וכי יש חטאת קריבה עולה אבל הכא בירו' דאמרי' וקשיא יש חטאת קריבה עולה אמר ר' חנינא תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולות צריך לבאר מהו הקו' וכי יש חטאת קריבה עולה וכן הוא גירסת הרשב"א והפ"מ פירש דצריך לגרוס וכי יש שלמים קריבה עולה והפ"מ נדחק בזה

ע"כ נראה לי דזה הקושיא צריך לגרוס בסוף הירושלמי אחר הא דאמר ר"ז כמה דאת אמר תמן תנאי ב"ד הוא על האובדות שיקריבו עולות ובכאן צריך לגרוס וקשיא יש חטאת קריבה עולה א"ר חנינא תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקריבו עולות והוא כמו שביארתי סוף פ"ק דנדרים (ה"ג) והבאתי שם הירו' (פ"ז דשקלים) וקשיא יש חטאת שקריבה עולה. א"ר יוסי שני' היא שאין קרבנות ציבור נקבעים אלא בשחיטה אמר ר"ח תנאי ב"ד הוא על המותר שיקריבו עולה וביארתי שם שהקו' הוא למ"ד ירעו ומקייצין בהן את המזבח ע"ז פריך ויש חטאת שיקריבה עולה דלא מהני בהן תנאי ב"ד משום דסובר שהתקדשו מתחילה ע"מ שאם יאבדו יהיו עולות וא"כ איך יכולים ב"ד להתנות

דהא אם יאבדו יקריבו אחרת תחתי'. א"כ יהיה מחמש חטאות המתות וכמו דאמרי' בירו' (פ"ק דשבת ה"ד) נחמן בריה דרחב"א כו' חמש חטאות מתות אם רצו ב"ד לבטל מבטלין היינו שיכול ב"ד להתנות עליהן שלא ידחו למיתה ויפלו לנדבה דהיינו שתפקע קדושתה וירעו עד שיסתאבו ויפלו לנדבה אבל ליקרב ע"ג המזבח אינם יכולים דהא אין חטאת מתה קריבה. וע"כ פריך בשקלים (פ"ד ה"ב) וקשיא יש חטאת קריבה עולה וע"ז לא מהני תנאי דהא הם מה' חטאות המתות וע"ז משני שם שני' היא שאין קרבנות ציבור נקבעין אלא בשחיטה וע"כ יכולים ב"ד להתנות וע"ז אמר ר"ח תנאי ב"ד הוא על המותר שיקרבו עולה (פי' שיכולים להתנות שתפקע מהם הקדושה לכתחילה ויכולים אף להקריב:וע"ז פריך הכא ג"כ וקשיא וכי יש חטאת קריבה עולה והכא הקושיא על הא דתנן נקבות זבחי שלמים וע"ז מקשה וכי יש חטאת קריבה עולה שסובר דבחטאת לא מהני תנאי באבודה דהא אם יתכפרו בעלים באחרת א"כ הוא מה' חטאות המתות והכא הו"ל להקשות וכי יש חטאת קריבה שלמים דהא החטאת. היא נקבה אלא דנקט כמו דמקשה (פ"ד דשקלים) וכי יש חטאת קריבה עולה וע"כ קאמר ה"נ וכי יש חטאת קריבה עולה וכן הוא בכמה מקומות בירו' (או דפריך על הא דזכרים עולות דילמא הוא חטאת נשיא) וע"ז אומר ויש חטאת קריבה עולה וכמו שפי' הפ"מ. אך יותר נכון הוא כמו שביארתי דאיידי דקאמר בשקלים ויש חטאת קריבה עולה פריך ה"נ ויש חטאת קריבה עולה (דהא לפי"ז אינו מתרץ כמו דמתרץ ר' יוחנן דהלכו בהם אחר הרוב). וע"ז משני תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולות משום דהתנאי ב"ד היה שתצא לחולין א"כ לא הוי מחטאות המתות כלל (וכל זה הוא לשיטת הירו' דאפי' בקרבנות יחיד נמי אמרי' דהוי תנאי ב"ד אבל הש"ס דילן לא משני הכי והוא כמו שכתבו התוס' במעילה (ד' י"ד) דלא שייך לומר לב ב"ד מתנה עליהן בהקדש יחיד. וע"כ משני בקידושין דף נ"ה) אנא א"ר יוחנן ממתין לה עד שתומם ומייתי שתי בהמות ומתנה ודו"ק:

הלכה ח

קטע ב

שם (ה"ח) המקדש בערלה כו' ופטר חמור כו אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן ה"ז מקודשת ובגמ' פטר חמור ר"ח אומר מקדשין בו את האשה ר' יוחנן אמר א"מ בו את האשה ר"ח אמר פטר חמור מקדשין בו האשה מק"ו מה אם הבכור שאינו מוצי' מידי איסורין בחייו את אומר מקדשין בו את האשה זה שמוצי' מידי איסורין בחייו לא כש"כ מה נפיק מביניהון עבר ופדאו שלא מדעת בעלים ר"א אמר אינו פדוי ר' יוחנן אמר פדוי וביארתי בספרי עמק יהושע (ס' ו') והוא דלר"א שאומר מקדשין בו את האשה אלמא

דהוי של בעלים ע"כ אם עבר ופדאו שלא מדעת בעלים אינו פדוי ולר' יוחנן דאמר אין מקדשין בו את האשה אלמא דלא הוי של בעלים להכי אם פדאו שלא מדעת בעלים פדוי כו' מתניתא מסייע לר"א ופליגא עילוי מתניתא מסייע לר"א הגונב פטר חמור של חבירו משלם תשלומי כפל וסיפא פליגא עילוי שאף עפ"י שאין לו בו עכשיו יש לו בו לאחר זמן וביארתי שם דהטעם דהא דיכול לפדות שלא מדעת בעלים היינו משום דהוי איסור הנאה ולא הוי של בעלים כלל וכמו שכתבו התוס' בב"ק (ד' ס"ח) דאיסורי הנאה לא הוי של בעלים כלל שתירצו דלהכי יכול אחר לחלל בהקדש אע"ג דמדמינן שם הקדש לחילול דכמו שאין אחר יכול להקדיש ה"נ אינו יכול לחלל וכן תירצו דהא דאמרינן בבכורות (ד' י"א) דהפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי ומשמע אסי' שלא מדעת בעלים כיון דהוי איסורי הנאה לא הוי של בעלים כלל וע"כ אחר יכול לפדות ודלא כמו שכתבו התוס' בבכורות (ד' י"א ושם) דהטעם הוא משום דבתרומה כתיב גם אתם לרבות שלוחכם דבעינן מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם ובספרי נחלת יהושע (ס' כב) ביארתי שתלוי בזה דאי אחר יכול ג"כ לפדות ע"כ אין מקדשין בו את האשה דהפדיון הוי כקונה מחדש וכמו שבהקדש אינו יכול לקדש משום דאי בעי פריק לה ה"נ בפ"ח אינו יכול לקדש משום דיכול לפדות משא"כ אם אחר אינו יכול לפדות ורק הבעלים יכולים לפדות ע"כ מקדשין בו את האשה דהוי רק של הבעלים וע"ז אומר דלר"א דאמר מקדשין בו את האשה א"כ ודאי סובר דאם פדאו אחר אינו פדוי וע"כ הוי של בעלים אבל אם פדאו אחר הוי פדוי א"כ אם פודה הוא בעצמו הוי כקונה מחדש כמו שלא הוי קידושין בהקדש ור"י דס"ל דאין מקדשין בו את האשה ס"ל דהא דפדה אחר פדוי וע"כ הוי כמו הקדש דהא דיכול לפדות הוי כקונה מחדש ובזה הוא מחולק עם הש"ס דילן דלהש"ס דילן דכל מה שאינו דומה להקדש הוא מטעם דאפי' אחר הפודה שייך הפדיון לבעלים ולהירושלמי הטעם משום דאחר אינו יכול לפדות וע"כ מקשה מהברייתא דמחייב בתשלומי כפל ע"כ בודאי שאינו דומה להקדש דהא הגונב מהקדש אינו משלם תשלומי כפל דוגונב מבית האיש ולא מבית הקדש וכה"ג פשיט הש"ס בבכורות (ד' יא) דאינו דומה להקדש עיי"ש בספרי נחלת יהושע (ס' כב) ודו"ק):

קטע ד

עוד שם מכרן וקידש בדמיהן מקודשת ר' חגי בשם ר"ז בשאין דמיהן אמר ר' חנינא ז"א שמקדשין בגזילה כן הוא גירסת הרא"ש והרשב"א וכתב הרא"ש ירושלמי מכרן וקידש בדמיהן מקודשת ר"ח בשם ר"ז שאין תופסין דמיהן אמר ר' חנינא ז"ח שמקדשין בגזיל' (פי' לפיכך היא מקודש' שאין תופסין דמיהן לאיסור) ודייק מינה ר' חנינא

שמקדשין בגזל דמאחר שאין דמיהן נכנסים תחתיהן לאיסור נשארו הן אסורין והמעות הן גזל בידו ואנן דקיי"ל קדשה בגזל לפני יאוש אינה מקודשת צריך לאוקמא כדפרישית (פי' כמו שמפרש תחילה דמיירי שמכרן לעובד כוכבים או לישראל והכיר בה דהוי מעות מתנה) ואי לאו הירושלמי כו' לא קשיא לך מידי דהני דמי לאו גזל הן בידו כי בתורת מקח באו לידו ואע"ג דמקח טעות הוא ישלם מביתו אבל הני זוזי להוצאה ניתנו אך לפי"ז תקשה לפ"מ שביארתי לעיל בירושלמי (ה"ו) שצ"ל זאת אומרת שאין מקדשין בגזילה. ע"כ נראה לי לפרש הא דאמר ר' חגי בשם ר' זעירא בשאין דמיהם אין הפי' לפי שאין תופסין דמיהם שזהו פשוט בפי' המשנה דהטעם משום דאין תופסין דמיהם אלא דהפירוש הוא דאף על גב שאין תופסין דמיהן מ"מ המעות הם אינם של המוכר אלא של הקונה וצריך להחזיר המעות א"כ הוי המעות גזל ואין מקדשין בגזילה. ע"ז אומר בשאין דמיהם (פי' שאלו הדמים אינם של הלוקח אלא של המוכר משום דהני מעות לאו בתורת גזל באו לידו כי בתור מקח בא לידו ואע"ג דמקח טעות הוא ישלם מביתו אבל הני זוזי להוצאה ניתנה) (ועיין במה שביארתי לעיל (פ"ב ה"א) אלו איתמר כלי יאות סלע דרכה להתחלף (פי' שא"צ להחזיר הסלע בעצמו) וע"ז אמר ר' חנינא זאת אומרת שאין מקדשין בגזילה כמו דאיתא בירושלמי דילן (פי' דקאי על הא דאמר ר' חגי בשם ר"ז בשאין דמיהן פי' שמתרץ דלמה לא הוי גזל) וע"ז אומר בשאין דמיהן וע"ז אמר ר' חנינא זאת אומרת שאין מקדשין בגזילה (פי' וע"כ משני בשאין דמיהם) וכמו שביארתי ודו"ק:

פרק ג

הלכה א

קטע ד

ה"א מתני' האומר לחבירו צא וקדש לי כו' והלך וקידשה לעצמו מקודשת לשני וכן כו' ובא אחר וקידשה בתוך שלשי' יום מקודש' לשני ובגמ' לפיכך אם מת השני בתוך שלשים יום או גירשה חלו עליה קידושי ראשון לאחר שלשים יום מת לאחר שלשים יום ולא גירש לא חלו עליה קידושי ראשון הדא דתני ר"ח כל תנאי שנתקיים אעפ"י שבטל לאחר מיכן ה"ז מקודשת וכל תנאי שבטל בשעת קידושין אעפ"י שמתקיים לאחר מכאן אינה מקודשת ר"א בשם ר' יוחנן ה"ז עולה לאחר שלשים יום ומכרה בתוך שלשים יום ה"ז מכורה והקדישה הקדש חזר ולקחה בתוך שלשים יום חל עלה הקדש עולה לאחר שלשים יום לא חל עלה הקדש עולה לא דמי' עולה לאש' מה דמי' אשה לעולה אמר

ר' חייא בר אדא תיפתר שמת השני וה"ל אח מכיון שהוא זקוקה ליבום לא חלו עליה קידושי ראשון מה דמי' עולה לאש' אמר ר' מתני' תיפתר שהקדישה לבעלת מום קבוע: **והנה** בספרי נחלת יהושע (ס' י"ז) הארכתי הרבה בפי' הירושלמי מה דאמר לא דמי עולה לאשה וביארתי שם על הירושלמי ב' פירושים עיי"ש וכעת נ"ל לבאר בפשיטות הירושלמי על הא דאמ' לא דמי עולה לאשה דהיינו דבאשה אם אמר הרי את מקודש' לי לאחר ל' יום ואח"כ בא אחר וקידשה ואם מת השני או גירשה חלו עליה קידושי ראשון ומדמי זה לעולה ג"כ דאם אמר ה"ז עולה לאחר שלשים ומכרה וחזר ולקחה בתוך שלשים דחל עלה הקדש עולה:

וע"ז אומר דלא דמי עולה לאשה (והפ"מ נדחק בזה) והוא כמו דאיתא (בפ"ג דנדרים ד' כ"ט) אמר ר"פ אמר לך בר פדא הכי קאמר אם לא אמר מעכשיו שלמים לאחר שלשים יום עולה הוי מידי דהוה האומר לאשה התקדשי לי לאחר שלשים יום דמקודשת ואע"פ שנתעכלו המעות ופריך פשיטא ומשני לא צריכא דהדר ביה ופריך הניחא למ"ד אינה חוזרת אלא למ"ד חוזרת מאי איכא למימר ומשני אפי' למ"ד התם חוזרת הכא שאני דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וכתב הר"ן וא"ת מאי קא מקשה פשיטא אדרבה צריכה רבה דמי דמי התם אעפ"י שנתעכלו המעות מ"מ הא איכא גבה שיעבודא דכסף וכדאמרינן התם פ' האומר הני זוזי לא למלוה דמי ולא לפיקדון דמי ומשום הכי מקודשת דהא המקדש בשטר ונתקרע השטר קודם ל' יום אינה מקודשת משום דכי חיילי קידושי ליכא שטרא וה"נ כיון דבדיבורא בעלמא אקדשה כי חייל הקדש ליתיה לדיבורי' וי"ל דאמסקנא סמיך דאמר דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט הילכך פשיטא ליה כו':

וע"כ יש חילוק בין קידושין שהוא בכסף אם מקדש לאחר שלשים יום וע"כ אם בא אחר וקידשה בתוך שלשים ומת או גירשה חוזרים וחלים הקידושים הראשונים דאע"פ שנתאכלו המעות מ"מ הא איכא גבה שיעבודא דכסף וכן אם מקדש בשטר א"כ כיון שהשטר קיים ע"כ חוזרין וחלין הקידושין משא"כ בעולה אם אמר ה"ז עולה לאחר שלשים ומכרה וא"כ נתבטל ההקדש וע"כ אעפ"י שחזר ולקחה אעפ"כ אינו חוזר ההקדש דהא ליהא לדיבורא דמכיון שמכרה נתבטל ההקדש ואיפשר דשיטת הירושלמי דהוי חזרה משא"כבקדושי אשה בכסף דכיון שיש עדיין שיעבודא דכסף ע"כ אפי' קידש אחר מ"מ לא הוי חזרה כיון שיש עדיין השיעבוד של כסף. וע"כ אם מת או גירשה חוזרין הקידושין הראשונים משא"כ לענין אם אמר ה"ז עולה לאחר שלשים יום דליתיה לדיבורי' דהא הר"ן כתב דהגמ' סמיך אמסקנא דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט מעכשיו וכמו שמפרש הר"ן אח"כ עיי"ש ובירושלמי אמרינן אח"ז ר' בון בר חיי' בעי

קומי ר' זעירא תמן את אמר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט והכ' את אמר הכין א"ל תמן באומר מכבר והכא באומ' לאחר שלשי' יום וא"כ סובר הירושלמי דלא הוי אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט מעכשיו וע"כ לא דמי עולה לאשה:

וע"ז אומר מה דמי אשה לעולה דהיינו שאפי' אם מת השני לא חל קידושי ראשון אמר ר' חייא בר אדא תיפתר שמת השני וה"ל אח מכיון שהיא זקוקה ליבום לא חל עלה קידושי ראשון (פי' אי אמרינן אין קידושין תופסין ביבמה וע"כ דמי אשה לעולה וכמו דבעולה אימר הירושלמי דלא דמי לאשה אלא דאם מכרה וחזר ולקח' לא חל ההקדש עולה וה"נ לא חל קידושי ראשון כיון שמזוקקת ואין קידושין תופסין ביבמה) מה דמי עולה לאשה אמר ר' מתני' תיפתר שהקדיש לבעלת מום קבוע ואמר שיהא דמיה עליה וא"כ כיון שאמר הרי היא לדמיה א"כ נתחייב למוכרה לדמיה ע"כ אם חזר ולקחה מחוייב לקיים ולמוכרה לדמיה ולקמן יתבאר עוד בזה:

קטע ז

עוד שם ר' אבהו בשם ר' יוחנן ה"ז עולה לאחר שלשים יום ומכרה בתוך שלשים יום אינה מכורה הקדישה לא קדשה ליידא מילה א"ל לאחר שלשים לשייר לו גיזה ועבודה תלוש מן הקרקע הזה שאקנה לך לאחר שלשי' יום מכרו בתוך שלשי' יום אינו מכור הקדישו לא קדוש ליידא מילה אמר לו לאחר שלשים יום לשייר לו אכילת פירות הילך סלע זה שתקנה לי שדך לאחר שלשים יום ומכרה אינה מכורה ומה בינה לאשה אלא מכרה ה"ז מכורה: [והנה הפ"מ פירש הילך סלע זה כו' אינה מכורה ופריך הש"ס מה בינה לאשה שאם קידשה בכסף לאחר שלשים יום יכולה היא שתחזור בה בתוך שלשים ותתקדש לשני ומאי שנא בשדה בשלמא בחלוקה הראשונה לא קשה מידי דהתם כבר החזיק בגוף הקרקע והילכך אין המוכר יכול לחזור בו ולמכרה לאחר אבל הכא שנתן לו כסף ואומר שלא יקנה עד לאחר שלשים וכיון שקיבל זה כסף מיד אחר בתוך שלשים נתבטל מכר הראשון כמו בקידושי אשה:

והנה פירושו דחוק מאוד ע"כ נ"ל לבאר כמו שביארתי תחילה וכמו דאיתא בפ"ג דנדרים ודף כט) מידי דהוה האומר לאשה התקדשי לי לאחר שלשים יום דמקודשת ואעפ"י שנתאכלו המעות ופריך פשיטא וכתב הר"ן כלומר פשיטא דמהני כי התם ולמה לי' לתנא לאשמועינן וא"כ מאי קא מקשה פשיטא אדרבה צריכה רבה דמי דמי התם אעפ"י שנתאכלו המעות מ"מ הא איכא גבה שיעבודא דכסף וכדאמרינן התם פ' האומר הני זוזי לאו למלוה דמי ולא לפיקדון דמי ומשים הכי מקודשת דהא המקדש בשטר ונתקרע השטר קודם שלשים אינה מקודשת משום דכי חיילי קידושי ליכא שטרא וה"נ כיון

דבדיבורא בעלמא אקדשה כי חייל הקדש ליתיה לדיבוריה וי"ל דאמסקנא סמיך דאמר דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט הילכך פשיטא דלא גרע אמירה לגבוה מכסף קידושי אשה משום הכי מקשה פשיטא:

ובזה יתבאר הירושלמי ר' אבהו בשם ר' יוחנן ה"ז עולה לאחר שלשים יום מכרה בתוך ל' אינה מכירה הקדישה לא קדשה כו' תלוש מן הקרקע הזה שתקנה לך לאחר ל' כו' ליידא מילה א"ל אחר ל' יום לשייר לו אכילת פירות והוא משו' דאם כונתו הי' שלא תחול המכירה אלא לאחר ל' א"כ לא הוי מכירה כלל כיון דהמכירה היה ע"י שיתלוש מן הקרקע והוי חזקה וקני לה בחזקה וא"כ בשעת חלות המכירה דהיינו לאחר שלשים יום תו ליכא לחזקה וא"כ לא הוי קנין כלל וא"כ תתבטל המכירה לגמרי וא"כ בודאי היה הכונה שתקנה לו השדה לאחר שלשים יום מעכשיו וע"כ כיון דקני מעכשיו ע"כ אעפ"י דליתא לחזקה לאחר שלשים אפ"ה קני וכמו שתירץ הר"ן דסמיך אמסקנא דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דהיינו מעכשיו וכמו דמסיק הר"ן אבל אי לאו הכי לא קנה וכמו דאמרינן בכתובות ודף פב) האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תקנה לך אלא לאחר שלשים לא קנה ועיין רש"י בב"מ (דף לד) על הא דקאמר אי נמי דקיימה באגם כו' וא"ת תקני ליה משיכה ראשונה שמשכה לו ע"מ לקנותה שעה הסמוכה לגניבתה הא אמרינן בכתובות (דף פד) האומר לחבירו משוך לי פרה זו ולא תקנה לך אלא לאחר שלשים לא קנה. וע"כ ודאי כונתו שיהיה הקנין מעכשיו וליידא מילה אמר ליה לאחר ל' יום לשייר אכילת פירות וע"כ אם מכרו אינו מכור:

וע"ז אומר הילך סלע זה שתקנה לי שדך לאחר שלשים יום מכרה בתוך שלשים אינה מכורה ומה בינה לאשה אלא מכרה ה"ז מכורה (פי' שבתחילה היה סבור דאף בכסף נמי ודאי כונתו שיקנה מעכשיו דאל"ה דילמא יתאכלו המעו' וא"כ לא יהי' קנין וא"כ כונתו שיקנה מעכשיו) וע"ז אומר מה בינה לאשה (פי' דכמו דבאשה אם בא א' וקידשה בתוך שלשים מקודשת לשני). דהכונה היה שתתקדש לאחר שלשים ומקודשת ואעפ"י שנתאכלו המעות וכמו דאמרינן בקידושין (דף נט) רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת ואפי' נתאכלו המעות מ"ט רני זוזי לא למלוה דמי ולא לפיקדון דמי כו' וה"נ גבי קנין קרקע אם קנה בכסף ודאי הכונה שיהיה חלות הקנין לאחר שלשים ואפי' נתאכלו המעות נמי הוי קנין וע"כ אם מכרה בתוך שלשים לאחר ה"ז מכורה:

קטע י

עוד שם ר' אבהו בשם ר' יוחנן אפילו קידושי מאה תופסין בה אמר ר"א לכן צריכה אפי' קידשה שני קידושין גמורין (פי' דאפ"ה תופסין קידושין אח"כ) ר' יצחק בר טבלי

בעא קומי ר"א מה נפשך מה שקנה בה הראשון קנה והשאר השני בא וגומר א"ל וכי יש מ"נ בעריות מהו כדון כל אשה שאינה קנוי' לאדם אחד אפי' קידושי מאה תופסין בה חד תלמיד בעי קומי ר' זעירא נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים חד דוד סבר מימר כל שהוא קונה אמר ר"ז לאחר שלשים קונה קנין גמור. והנה הק"ע כירש נתן לה השני תוך שלשים יום דהראשון קידושין בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים ואח"כ נשאת לאיש ומת או גירשה מהו שתהא אסורה לזה שקידשה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים דקרינן בי' לא יוכל בעלה הראשון כו' ע"ש והנה פירושו דחוק מאד גם הפ"מ פירש נתן לה בשחרית הראשון שקידשה מעכשיו ולאחר שלשים יום נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים ובא אחר וקידשה מהו מי אמרינן דעכשיו קונה השני קנין גמור שהרי גירשה זה או דלמא דגירושיו לאו כלום הן דהרי עדיין לא חלו הקידושין שלו עד לאחר שלשים יום ואכתי קנוי' ומשויירת היא ואין השני קונה בה קנין גמור חד דוד חכם אחד ששמו דוד סבר מימר כל שהוא קונה כלומר דעכשיו קונה השני בכל זמן ואפי' בתוך שלשים כיון שהראשון גירשה קודם שקידשה זה אמר ר"ז דלא היא אלא לאחר שלשים הוא דקונה השני קנין גמור דהא אכתי לא גמרו קידושי הראשון בכל השלשים יום כו' אבל אם הוסיף בה השני קנין גמור כו' עיין בפ"מ וכל דבריו דחוקים

וע"כ נ"ל לפרש חד תלמיד בעי קומי ר"ז נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים (פי' אם קידשה מעכשיו ולאחר שלשים יום ונתן לה גט בתוך שלשים בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים אם הוי גט או לא) והוא דזה ודאי דאם נתן לה גט בתוך שלשים לא חלו הקידושין אח"כ כיון שגירשה בתוך ל' א"כ גירש מקצת האישות שיש לו עלי' וא"כ איך תחול אח"כ הקידושין וכמו שהארכתי בזה במ"א דלשיטת הירושלמי אם מקדש על תנאי איפשר שיגרש קודם וכמו שהארכתי בזה בס' עמק יהושע (ס' י"ד) במה שנסתפק המ"ל ברמב"ם (פ"ו מה' גירושין) אם יכול לגרש קודם חלות התנאי והבאתי שם הירושלמי (פ"ז דכתובות) אית תניי תני מותרת להנשא בלא גט ואית תניי תני אסורה להנשא בלא גט כו' שמא תלך אצל חכם ויתיר נדריה ונמצא קידושין חלים למפרע אך דאינו דומה דהתם בתנאי הוי מקודשת למפרע והכא מתחלי הקידושין מעיקרא ונגמרין לאחר שלשים יום:

אך הבעי' של הירושלמי דחד תלמיד בעי קומי ר"ז נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים הוא משום דהי' סבור דכיון שהקדושין מתחילין מתחילת שלשים ונגמרים לאחר שלשים א"כ בכל השלשים יום גדלי הקידושין וכל מה שסמוך יותר להשלמת שלשי' גדלי הקידושין ביותר וע"כ מיבעי' לי' אם נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין

הערבים אי מהני או לא דהא לאחר הנתינה של שחרית עד זמן החלות של גט בין הערבים נתגדלי הקידושין יותר א"כ איך מהני הנתינה של הגט להקידושין שניתוסף אח"כ קודם החלות דהא בשעה שנתן לא הוי הקידושין באופן זה כמו בשעת חלות הגירושין (ולא דמי לשאר גט שאם נותן לה שתחול לאח"כ חל דהא תחלה הי' אשת איש ע"כ מהני אפי' באומר שתחול אח"כ אבל הכא נתגדלו הקידושין לאחר הנתינ' וא"כ אין מועיל הנתינ' שתחול בין הערבים):

וע"ז אמר חד דוד סבר מימר כל שהוא קונה (פי' שאותו תלמיד נקרא דוד וכיון שהי' תלמיד ולא נסמך עדיין ע"כ אומר חד דוד) סבר מימר (פ' דקאי על אותו תלמיד דבעי קומי ר"ז נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים ע"ז אומר חד דוד סבר מימר) כל שהוא קונה (פי' דהתחלת הקידושין הי' בשעת הקידושין ועד השלמת לשים יום שאז מגמר הקידושין מתגדלין הקידושין) וכל שהוא קונה (פי' שמתגדלין הקידושין בכל שעה ושעה ולאחר השלמת השלשים יגמרו הקידושין) וע"כ בעי חד תלמיד קומי ר' זעירא נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים דלא מהני הנתינה של שחרית לחלותהגט שהוא בין הערבים שסובר דכל שהוא קונה (פי' דבכל רגע מתגדלי הקידושין וע"כ מיבעי' לי' אם נתן בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים) וע"ז אמר ר' זעירא לאחר שלשים קונה קנין גמור וגירסת הרשב"א הביאו הק"ע כל שלשים קונה ואינו קונה לאחר שלשים קונה קנין גמור (פי' דעיקר גמר הקידושין הוא לאחר שלשים וכל שלשים הוא בשוה דקונה ואינו קונה ולא דכל שהוא קונה ובכל רגע מתגדלין הקידושין וע"כ ודאי מהני הגט דכיון דגירשה מקצת הקידושין א"כ אין לו מה לגמור הקידושין אפי' אי נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים) (ומה שהקשה הרשב"א דא"כ דאינן נגמרים עד לאחר שלשים יום אם מת תוך שלשים לא תהא זקוקה ליבום אינה קושיא דלא קאמר אלא דאינם מתגדלים בכל רגע אלא בכל השלשים הוי קנין במקצת ולאחר שלשים נגמר וע"כ בעי יבום להך קנין דהוי במקצת):

וע"ז אומר אבל אם הוסיף בה השני קנין גמור קורא אני לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה (פי' שאומר דאם נתן לה גט בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים ודאי דהוי גט וע"כ אם בא אחר וקידשה הוי קנין גמור וקורא אני לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה) והוא דהא דאמרינן דקידושי כולם תופסין בה וע"כ אפי' גירשה ואח"כ גירשה השני יכול הראשון לכונסה דאעפ"י שגירש והשני גירשה ג"כ אפ"ה מותרת לראשון דהא מה שגירש השני הוא לאותו צד הקידושין שהוא קידשה אבל לצד שקידש הראשון אינו יכול לקדשה וא"כ יכול הראשון לכונסה דלא הוי בזה מחזיר

גרושתו לאחר שנישאת דהא הצד קידושין שלו לא נתקדש לאחר וע"ז אומר אבל אם הוסיף בה השני קנין גמור דהיינו לאחר שגירש זה קורא אני לא יוכל בעל' הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה דהא כיון שגירש הראשון א"כ קנה השני קנין גמור א"כ בודאי דאסורה לראשון מחמת הא דלא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה ואעפ"י שלראשון לא הי' קנוי רק במקצת אך כיון שקידש השני לאחר הגירושין א"כ הוסיף השני קנין גמור ע"כ קורא אני לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה (ואף שהקידושין שלו הי' רק קידושי שיור):

קטע יב

עוד שם היו שניהם כהנים שניהם אחין שניהם אסורין (פי' אם היו שניהם שקידשו קידושי שיור כהני' או שניהם אחין שניהם אסורין דאעפ"י שקידושי השני הי' רק למה ששייר הראשון אפ"ה מ"מ הוי מגורשת וע"כ אסורה וכן בשניהם אחין משא"כ משום לאו דמחזי' גרושתו אינה אסור' רק אם הוסיף בה השני קנין גמור):

הלכה ב

קטע ב

שם (ה"ב) האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך מאתים זוז כו' תמן תנינן ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז כו' עיין בפ"ז דגיטין (ה"ה) מה שביארתי ע"ז:

קטע ג

עוד שם ר' אבהו בשם ר יוחנן סדר סמפון כך הוא עיין בפ"ז דגיטין (ה"ו) מה שביארתי ע"ז:

קטע ד

עוד שם כנסו עצמן בתוך סימפון אתא עובדא קומי ר' אבהו ואמר ליה זיל הב לה עיין בספרי עמק יהושע (ס' י"א) מה שביארתי על זה:

קטע ז

שם קידש בתוך סימפון הרי אלו קידושין גמורים כו' עיין בספרי נחלת יהושע (סי' ט"ז) ושם ביארתי:

הלכה ג

קטע ג

שם (ה"ג) תמן תנינן מתנה אדם על עירובו אמר ר"א מאן תנא אם באו ואם לא באו כו' עיין בספרי נועם ירושלמי על מס' מועד מה שביארתי בירושלמי (פ"ג דעירובין ה"ה):

הלכה ד

קטע ב

שם (ה"ד) מתניתין המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לוי' כו' ה"ז מקודשת מפני שלא הטעתו. ובגמ' ר"א אומר מקודשת אפי' בעדים ר"ש בשם ר"ז מקודשת לחומרין וכת' הפ"מ היותר נראה דגרסינן להא קודם (ה"ד) ואהלכה דלעיל קאי מקודשת ויש לו וקאמר אפי' בעדים דאמרי שיש לו ולדיוקא איצטריך דאם אין עדים שיש לו אינה מקודשת לגמרי ולא חיישינן שמא יש לו כדפרישית במתני' דלעיל ר' שמואל פליג אם אין עדים שיש לו וס"ל מקודשת לחומרין:

ול"נ דקאי אדהכא כמו דאיתא ויתבאר במאי דאמרינן בקידושין (ד' מ"ט) ההוא גברא דזבין נכסי כו' למיסק לא"י ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי אמר רבא הוי דברים שבלב ודברים שבלב אינם דברים מנא לי' לרבא הא כו' אנא אמר רב יוסף מהכא המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לוי' כו' עני' והרי היא עשירה כו' מקודשת מפני שלא הטעתו ואמאי הא אמר כסבור הייתי אלא משום דאמרינן דברים שבלב אינם דברים א"ל אביי ודילמא שאני התם משום דלחומרא אלא אמר אביי מהכא בכולם אעפ"י שאמרה בלבי הי' להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת ודילמא שאני התם כיון דאתני' לאו כל כמינה דעקרא לתנאי':

וע"ז פליגי בזה בירושלמי אהא דתנן המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לוי' כו' עשירה והרי היא עני' ה"ז מקודשת מפני שלא הטעתו. וע"ז פליגי בה ר"א אומר מקודשת אפי' בעדים (פי' שהיא מקודשת ודאי כמו בעדים (והוא משום דדברים שבלב אינם דברים) ר"ז אמר מקודשת לחומרין (פי' כמו דאמרינן בקידושין (שם) א"ל אביי ודילמא שאני התם משום דלחומרא ופירש"י כלומר איכא למימר דהא דתני מקודשת לחומרא קאמר שאינה מותרת לאחר בלי גט אבל קידושין גמורים לא הוי לבטל קידושין אחרים שלא יתפסו בה שאם בא אחר וקידשה צריכה גט אף משני) וע"ז מייתי להא דר' יעקב בר אחא בשם ר' אימי ראובן חייב לשמעון סמכי' גבי' לוי אפירסן לוי לית ראובן חייב לשמעון אלמא דדברים שבלב אינם דברים אפי' לענין דיני ממונות ואע"ג דהוי ודאי בחיובא וספק בחזרה והשתא אם איתא דדברים שבלב הוי דברים רק דמקודשת לחומרא א"כ אמאי קאמר דלית ראובן חייב לשמעון ע"ז אומר הדא דאת אמר בשלא עשו בהערמה (פי' שנעשה עני אח"כ) אבל אם עשו בהערמה חייב והוא משום דדברים שבלב הוי דברים אלא דמקודשת לחומרין) והק"ע שגה בזה שכתב ומן התימא על הפוסקים שלא ביארו דבר זה וכתבו סתמא ה"ז מקודשת משמע דבכל ענין מקודשת

ואם קידשה אחר אין צריכ' הימנו גט. ושגה בזה דהא לפי מה שביארתי מוכח דהש"ס דילן לא סבר הכי דהא זהו כאביי דאמר בקידושין (ד' נ') א"ל אביי דילמא שאני התם משום דלחומרא אבל לבסוף מסיק אלא אמר ר' חייא בר אבין כו' ופשטוה מהא האומר לשלוחו הבא לי כו' וא"כ המסקנא כרבא דדברים שבלב אינם דברים וא"כ היא מקודשת ודאי וע"כ לא הביאוהו הפוסקים דלפי הש"ס דילן הלכה כר"א דאמר מקודשת אפי' בעדים ודו"ק:

[**ועיין** בב"מ (דף קיב) בתוס' ד"ה חוזר שהביאו מה שהביא הרי"ף הירושלמי דשבועות גבי חנוני על פינקסו דנשבעין ונוטלין מבע"ה קאמר דדווקא כשלא העמיד לפועלים אצל חנוני אבל אם העמידם אצלו אין בע"ה חייב לפועלים כלום ומפרש הירושלמי דהירושלמי אתי אליבא דר"ש וסבר כמותו אבל לדידן קיי"ל כרבה. ולפי זה הא דאמרינן הכא סמכי' גבי לוי היינו אף שלא היה לוי חייב כלום נמי אינו חוזר וכרב ששת ואנן קיי"ל כרבה ודו"ק]:

הלכה ה

קטע ג

שם (ה"ה) מתניתין האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר כו' לאחר שימות בעליך לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת כו' ובגמ' דילמא ר' הושעי' רבה ור' יודן נשי' הוון יתבין אמרין נימא חדא מילתא בקידושין האומר לאשה הא ליך פרוטה זו שתקדשי לי לאחר שאגרשיך כו' עיין מה שביארתי ע"ז (פ"ג דנדרים ה"ה):

קטע ז

עוד שם אמר ר' יוסי בר' בון מתניתא לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אבל אם אמר לאחר שימות יבמיך ה"ז מקודשת עיין מה שביארתי על זה בספרי עמק יהושע (ס' כ"ג) דהטעם משום דשיטת הירושלמי הוא דאימתי הוי זיקה אם בא לבסוף לידי חליצה או יבום ע"כ הוי זיקה אבל אם לא בא לבסוף לידי חליצה או יבום ע"כ לא הוי זיקה וכמו דאמרי' בגמ' מפני שחלץ לה הא אם לא חלץ לה ומתה מותר באמה הדא היא דמר ר' יעקב בר אחא בשם ר"א שומרת יבם שמתה מותר באמה זיקה הי' לו בה כיון שמתה בטלה זיקתה (פי' שסובר דכיון שמתה בטלה זיקתה למפרע וע"כ מותר באמה משום דפקעה זיקתה למפרע דכיון שלא באה לבסוף לידי חליצה או יבום פקע זיקתה) אבל לשיטה הש"ס דילן ביבמות (ד' י"ז) דזיקה בכדי לא פקע ועיי"ש שהארכתי בזה ועיין פ"ק דיבמות בספרי נועם ירושלמי מה שהארכתי שם וע"כ קאמר ר' יוסי בר' בון דדווקא לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אבל לאחר שימות יבמיך א"כ לא באה לבסוף לידי חליצה או יבום א"כ לא הוי

מזוקקת למפרע וא"כ תפסי קידושין למפרע וע"כ אמר לאחר שתמות אחותך או לאחר שיחלוץ ליך יבמיך ואפשר דמביא מזה ראי' דהטעם שאין קידושין תופסין ביבמ' הוא משום זיקה וע"כ אומר לאחר שימות יבמיך ה"ז מקודשת דאי הטעם הוא כדר"ע משום שאין קידושין תופסין בחייבי לאוין א"כ אפי'לא בא לבסוף לידי חליצה או יבום נמי לא תפסי קידושין א"כ אמאי לא קאמר לאחר שימות יבמיך אלא ודאי דהטעם הוא משום דאין קידושין תופסין ביבמ' מחמ' זיקה וע"כ אם לא בא לבסוף לידי חליצ' או יבום פקע הזיקה ובפ"ק דיבמות הארכתי בזה עיי"ש:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) מתניתין האומר לאשה התקדשי לי ע"מ שאדבר עליך לשלטון ואעש' עמך כפועל דיבר עלי' לשלטון ועש' עמה כפועל מקודש' ואם לאו אינה מקודש' ובגמ' רב אמר והוא שנתן לה שו"פ אנן קיימין ר' אימי בעי קומי רבי וכל הדברים לא והוא שנתן לה שו"פ אנן קיימין (פי' דהי' סבור דהא דאמר ע"מ הוא רק בתורת תנאי וע"כ בעינן שיתן לה שו"פ וע"כ אומר דהא זה ודאי דבכל הקידושים של ע"מ בעינן שיתן לה שו"פ) אלא כיני במה שאדבר עליך לשלטון ודבר עלי' לשלטון בשו"פ מקודשת כו' במה שאעש' עמך כפועל ועשה עמה כפועל שו"פ מקודשת ואם לאו אינה מקודשת (פי' שצרי' שיהא שכר הפעולה ש"פ ובזה הוא מקדשה) (והוא כמו דאמרי' בש"ס דילן (ד' ס"ג) אמר ר"ל והוא שנתן לה שו"פ ובשכר לא והתניא בשכר שהרכבתיך כו' אינה מקודשת בשכר שארכיבך על החמור שאושיבך בקרון או בספינה מקודשת וכי תימא ה"נ בדיהיב לה שו"פ והא בשכר קאמ' כו' אמר לך ר"ל האי תנא ברא סבר אינה לשכירות אלא לבסוף ותנא דידן סבר ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף וכן הוא שיטת הירושלמי דבשכר נמי מקודשת) ואפשר לומר דאין זה מטעם דאינה לשכירות אלא לבסוף אלא דהירו' לטעמי' דהמקדש במלוה מקודשת וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ק דקידושין ה"ב) וכן בירושלמי (פ"ב דקידושין ה"א) דתני התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב כו' אם נשתייר שם שו"פ מקודשת ואם לאו אינה מקודשת במלוה שיש לי בידך והלכה ומצאתה שנגנבה כו' אפי' לא נשתייר שם שו"פ מקודשת ורשב"א אומר משום ר"מ מלוה הרי היא כפקדון אם נשתייר שם שו"פ מקודשת ואם לאו אינה מקודשת (ולא כשיטת הש"ס דילן בקידושין (ד' מ"ז) שאומר דהאי ברייתא משבשתא היא ומתרץ להברייתא ובמלוה אעפ"י שנשתייר הימנה שו"פ אינה מקודשת) וע"כ סובר דבמה שאעשה עמך כפועל ועשה עמה כפועל שו"פ מקודשת והוא אפי' אי אמרינן דישנה

לשכירות מתחילה ועד סוף והוא משום דהמקדש במלוה מקודשת לפי שיטת הירו' ואף דאמרינן בירושל' (פ"ב דקידושין ה"ה) ר"ח בשם ר"י בקידושי מלוה לחומרין ובקרקעות לא קנה ובמטלטלין אין מוסרין אותו למי שפרע אפשר דסובר דהלכה כרשב"א דבעינן שישתייר שו"פ אבל מתניתין אפשר לומר דאתי כת"ק) ולקמן יתבאר עוד בזה:

עוד שם ר' בא בשם רב והוא שיחדה לו סלע במגדל במה קידשה כההיא דתנינן תמן כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב בחליפיו [ונראה לי שנתחלפו השורות וצ"ל במה קידשה וע"ז אומר ר' בא בשם ר' חייא בר רב והוא שיחדה לו סלע במגדל כהדא דתנינן כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו וצריך לבאר דמאי מקשה במה קידשה כיון שביארתי דהירושלמי סובר דלת"ק במלוה אפי' לא נשתייר שו"פ נמי מקודשת א"כ מה פריך במה קידשה ואיפשר לומר שסובר כרשב"א דאפי' במלוה נמי בעינן שנשתייר שו"פ וע"כ פריך במה קידשה וע"ז אומר והוא שיחדה לו סלע במגדל. ועוד איפשר לומר דפריך על הא שאומר דבמה שאעשה עמך כפועל ועשה עמה כפועל שו"פ מקודשת וע"ז פריך במה קידשה ואע"ג שסובר דלת"ק המקדש במלוה מקודשת אך איפשר לומר שסובר דהטעם הוא משום דהוי כמקדש בהנאת מחילת מלוה וע"כ מקודשת אבל הכא אי איפשר לתרץ דמקודשת בהנאת מחילת מלוה דהא אומר דבשכר שאעשה עמך כפועל ועשה עמה כפועל שו"פ מקודשת וא"כ א"א לומר בהנאת מחילת מלוה וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ב דקידושין ה"א) ר' יוסי בעא אדם נותן שו"פ על דינר שמא נותן שו"פ על שו"פ וכמו שביארתי שם דלא כהפ"מ שפי' בדוחק אלא שהפי' שסובר דהטעם דהמקדש במלוה מקודשת הוא דהוי כמקדש בהנאת מחילת מלוה וע"ז אומר אדם נותן שו"פ על דינר ע"כ הוי כמו המקדש בהנאת מחילת מלוה שזהו הנאה הבאה מחדש והוה כאלו נותן לה שו"פ וזהו דווקא בדינר אבל שמא אדם נותן שו"פ על שו"פ. וא"כ אם מקדש במלוה של פרוטה אינה מקודשת דהא אין אדם נותן שו"פ על שו"פ וא"כ איך אמר הכא דאם עשה עמה כפועל שו"פ מקודשת וא"כ קשה דהא המקדש במלוה אינה מקודשת. ואפי' לפי שיטת הירושלמי דלת"ק המקדש במלוה מקודשת ה א משום שמקדש בהנחת מחילת מלוה אבל הכא שאומר שאם עשה בשו"פ מקודשת וא"כ כל השכר הוא אינו רק שו"פ וא"כ תקשה וכי אדם נותן שו"פ על שו"פ וא"כ ליכא בהנאת המחילה שו"פ וע"כ אמר ר' בא בשם רב והוא שיחדה לה סלע במגדל כההיא דתנינן תמן כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו וכמו שכתב הרשב"א דרב סובר דמטבע נעשה חליפין ולשיטת הש"ס דילן

מפרש למתניתין דהיינו על מנת בתורת תנאי ותנא דידן סבר ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף דלשיטת הש"ס דילן המקדש במלוה אינה מקודשת כמו שביארתי ודו"ק]:

הלכה ח

קטע ב

שם (ה"ח) מתניתין קידשתי את בתי הקטנה קדשתי' וגרשתי' כשהיא קטנ' כו נאמן קדשתי' כשהיא קטנ' והרי היא גדולה אינו נאמן מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן המקדש את בתו סתם אין הבוגרת בכלל ובגמ' קדשתי את בתי הקטנות בכלל כו' עיין מה שביארתי (רפ"ב דקידושין ה"א):

קטע ג

שם חד פרסאה מי דמך אמר לון הבו לאיתתי' דההוא גברא גיט' אמרון לי' ולמה בגין אחוך עליבא כד דמך אתא עובדא קומי ר' שמואל אמר מאחר שיש בידו לגרש נאמן ונראה לי דצ"ל אמרו לי' הבו לאיתתי' דההוא גברא גיטא (פי' שהם אמרו לו שיתן גט) אמר לון ולמה בגין אחוך עליבא כד דמך אתא עובדא קומי ר' שמואל אמר מאחר שיש בידו לגר' נאמן פי' אפי' במקו' חזקה דאי לי' אחי' ר"י אמר אינו נאמן (פי' דאינו נאמן במיגו להכחיש החזקה לגמרי) נחת עולא לתמן ואמר בשם ר' יוחנן וחברון עלוי הגע עצמך שהי' כהן (ופי' הק"ע והפ"מ הגע עצמך שהי' המגרש כהן ולא רצה לגרש שמא יעמוד מחליו ויהא אסור בה והקשה הק"ע דהא תנן בגיטין (ד' פ"א) דסברי ב"ה המגרש על תנאי ולא נתקיים התנאי לא פסלה מן הכהונה א"כ ה"ל לגרשה על תנאי וכבר ביארתי בס' נ"י (ס' י"ד) דהקושי' הוא הגע עצמך שהיה כהן (פי' דאם הי' כהן מי שרוצה לישא אותה היא אסורה להנשא לו וא"כ הוי מיגו לחצי טענ') וכמו שהקשו התוס' בב"ב (ד' קל"ו) דאמרינן התם אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה אמר זה בני נאמן הואיל ובידו לגרשה וכתבו התוס' אע"ג דהאי מיגו לא חשיבא שאם הי' מגרשה הי' פוסלה מן הכהונה והשתא שאמר זה בני לא פסיל לה מ"מ חשיב מיגו לפוטרה מן היבם ועי' במ"ל ברמב"ם (פ"ג מה' יבום) שכתב שיש להסתפק אי שרי לכהן או לא דכיון דנאמנותו הוא משום דאי בעי מגרש לה אם כן לכהן אסירא עיין שם ועיין בספרי נ"י (שם) ואם כן הפי' הוא דהגע עצמך שהי' כהן היינו מי שרוצה לישא אותה הי' כהן וא"כ אסורה להנשא ואם כן הוא מיגו לחצי טענה וכן איתא בירושלמי (פט"ו דיבמות ה"ב) וחש לומר שמא שילח לה גיטא ממדינת הים (פי' וא"כ לא מקלקלה נפשה על שאומרת שמת בעלה וא"כ אמאי צרתה מותרת) הגע עצמך שהיה כהן (פי' אם ניסת

לכהן דאז הוא ודאי משום שמת בעלה ולא משום דשלח לה גיטא וא"כ הפי' הגע עצמך שהיה כהן קאי על הנושאה) וע"ש מה שהארכתי בזה ודו"ק]:

הלכה ט

קטע ג

שם (ה"ט) מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים ואמר קידשתי את בתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות כו' כולן אסורות דברי ר"מ חוץ מן הקטנה שבקטנות ר' יוסי אומר כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות כו' ובגמ' ר' ירמי' בעא קומי ר"ז מחלפא שיטתי' דר"מ מחלפא שיטתי' דר' יוסי כו' עיין בספרי נ"י (ס' ו') מה שביארתי בזה:

הלכה י

קטע ב

שם (ה"י) האומר לאשה קידשתיך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותי' והוא מותרת בקרוביו כו' קידשתיך והיא אומרת לא קדשת אלא בתי הוא אסור בקרובות הגדולה והגדולה מותרת בקרוביו הוא מותר בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו ובגמ' אר"י מסתברא דלא יהוי ר"מ פליג הכא א"ר מנא כל גרמי' אמרה דהו' פליג מה אין תמן שבכלום קטנות וגדולות את אמר ר"מ פליג כאן שבכלום גדולות אצל קטנות וכלום קטנות אצל גדולות לא כש"כ שיהא ר"מ פליג:

והנה הק"ע והפ"מ נדחקו בזה ולי נראה לפרש הא דאמר ר' יוסי מסתברא דלא יהוי ר"מ פליג הכא (פי' אם היא אומרת לא קדשת אלא בתי ולא הי' הכחשה בזה לא הי' ר"מ פליג אם הי' לה בנות הרבה שאין כולם אסורות) והטעם כשהיא אמרה שנתקדשה בתי מסתמא היא הגדולה וכמו שכתבו התוס' בקידושין (ד' נ"ב) בד"ה והלכתא כו' ועוד אפי' לא פירש נמי כו' יש לנו לומר דקידש הגדולה משו' דלא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה לפני הבכירה ואע"ג דר"מ פליג במתניתין גבי גדולה שר"מ אוסר התם קאי אמתניתין דתנן המקדש את בתו אין הבוגרת בכלל וע"כ כיון שאין הבוגרת בכלל ע"כ לא שייך הא דלא יעשה כן במקומינו דהא אין הבוגרת בכלל דהא הבוגרת אין יכול האב לקדש (ואפי' אמשוויתי' שליח אפ"ה אמרינן בקידושין (ד' נ"א) דלא שביק אינש מצוה דרמי' עלי' ועביד מצוה דלא רמי' עלי' וא"כ כיון שאין הבוגרת בכלל א"כ לא שייך לא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה כו' אבל במתניתין דמיירי שאמרה לא קדשת אלא בתי היינו שעשתה לאמה שליח וכמו שכתב התוי"ט דמיירי שאמה קבלה בשליחות' וא"כ הבוגרת נמי בכלל דהא בין נערה בין בוגרת אין המצוה מוטלת עלי' רק על האב שנאמר את בנותיכם תנו לאנשים וא"כ כיון שהבוגרת בכלל א"כ ודאי דלא יעשה כן במקומינו

לתת הצעירה כו' ומסתמא כשקיבלה בתורת שליחות אף שכל הבנות עשאוה שליח אעפ"כ ודאי מקבלת בשביל הגדולה. וע"כ ר"מ נמי מודה בזה (ועיין בס' המקנה שכתב לתרץ קושי' הב"ח על הטור וכ' דמתניתין קאי אריש דאין הבוגרת בכלל וא"כ אין שייך לא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה כו'):

וע"ז א"ר מנא כל גרמי' אמרה דהוא פליג מה אין תמן שבכלום גדולות וקטנות (פי' שיש שם גדולות וקטנו') וא"כ יש לומר דלא מחית אינש נפשי' לספיקא אפ"ה ר"מ פליג ואמר דמחית אינש נפשי' לספיקא) כאן שבכלום גדולות אצל קטנות וקטנות אצל גדולות (פי' שאמרה סתם בודאי דכולם אסורו') וסובר ר' מנא דהא דאמרי' קדשתי את בתי הגדולה לא מיירי שיש בוגרת דלא נתקדש' דא"כ למה ר' יוסי מתיר הא איפשר דהכונה על כת השני' שהיא גדולה לגמרי מן הקטנות אבל בכת הראשונה יש בוגרת שלא נתקדשה:

[**ועיין** בס' המקנה שכתב שאיפשר לומר דלא קאי אריש דלא נתקדשה הבוגרת דא"כ אפשר דהאי הגדולה על גדולה שבכת השני' וא"כ מוכח דלא סמכינן אהא דלא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה לפני הבכירה אפי' אם אמר קדשתי את בתי הגדול' מכש"כ אם אמרה האם נתקדשה בתי בודאי שכולם בספק והא דאמר דר"מ פליג משמע דלר' יוסי מותרות היינו אם אמרה בפירוש קדשתי את בתי הגדולה והא דקאמר כאן שבכלום קטנות אצל גדולות היינו שלא אמרה בתי הגדולה היינו משום דר' יוסי סובר דאפי' בנתקדשה בתי סתם לא פליג ר"מ וסמכינן אהא דלא יעשה כן במקומינו וע"ז אומר דר"מ פליג הכא דהא בנתקדשה בתי סתם ודאי דסובר ר"מ דלא סמכינן אהא דלא יעשה כן במקומינו כו' דהא פליג אפי' אם אמרה קדשתי את בתי הגדולה כו' אלא ודאי דלא סמכינן ע"ז וכמו שהקשו התוס' שם וע"כ אם אמרה נתקדשה בתי הגדולה פליג ר"מ עם ר' יוסי כמו ברישא דלא סמכינן על הא דלא יעשה כו' כמו שדחו התוס' בקידושין (דף נב) מה שכתב ר"ת דהגדולה מקודשת משום דלא יעשה כן כו' עיי"ש ודו"ק]:

הלכה יא

קטע ב

שם (ה' י"א) מתניתין קידשתי את בתך והיא אומרת לא קדשת אלא אותי הוא אסור בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו הוא מותר בקרובות גדולה וגדולה אסורה בקרוביו ובגמ' ר"ה אמר מפתים אותו ליתן גט וכופין אותו ליתן קנס הגע עצמך שהי' חבר והי' יודע שחייב גט וקנס והלך ונשא את אחותה מוציאין את הודאי מפני הספק:

והנה הק"ע והפ"מ פירשו מפתים אותו ליתן גט (אהיא אומרת לא קדשת אלא אותי קאי וכן בקדשתני דלעיל אבל אין לכופו ליתן גט דלא ניחא לי' ליתסר בקרובותי' משום

אחות גרושתו וכופין אותו ליתן קנס כלומר ואם מעצמו נתן גט כופין אותו ליתן כתובה מקנסא ולא מדינא) הגע עצמך שהי' חבר והי' יודע שחייב ליתן גט וקנס וקדם ונשא את אחותה מוציאין הודאי מפני הספק (וכתב ע"ז הרשב"א וכופין אותו ליתן קנס שכבר הודה שקידשה וה"נ כתובה קאמר וקרי לה קנס שאינה נגבית ממנו אלא מחמת שנתן גט וכהוד' דמי) (וכמו דאמרינן בש"ס דילן בקידושין (ד' ס"ה) אמר רב אם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה איתמר נמי כו' כופין ומבקשין תרתי ה"ק מבקשין ממנו ליתן גט ואם נתן מעצמו כופין אותו ליתן כתובה) וכתב עוד הרשב"א ומסתברא דאם הוא חכם ויודע שהיא אסור' לעלמא ונתן גט מעצמו ופירש שעל דעת כן הוא כותב שלא תתעגן אין כופין אותו ליתן כתוב' אבל אם לא פירש נראין הדברים שכופין אותו ליתן כתובה דסתם אמרו ואם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה ולא חילקו בין חכם יודע שהוא ראוי ליתן גט לשאינו יודע כו' וכתב הפ"מ ומדבריו נראה לפרש האי דהכא כן ותרי בעיות הן הגע עצמך שהי' חבר והי' יודע כלומר שהי' יודע שראוי ליתן גט אם חייב קנס וקאמר שחייב גט וקנס כלומר שאפי' הכי חייב בשניהם דלא חילקו והלך ונשא אחותה בעי' אחריתא היא אם הלך ונשא אחותה מקודם מהו ופשיט לי' מוציאין את הודאי מפני הספ' (בלשון תמי') כלומר מאי תיבעי' לך דהשתא ודאי אין מפתים אותו ליתן גט בשבילה ולאסור עליו נישואי אחותה שהן ודאי:

ולי נראה שזהו דוחק לפרש הירושלמי הא דרב הונא אמר מפתים אותו ליתן גט וקנס כמו דאמרינן בש"ס דילן בקידושין (ד' ס"ה) דמפתים אותו ליתן גט ואם נתן מעצמו כופין אותו ליתן כתובה דמשמע מהירושלמי דמפתים אותו ליתן גט וכופין אותו ליתן קנס דעבדינן תרוייהו:

ע"כ נ"ל לבאר דהירושלמי אזיל לטעמי' וכמו שאבאר שכבר ביארתי בספרי נ"י (ס' כ"ב) אהא דירוש' דיבמות (ס"פ י"ג) הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי פשיטא דהוא מעלה לה מזונות פשיטא שאינה יורשה כו' היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי פשיטא שאינה מעלה לה מזונות וא"כ משמע ששיטה הירוש' הוא דאזלינן בתר ההודאה לחיובא ולא אחר ההוד אה לפטור ועיי"ש בק"ע שכתב שם והנה זה כמה נסתפקתי תובע ונתבע שכפי טענת התובע נפטר הנתבע וכפי טענת הנתבע יצא חייב הדין עם מי ורצה לפשוט ספיקותו מהכא דלפי דברי האשה אין לה מזונות אפ"ה שמעינן לדברי הבעל ויש לה מזונות עיי"ש. והוא תמוה דהא לפי שיטת הש"ס דילן ודאי דאזלינן אחר ההודאה של הפטור מהא דגיטין (דף מ) כתבתי ונתתי לו והוא אמר לא כתב ולא נתן לי הודאת בע"ד כמאה עדים דמי אלמא דאזלינן בתר הודאת המקבל לפטור. אך התוס'

כתבו התם בנותן לא אמרינן הכי דפעמים סבר שמקבל מידו וזכה בה והוא לא קיבל כו' וכן מוכח מהא דאמרינן בב"ב (דף קלה) זה אחי אינו נאמן ואידך מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא דקאמרי לאו אחינו הוא אימא סיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר ירשו אחיה עמו הא אמרו ליה לאו אחונא הוא אלמא דאזלינן בתר המקבל שמודה לפטור ולא אזלינן אחר המחייב א"ע. וכן משמע בב"ק (דף לה) הא לא מייתי ראיה שקיל כדאמר מזיק לימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן דאמר טענו חטים והודה לו בשעורים פטור כו' והוא משום דאזלינן בתר הודאת המקבל לפטור]:

אבל שיטת הירושלמי דאדרבא דאזלינן בתר הודאת הנותן לחיוב וכמו שהבאתי בספרי נחלת יהושע (שם) הירושלמי דפ"ק דב"מ (ה"ב) אמר ר"ה תני תמן אשה שהי' רכוב' ע"ג בהמה ושנים מנהיגים אותה ואומרת אילו עבדי והחמור והמשוי שלי וזה אומר זו אשתי וזה עבדי והחמור והמשוי שלי וזה אומר זו אשתי וזה עבדי והחמור והמשוי שלי צריכה גט משניהם וצריכה לשחרר את שניהם ושניהם משחררין זא"ז בחמור ובמשוי שלשתן שוין (ועיין בקידושין (ד' ס"ה) שנים שבאו ממד"ה ואשה עמהם וחבילה עמהם כו' וכתב הרשב"א בחידושיו לקידושין ותמי' לי אחרון למה אינו מפסיד דאע"פ שהראשון שקבל גיטו מיד חבירו ומיד האשה הי' לו להפסיד חלקו שבחבילה דמה שקנה עבד קנה רבו ואחר שקיבל השני גיטו ממנו וזה כתב ונתן לו ה"ל ראשון כאומר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום דהודאת בע"ד כו' ואולי נאמר דאפי' בעבד נאמר בדין שאמרו באשה למעלה דלא הכחישו טענותיה' אלא במה שאומר שזה עבדי אבל בחבילה לא הכחיש טענתו ודילמא אחר נתנו לו ע"מ שיצא לחירו' אלא שאין לרבו רשו' בו עכ"ל אבל לפי מה שביארתי שי' הירוש' משמע דס"ל דאזלינן בתר הודאת הנותן אתי שפיר ולא קשה [ואיפשר דתלי בזה במה שהאריך בזה הקצה"ח (ס"ה) דמהו טעמא דהודאת בע"ד כמאה עדים דלפי מה שכתב מוהר"י בן לב הוא מתורת חיוב ומתנה והקצה"ח כתב דהטעם הוא דהודאה הוי משום נאמנות ומשום דהתורה האמינתו על עצמו לכל אדם בין באיסור בין בממון עיי"ש וא"כ אם הטעם הוא כמו שכ' מהריב"ל דהטעם הוא משום חיוב ומתנה ע"כ סובר הירו' דאזלינן בתר הודאת הנותן אף שהמקבל מכחישו אעפ"כ מתחייב הנותן בתורת מתנה דהא הנותן רוצה ליתן מתנה משא"כ לפי מה שכתב הקצה"ח דהתורה האמינתו וא"כ כיון שהתורה האמינתו להמקבל ג"כ ע"כ אוקי ממונא בחזקתו כיון ששני ההודאות של הנותן והמקבל מכחישות זו את זו ע"כ לא מפקינן ממונא מן המתחייב כיון דאיכא הודאת הנותן שכנגדו וזהו שיטת הש"ס דילן אבל שיטת הירושלמי דהטעם דהודאה הוא משום מתנה וע"כ מיבעי' ליה בירושלמי (ספי"ג

דיבמות) היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי כו' מהו שיירשנה כיון שהוא בתורת מתנה וע"כ כיון שהמתנה הוא לאחר מיתה ע"כ לא מהני ההודאה משום מתנה כיון שמתה וא"כ ליתא למקנה בעולם ועיין בקצה"ח (ס' קצד) שכתב לתרץ אהא דאמרינן בב"ב (דף קמח) למימרא דסבר ר"נ מילתא דאיתא בברי איתא בשכ"מ כו' ומקשה לה מהא דשכ"מ דאחר הלואתי לפלוני הלואתי לפלוני ומשני איתא בברי במעמד שלשתן והקש' ולישני לי' דבברי אית' בהודאה אלא ש"מ דלא מקני חוב בהודאה וכתב שם דטעמא דמילתא דנהי דאודיתא הוי קנין אבל חוב ע"פ שאינו ברשותו לא מצי להקנותו בשום ענין כיון שהוא דבר שאינו ברשותו אינו נתפס בו קנין אלא במעמד שלשתן והוא נמי הלכתא בלא טעמא אבל דבר שברשותו שנתפס בו קנין גם אודיתא הוי קנין כו' עיין שם ודו"ק]משא"כ שיטת הבבלי כמו שהוכחתי מהא דב"ב (ד' קל"ה) ועיין בתוס' כתובות (ד' פ"ט):

ונראה לי עוד לבאר דהירושלמי שסובר דאזלינן בתר הודאת הנותן אזיל לטעמי' וכמו שהבאתי מהא דב"ב (ד' קל"ה) דתנן זה אחי אינו נאמן ואידך מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא דקאמרי לאו אחינו הוא אימא סיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר ירשו אחיו עמו הא אמרי לאו אחינו הוא לא צריכא דקאמרי אין אנו יודעין אמר רבה זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור אבייי אמר לעולם אימא לך חייב ושאני הכא דכמנה לאחר בידך דמי אבל לרבה צריך לומר דהלה אומר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור והירושלמי סובר דאם אומר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב וכמו דאיתא בירושלמי שסובר רב הונא דמנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב כמו דאמרינן בירושלמי (פ"י דב"ק ה"ז) הוצאתי לך מן הכיס ונתתי לך והוא אומר איני יודע רב הונא אמר אומרין לו את לית ידע אהן ידע וכן אית' בירושלמי (פ"ו דשבועות ה"ח) והלה אומר איני יודע ר"ה בשם רב אנת לית ידע אהן ידע ר' יהושע דיומא בעי קומי ר' יונה תמן את אמר לית את ידע אהן ידע וכא את אמר הכין תמן יש חילול שבועה הכא לית חילול שבועה (פי' דאמר לית את ידע אהן ידע דהירושלמי סובר דברי ושמא ברי עדיף) וכמו דאמרינן בב"מ (ד' צ"ז) שמעת מינה מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן דאיתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע ר"ה ורב יהודה אמרי חייב ר"נ ור"י אמרי, פטור וע"ז אומ' המן את אמר לית את ידע אהן ידע (והוא ר"ה ור' יהודה דמן בבל אמרי חיי') וע"ז אומר ר' יהושע דרישא בעי קומי ר' יונה תמן את אמר לית את ידע וכא את אמר הכין תמן יש חילול שבועה והכא לית חילול שבועה ופי' הפ"מ כמו שפי' הרמב"ן הביאו הרא"ש גבי

משכון השבועה חלה עליו לפי שהוא מחוייב שבועה וכיון שאינו יכול לשבע משלם אבל הכא גבי מנה יש לי בידך והלה אומר איני יודע לית חילול שבועה ומש"ה פטור:

והנה מה שפי' הרמב"ן והביאו הרא"ש הוא קשה דלפי מה שביארתי דהירושלמי סובר כשיטתי' דרב הונא דברי ושמא ברי עדיף א"כ לית לי' האי כללא דשבועת כו' ולא בין היורשים דמיירי כמו דאמר בשבועות (ד' מ"ז) אלא לאו דאמר חמשין ידענא וחמשין לא ידענא דבאבי' כה"ג מחייב אבל ביורשים פטור דלשיטת הירו' דסוב' דברי ושמא ברי עדיף א"כ אם אמר איני יודע ברי ושמא ברי עדיף וא"כ חיי' לשלם וכמו שהקשו התו' בשבועו' (מ"ז) בד"ה אי אמרת בשלמא חבי' כה"ג מיחייב תימא למ"ד בב"מ (ד' צ"ז) מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חיי' דברי ושמא ברי עדיף היכי מוקי לה אי בנ' ידענא ובנ' לא ידענא בהא ליכא חיוב שבוע' אלא חיוב ממון דברי עדיף ויש לומר דמוקי לה כרב ושמואל דבסמוך כו':

ובזה יתבאר הירושלמי (פ"ו דשבועות ה"ה) שבועת ה' תהיה בין שניהם להוציא היורש ר' אילא בשם ר' יסא ביורשין היא מתנית' (ופי' הפ"מ כלומר דהבריית' למעוטי יורשי' של המוטל עליו לישבע כו' והנה הפ"מ נדחק בזה מאוד) וע"כ נ"ל לפרש דהירושלמי הוה קשה לו קושי' התוס' דאי ביורשיו מיירי משום דלא ידעי וכמו דאמרינן בשיטת הש"ס דילן דבאביו כה"ג מיחייב וא"כ קשה לשיטת הירושלמי וכמו שהקשו התוס' דהא באביו מיחייב לשלם דברי ושמא ברי עדיף וע"כ אומר ביורשיו היא מתניתא (פי' דקאי על יורש המלוה ובבא בטענת אביו דפטור מן השבועה וכמו דאיתא בגיטין ובשבועות (מ"ב) ראב"י סבר ל"ש בו ול"ש בבנו אינו מעיז והילכך לאו משיב אבידה הוא ורבנן סברי בפניו הוא דאין מעיז אבל בפני בנו מעיז ומדלא מעיז משיב אבידה הוא וע"ז אומ' ביורשיו היא מתניתא (פי' ביורשי המלוה אבל לא ביורשי הלוה לשיטת הירושלמי דברי עדיף):

והא דא"ר יהושע דיומא בעי קומי ר' יונה תמן את אמר לית את ידע אהן ידע וכא את אמר הכין (הפי' הוא כך ששאלו דתמן את אמר לית את ידע אהן ידע וא"כ ברי עדיף אפי' להוציא ומכש"כ להחזיק וא"כ אמאי איתא בירו' דסוף שבועות מהו שיאמ' לו בא והשבע לי שלא נתת עיניך בה לגוזלה (פי' אם משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו) מ"מ אינו משלם מהו דיימר ליה אפי' את יהיב לי כמה דידי אנא בעי גבך (פי' אפי' יתן לי כמה אעפ"כ רוצה אני בהחפץ שלי) ונ"ל דהא דאיתא שם תני לא להקל ולא להחמיר חייב צ"ל פטור) והא דאמר אמר רבי מתניתא (צ"ל א"ר יונה) מתניתא אמרה כן אמר לשואל אמר לשומר חנם אמר כו' היכן שורי אמר לו מת כו' ונ"ל שיש ט"ס וחילוף

השורות וצ"ל אח"כ אמר ר' יונה מתניתא אמרה כן היכן שורי א"ל מת כו' משביעך אני כו' פטור ומדייק מזה דלמה קאמר לו משביעך אני כו' אלא שאומר שמשביעך אני דאעפ"י שמשלם לו אעפ"כ דילמא הוא ברשותו וע"ז אמר לו משביעך אני וע"ז אמר ר' יונה (כצ"ל) מתניתא אמרה כן (פי' שצריך לישבע שאינה ברשותו) (וכן איתא בירושלמי (רפ"ג דב"מ) אמר משלם אני חוששין שמא שלח בו יד) וע"ז אומ' בירושלמי (ספ"ו דשבועות) ר' יהושע דיומא בעי קומי ר' יונה תמן את אמר לית אהן ידע וכא את אמר הכין (פי' דתמן את אמר לית אהן ידע אהן ידע פי' דברי ושמא ברי עדיף אפי' להוציא וא"כ בודאי ברי עדיף להחזיק) וא"כ אמאי אמר ר' יונה (בסוף שבועו') לפי גירסתי דמשביעין אותו שבועה שאינה ברשותו ואמאי הא זה טוען ברי שאינו ברשותו וזה טוען איני יודע וא"כ איך משביעין אותו והתוס' בב"מ (ד' צ"ז) בד"ה השוכר אומר שכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור ואע"ג דבכל שבועות שומרים המפקיד משביעו מספק שמא אינו יודע אם נאנסה הכא שאינו ידוע אם מתה השאולה אין להשביעו מספק דהוי כאלו אומר המשאיל ספק לי אם השאלתיך או לא שעל אותה טענה אין השואל חייב לישבע כו' וע"ז פריך דאמאי חייב לישבע שאינה ברשותו הא הוי זה ודאי וזה ספק וע"ז אומר תמן יש חילול שבועה (פי' דהתם חלה השבוע' מתחיל' שצריך לישבע שאינה ברשותו) וכמו דאיתא בב"מ (ד' ו') שלש שבועות משביעין אותו שבועה כו' שבועה שאינה ברשותו וע"כ כיון דכבר חלה עליו השבועה שאינה ברשותו ע"כ צריך לישבע שבועה שאינה ברשותו הכא ליכא חילול שבועה וע"כ ברי ושמא ברי עדיף:

[**ומה** שכתב הפ"מ (ספ"ו דשבועות) והביא ראיה דהירושלמי סובר דברי עדיף ממה דאמרינן בירו' (רפ"י דב"מ ה"א) היה הא' מכיר מקצת אבניו נוטלין ועולות לו מן החשבון אמר ר' הושעיה ז"א ששולטת היד מצד א' ופי' הפ"מ שם מדקתני היה א' מהן מכיר מקצת אבניו נוטלן דמשמע אפי' אין הלה מודה לו כיון דהוא מכירן נוטלן וכגון שזה אומר איני יודע דכיון דצד א' יודע הוא ידו שולטת ונאמן (והוא כמו דאמרינן בב"מ (דף קטו) והלה מה טעין אי דקאמר אין פשיטא ואי לא אמר אין למה נוטל אלא דא"ל איני יודע לימא תהוי תיובתא דר"נ דאיתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע ר"ה ורב יהודה אמרי חייב ר"נ ור"י אמרי פטור כדאמר ר"נ כגון שיש עסק שבועה ביניהם ה"נ כגון שיש עסק שבועה ביניהן) וע"כ מפרש הפ"מ דאמר ר' הושעיה ז"א ששולטת היד מצד א' היינו דברי ושמא ברי עדיף אך שזה דחוק מאוד בפי' הירושלמי]:

ע"כ נראה לי שחסר כאן וצ"ל בכאן הברייתא שהביא הירושלמי בב"ק (פ"ד ה"א) תני ג' שהטילו לכיס ונגנבו כך הן חולקין (פי' לפי ערך המעות) והתני באלו אבני' ונגנבו

מחצה לזה (ופי הפ"מ באילו אבני' ונגנבו כגון הבית והעליה של שנים שנפלו ששניהם חולקין באבנים ובאלו אבנים אם נגנבו הפסד מחצה לזה ומחצה לזה) א"ר שימי סלעים גסות הן והפ"מ שגה בזה בפירושו וכצ"ל אבנים גסות הן ולית ידע או מן הדין נסב או מן הדין נסב מספק מחצה לזה ומחצה לזה (פי' שבאבנים מחמות שהן גסות ע"כ אמרי' דאין בילה ואיפשר שנטל הגנב או כולו מזה או כולו מזה ע"כ אמרי' דמחצה לזה ומחצה לזה) אבל אבנים (צ"ל סלעים) דקות הן ואיפשר לבלול לצאת ידי כולן כל א' וא' נוטל לפי כיסו דאמרינן דיש בילה וע"כ צריך להגיה בכאן הברייתא באלו אבנים ונגנבו מחצה לזה ומחצה לזה (וכן הביא הנ"י הירושלמי בסוף ב"מ) וע"ז אמר ר' הושעי' ז"א ששולטת היד מצד א' וא"כ איפשר לומר שנטל הגנב או כולו מזה או כולו מזה וע"כ אמרי' דאין בילה ומחצה לזה ומחצה לזה וע"ז הביא אח"כ תמן תנינן ק' טבל וק' חולין נוטל ק' וא' ק' טבל וק' מעשר נוטל מאה וא' אמר ר' יוסי אם אומר את נוטל מאה אני אומר כל חולין עלו בידי ונמצאו אלו בטיבלן ללמוד מזה דאפי' בדברים הדקין אמרינן אין בילה ושולטת היד מצד א' ועיין בר"ה (ד' י"ג) לכל אין בילה חוץ מיין ושמן כן הוא פירוש הירושלמי ודלא כהפ"מ ויש להביא ראי' עוד שהירושלמי סובר דברי ושמא ברי עדיף ואפי' לר' יוחנן גמי דלא כשיטת הש"ס דילן אליבא דר' יוחנן שסובר כר"נ וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ח דב"ק ה"ו) תני ר' אבהו קומי דר' יוחנן הרגת שורי קצצת נטיעותי והלה אומר איני יודע חייב א"ל הן תניתה אילין למקבילות למקבילות (פי' שהוא בהיפוך הדין) א"ל אנא הוא דטעית ואינון דמרין כן מעידין אנו את איש פלוני שהרג שור פלוני והלה אמר איני יודע חייב (והפ"מ נדחק בזה מאוד דכיון דאמרי עדים שהרג א"כ אפי' הוא מכחישן בבירור נמי חייב ונדחק שם הפ"מ) ול"נ שנתחלפו השורות (כצ"ל) תני ר' אבהו קומי ר' יוחנן מעידין אנו את איש פלוני שהרג שור של פלוני והלה אומר איני יודע חייב אמר ליה הן תנתה למקרילות למקבילות (פי' דבר שהוא כנגד הדין) דהא בעדים אפילו הוא מכחישן נמי חייב) ע"ז אומר אנא הוא דטעית ואינון הוא דמרין כן הרגת שורי קצצת נטיעותי והלה אומר איני יודע חייב (כצ"ל) והוא משום דברי עדיף ולפי"ז אפי' ר' יוחנן נמי סובר דברי עדיף וע"כ לא שקיל וטרי בירושלמי על הא דתנן ב"מ (ד' צ"ז) המשאיל אומר שאולה מתה כו' והלה אומר איני יודע חייב והש"ס דילן מוקי לה בב"מ (ד' צ"ז) אליבא דר"נ כגון שיש עסק שבוע' ביניהן ע"ש ודו"ק:

וע"כ כיון שנתבאר שהירושלמי סובר דברי ושמא ברי עדיף וא"כ קשה הא דתנן בב"ב (ד' קל"ה) זה אחי אינו נאמן ואידך מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא דקאמרי לאו אחונ' הוא אימא סיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר

יירשו אחיו עמו הא אמרי לאו אחינו הוא לא צריכא דקא אמרי אין אנו יודעין אמר רבה ז"א מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור וא"כ לשיטת הירושלמי שסובר דמנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב וא"כ קשה דאמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא ודאי דקאמרי לאו אחינו הוא ואפ"ה תנן דנפלו לו נכסים ממקום אחר ירשו אחיו עמו אע"ג דקאמרי לאו אחינו הוא אפ"ה ירשו אחיו עמו וע"כ סובר הירושלמי שאזלינן בתר הודאתו אלמא דאזלינן בתר הודאת הנותן וע"כ אע"ג דקאמרי לאו אחינו הוא אפ"ה ירשו אחיו עמו וע"כ סובר הירושלמי דאזלינן בתר הודאת הנותן וחייב לשלם דלא כשיטת הש"ס דילן וע"כ הא דאמרינן בב"ק (ד' ל"ה) בהא דתנן היה א' גדול וא' קטן ניזק אומר גדול הזיק ומזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק א' תם וא' מועד ניזק אומר מועד הזיק והמזיק אומר לא כי אלא תם הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה ופריך הא לא מייתי ראיה שקיל כדאמר מזיק נימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן דאמר טענו חטים והודה לו בשעורים פטור והירושלמי לא שקיל וטרי בזה והוא משום דלשיטת הירושלמי ניחא דלשיטת הירו' אזלינן בתר הודאת הנותן לחיוב ולא אזלינן בתר הודאת המקבל לפטור וע"כ ניחא דאי לא מייתי ראיה שקיל כדאמר מזיק ולא כשיטה הש"ס דילן דאזלינן בתר הודאת המקבל לפטור וע"כ פריך הא לא מייתי ראיה שקיל כדאמר מזיק נימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן דאמר טענו בחטים והודה לו בשעורים פטור אבל לשיטת הירושלמי ניחא דאזלינן בתר הודאת הנותן:

[**ובזה** יתבאר הירושלמי (פ"ו דשבועות ה"ד) דתנן הטוען לחבירו כדי שמן והודה לו בקנקנין. מה אנן קיימין אם בשטענו קנקנים ושמן כ"ע מודו שיש הודאה מהטענה אם בשטענו קנקנים ולא הודה בשמן כ"ע מודו שאין הודיי' מהטענה ר"ז ור"א בשטענו קנקנים שמן אהן אמר קנקנים כו' ובכתובות (פי"ג ה"ד) ההן מלאין וההן אמר ריקנין כו' ר"א בשם ר"א מפיק לישנא מחצין דמשח (פ' מדות שמן) וכמו דאמרינן בכתובות (דף קח) כי פליגי היכא דאמר לי' עשרה כדי שמן יש לי אצלך אדמון אומר יש בלשון הזה לשון קנקנים ורבנן סברי אין בלשון הזה לשון קנקנים) ופריך וישאלוני' (ופי' הפ"מ אמאי פליגי במשמעות לשונו וכי אין אנו יכולין לשאול מה היה כונתו לתובעו אם על המדות שמן או על הכלים עם השמן ומשני בהוא דאשתתק והנה בגליון הש"ס שם הביא קושיא א' דלכל הפירושים בטענו חטים והודה לו בשעורים אם מחמת מחילה או הודאה או משטה מה מועיל מה דנשאלים לבסוף כוונתו הא כבר הודה או מחל כו' ובפשיטות אינה קושיא דכיון דנאמן לומר שתבעו שניהם א"כ לא מחל לו על הקנקנים דכיון שאומר שכונתו הי' לטעון אף קנקנים אך לפ"מ שביארתי לשיטת הירושלמי הוא דהא דטענו

חסים והודה לו בשעורים פטור היינו דפטור מן השבועה משום דלא הודה ממין הטענה אבל ודאי דחייב בשעורים דהא אזלינן בתר הודאת הנותן ולשיטת הירושלמי הא דפליגי ר"ג ורבנן בפ"ו דשבועות (דף לח) היינו לענין חיוב שבועה אבל בדמי שעורים בודאי חייב והוא דלא כשיטת הש"ס דילן שכתבו התוס' בב"ק (דף לה) דלשיטת הש"ס דילן פטור מדמי שעורין לכ"ע כמו דאמר רבה בר נתן טענו חטים והודה לו בשעורים פטור אלא דפליגי לענין חיוב שבועה ולשיטת הירושלמי חייב בדמי שעורים לכ"ע אלא דפליגי לענין שבועה]:

ומעתה לפי מה שביארתי שיטת הירושלמי דאזלינן אחר הודאת הנותן בזה יתבאר הירושלמי דהכא רב הונא אמר מפתים אותו ליתן גט וכופין אותו ליתן קנס ואין הפי' כמו שפירשו הק"ע והפ"מ שהוא כשיטת הש"ס דילן בקידושין (ד' ס"ה) דמבקשין ליתן גט ואם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה אלא דהפי' הוא דמפתין אותו ליתן גט וכופין אותו ליתן קנס (פי' שצריך ליתן כתובה דכיון שהודה ואמר קידשתי את בתך והיא אומרת לא קדשה אלא אותי וע"כ אעפ"י שהבת מכחשת שלא עשתה שליח וכמו שכתב המקנה בקידושין (שם) דאם הוחזקה השליח בעדים הבת אסורה אפי' אם האם אומרת שקיבלה בשביל עצמה ועיין שם שפי' שהבת אומרת שלא עשתה שליח (לפי פי' התוי"ט דמיירי בשהבת גדולה ועשתה שליח לאמה) וא"כ אעפ"י שהבת מכחשת אפ"ה אזלינן בתר הודאת המתחייב וכיון שאומר שקידש את בתה צריך ליתן לה גט ואף שלא נתן כתובה לגבות מחיים אך שאם לא יתן גט אז מחוייב לכונסה) וע"ז אומר מפתים אותו ליתן גט וכופין אותו ליתן קנס דצריך ליתן הכתובה לבת דאזלינן בתר הודאת המתחייב (משא"כ לשיטת הש"ס דילן דאזלינן בתר הודאת המקבל כמו שביארתי תחילה) וע"ז אומר מפתים אותו ליתן גט וא"כ אסור לישא בתה דהא נתן גט להאם ואעפ"כ מתחייב ליתן קנס להבת (פי' כתובה וקרי לה קנס מחמת שהוא רק מחמת הודאתו) וגם שאם לא היה נותן גט היה יכול לכונסה אך כיון שמפתים אותו ליתן גט א"כ אסור לישא הבת ואעפ"כ כופין אותו ליתן קנס אעפ"י שזה היה מחמת שנתן גט אבל בלאו"ה לא היה צריך ליתן כתובה שהיה יכול לכונסה כמו שאמר שקידש את בתה אך כיון שנתרצה ליתן גט ע"כ כופין אותו ליתן קנס

וע"ז אומר הגע עצמך שהיה חבר והיה יודע שחייב גט וקנס (פי' שיפתו אותו ליתן גט ויצטרך ליתן גט להאם שא"כ יהיה אסור באשתו שהיא אחותה) וא"כ כיון שלא יצטרך ליתן גט א"כ לא יתחייב קנס ג"כ שאם תתבע הכתובה יכול לומר שיכניסה דהא אינה אסורה לו כיון שלא נתן גט וא"כ יוכל לכונסה ולא יצטרך ליתן כתובה שלא ניתנה

כתובה לגבות מחיים וע"ז אומר אין מוציאין את הודאי מפני הספק (פי' כיון שכבר נשא לאחותה ע"כ אינו צריך ליתן גט דא"כ יצטרך להוציא אשתו ואין מוציאין את הודאי מפני הספק וע"כ אין צריך ליתן גט וגם קנס אינו צריך דכיון שאינו נותן גט א"כ יוכל לכונסה ולא ניתנה כתובה לגבות מחיים וע"כ פטור מגט וקנס) ודו"ק:

הלכה יב

קטע ד

שם (הי"ב) חד גיור אתא לגבי ר' יוסי אמר ליה מהו מנסיב ממזרתא אמר ליה שרי חזר ואתא לגבי ר' יודה א"ל שרי אלא הוי ידע דבנוי דההוא גברא ממזרין קומי שמיא חזר ואתי קומי ר' יוסי א"ל הוית ידע דהוא כן ולמה שרית לי מן קדמיתא א"ל מה דשאלת לי אגיבונך:

והנה קשה דאיך אמר לו ר' יהודה דשרי הא ר"י סובר דקהל גרים (בימים קדמונים) איקרי קהל וא"כ איך שרי למינסב ממזרתא כיון דר' יהודה סובר דקהל גרים (בימים קדמונים) איקרי קהל וכמו דאמרי' בקידושין (ד' ע"ב) ת"ר גר (בימים קדמוני') נושא ממזרת דברי ר' יוסי ר"י אומר גר לא ישא ממזרת כו' אייתר לי' לקהל כו' וכן לקמן בירו' וכן ביבמות (פ"ח ה"ב) מתניתא דלא כר' יודה דר"י אמר ארבע קהילות אינון (פי' מתניתא דתנן פצוע דכא וכרות שפכה מותרין בגיורת ומשוחררות (בימים קדמונים) ואינן אסורין אלא לבוא בקהל דלא כר' יודא (פי' שסובר דק"ג איקרי קהל וא"כ איך קאמר הכא להאי גיורא (בימים קדמונים) דשרי למינסב ממזרתא ואיפשר לומר כמו שכתב הרא"ש בעבודת כוכבים (ד' ז') ומיהו בירושלמי אמר חכם שטיהר אין חבירו רשאי לטמא אסר אין חבירו רשאי לאסור וצריך לאוקמי שכבר חלה הודאת הראשון כו' וא"כ איפשר לומר דכיון דבא לפני ר' יוסי ואמר נו דשרי וע"כ לא רצה ר' יהודה לאסור ואמר לו דשרי אלא דידע דבנוי דההוא גברא ממזרין. וע"ז אומר ניחא בת ישראל לממזר ולנתין דכתיב לא יבוא ממזר בקהל ה' מה ת"ל לא יבוא לו לפסול (פי' דניחא דאם הזכר הוא ממזר וע"כ ניחא דהולד הולך אחר הזכר אבל הכא הנקבה ממזרת ועוד שהוא בהיתר וא"כ צריך הולד לילך אחר הזכר וכמו דתנן כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר ע"ז אומ' דלא יבוא כו' לו לפסול (פי' דאזלינן בזה בתר הפגום אעפ"י שהוא בהיתר) וע"ז אומר ופליגא על ההיא דאמר ר"י בן פזי דאמר ר"י בן פזי כו' מושיב יחידים ביתה אפי' ממזר בסוף העולם וממזרת בסוף העולם הקב"ה מביאן ומזווגן זה בזה (והפ"מ נדחק בזה) ולי נראה דקאמר ופליגא על הא דריב"פ (פי' שלפי שהשיב ר"י לו דשרי) אלא דידע דבנוי דההוא גברא ממזרין קמי שמיא (פי' וזה

אסור להרבות ממזירין) וכמו דאמרינן לקמן (ה"ג) דברי ר' יהודה ממזר לא ישא ממזרת כדי שיתכלו ממזירין מן העולם וא"כ אם ינסוב ממזרתא אע"ג דשרי אי אמרי' דק"ג לא איקרי קהל אעפ"כ כיון דבנוי דההוא גברא ממזירין ע"כ נא ישא אותה וע"ז אומר ופליגא על ההיא דריב"פ דמושיב יחידים ביתה דאפי' ממזר בסוף העולם וממזרת בסוף העולם הקב"ה מביאן ומזווגן זה בזה וא"כ לית לי' הא דממזר לא ישא ממזרת כדי שיתכלו ממזירין מן העולם:

קטע ז

עוד שם עובד כוכבים ועבד שבאו על בת ישראל הולד ממזר ר' יעקב בר אחא כו' בשם ר' ינאי ברבי (ט"ס וצ"ל ר"ג ברבי) הולד אינו כשר ולא פסול אלא מזוהם ר' יונתן סליק עם ר' יודן כו' הורי תמן הולד כשר אמר ר' זעירא ההן ולד כל מה דאזיל הוא מתעלה רבי עבד ממזר (כצ"ל) ברי' מזוהם בר ברי' עבד כשר כו' והנה המפרשים הק"ע והפ"מ פירשו דהיינו לפסול לכהונה וכמו שאומר לקמן שאם הי' נקיבה שפסלה מן הכהונה וכמו דאמרינן ביבמות (ד' מ"ה) דכולי אמוראי דמכשרי מודו שהולד פגום לכהונה כו' ואיפשר לומר דהולד מזוהם הוא כמו שכתבו רש"י ותוס' בקידושין (ד' ס"ח) דלמ"ד הולד כשר היינו אחר גירות דהטעם דהולד כשר היינו משום דשדי לי' בתר העובד כוכבים דעובדי כוכבים מזוהמין הם כמו דאמרינן בשבת (ד' קמו) בשע' שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא כו' ולא פסקה זוהמתן ועיין מה שהאריך בזה בספר ח"ש חלק אה"ע (ס' ב') במה שצריך גירות וע"ז אומר דהולד מזוהם (פי' שצריך גירות בימים הקדמוני') ובמ"א יתבאר:

קטע ט

עוד שם אמר ר' יעקב בר אחא תני תמן הפוסל פוסל בפנוי' והמכשיר מכשיר אפי' באשת איש עיין בריש יבמות מה שביארתי בזה.

הלכה יג

קטע ג

שם (הי"ג) תני משם ר"א יש איש ואשה שמולידין חמש אומות כיצד מי שיש לו עבד ושפח' והולידו בנים הרי עובדי כוכבי' ומזלות נתגייר א' מהן אחד גר וא' עובד כוכבים נתגייר רבו וגיירו לשני עבדים והולידו בנים הרי אלו עבדים אמר ר"ז הדא אמרה עובד כוכבים שבא על שפחה והולד בן הולד עבד והנה הפ"מ נדחק בזה והק"ע כתב לא ידענא מניין לו דהא הברייתא איירי כשעבד בא על השפחה וכדפירשתי בקונטרס:

ולי נראה שנתחלפו התיבו' (וכצ"ל) אמר ר"ז הדא אמרה עבד שבא על השפחה והוליד בן הולד עובד כוכבים (פי' דהא קשה דלמאי אומר נתגייר רבו (בימים קדמונים) וגיירו לשני

עבדים והולידו בנים הרי אלו עבדים דלמאי אומר שנתגיירו העבדים דהיינו שגיירום לשם עבד ושפחה כמו שכתב הפ"מ כיון שתחילה היו עבדים כמו שאומר כיצד מי שיש לו עבד ושפחה וא"כ כי נתגייר אח"כ רבם ה"ל עבד ושפחה של ישראל וא"כ ממילא הולד עבד דהא היא שפחה של ישראל אלא ודאי דעבד שבא על השפחה (פי' שלא גיירום אלא הם עבד ושפחה מחמת שהי' תחילה עבד ושפחה בהיותו עובד כוכבים והולידו בן לא הוי עבד אלא הוה כסתם עובד כוכבים) וכמו דאמרינן בגיטין (ד' ל"ח) מניין לעובדי כוכבים כו' למעשה ידי' וביבמות (ד' מ"ו) מ"ט עובד כוכבים גופי' כו' וא"כ הי' קנוי רק למעשה ידי' וא"כ לא הוי הולד עבד רק אם טבלום לשם עבדות אז יקנה הגוף והוי קנוי קנין הגוף אבל לא מה שהיה קנוי מתחילה בהיותו עובד כוכבים (בימים קדמונים) וע"ז אומר ר"ז הדא אמרה עבד שבא על השפחה והוליד בן הולד עובד כוכבים וע"כ אמר דוקא גיירום כימים קדמונים ודו"ק:

עוד שם יש מוכר לאביו לתת לאמו כתובתה כו' וכתב הק"ע וקשה אהא דאמרינן לעיל (פ"ק) אין גובין מן העבדים כקרקעות א"כ אין העבד משועבד לכתובת אשה כו' והוא תמוה דהא אמרינן ביבמות (ד' צ"ט) מאי קמ"ל כולה ר"מ הוא ועבדא מטלטלי ומטלטלי משתעבדי לכתובה וע"כ אינו מביא ראיה מזה דאיפשר לומר דכולה ר"מ היא ודו"ק:

פרק ד

הלכה ב

קטע ד

רבי בא בשם רב חסדא שלשה הן שהן נאמנין על אתר חיה ושיירה והמטהרת חברותי' כו' כההיא דתנינן המן שלש נשים שהיו ישינות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה היא טמאה ושתים טהורות אמר רבי בא ובלבד מעת לעת ובש"ס דילן בקידושין (ד' ע"ג) אמר ר"ח ג' נאמנים לאלתר כו' פוטרת חברותי' כו' אמר ר"ח שבדקה עצמה כשיעור ווסת:

והנה בפירושי על הירושלמי (בפ"ק דנדה הלכה א') ביארתי על הא דאיתא (שם) מגעה ברה"ר מהו נשמעינה מן הדא מעוברת ומניקה טהורות לבעליהן וכן אשה שיש לה ווסת ושאר כל הנשים טהורות בביאה ומטמאות במגע הדא אמרה ודאי מגעה ברה"ר טמא ונדחק בזה הפ"מ שההוכחה הוא מדתני מטמאות במגע סתמא משמע אפי' ברה"ר והוא דוחק.

[**ועוד** קשה הא דאמר מעוברת ומניקה טהורות לבעליהן ופי' הפ"מ בלא בדיקה הא לפי' הפ"מ בהא דטהורות בביאה היינו משום שכל לבעלה לא בעי בדיקה א"כ כל הנשים טהורות בלא בדיקה וכמו דאיתא בנדה (ד' י"ב) כל לבעלה לא בעי בדיקה ועיין בהרא"ש שם]:

ע"כ נראה לי דלא כהפ"מ והוא דהברייתא קאי על מתניתין דנדה (ד' ס') שלש נשים שהיו ישינות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות כו' ותולות זו בזו ואמרינן שם ת"ר כיצד תולות זו בזו עוברה ושאינה עוברה כו' מניקה ושאינה מניקה תולה בשאינה מניקה כו וע' בתוספתא (פ"ג) ובמ"א יתבאר

וע"ז אומר מגעה ברה"ר מהו נשמעינה מן הדא מעוברת ומניקה טהורות לבעליהן (פי' דקאי על מתניתין דאם יש בהם מעוברת ומניקה טהורות לבעליהן) והוא דתלינן דהדם שנמצא הוא משאינה מעוברת מניקה כו' דתנן ותולות זו בזו וכן אשה שיש לה וסת (פי' דנמי תולה באשה שאין לה וסת) (והוא דלא כמו שכתבו התוס' בנדה (ד' ס') דדווקא בהך ענינא קאמ' הש"ס תולין אבל יש לה ווסת דמסולקת בדמים דהא אמרינן בה דיה שעתה אינה תולה באין לה ווסת כו') אבל הירושלמי סובר דתולה בשאין לה ווסת) ושאר כל הנשים (פי' שנמצא דם תחת אחת מהן) טהורו' בביאה (פי' אם בא עליה בעלה תחילה אינו מטמא כמו בועל נדה וכמו דאיתא בנדה (ד' י"ד) ואינה מטמאה את בועלה וע"ז אומר טהורות בביאה) ומטמאות במגע (פי' שהבעל טמא משום מגע ולא משום בועל נדה (ודלא כמו שפי' הפ"מ) וא"כ כיון דקאי אמתניתין א"כ מיירי בג' נשים וא"כ הוי רה"ר ואפ"ה תני דמטמ' משום מגע אלמא דמעל"ע שבנדה מטמא אפי' ברה"ר (וזהו דלא כמו שכתב המ"ל שהביא הרשב"א (פ' ט"ז מה' אבות הטומאה) שכתב הרשב"א דנשים אפי' מאה כחד דמי' דא"כ אין ראיה מהא דשלש נשים):

ובזה יתבאר הא דאמרינן אח"כ בירושלמי ר' יודן בעי בדקה חלוקה בשחרית ומצאתה טהור ובמנחה מצאה עליו כתם פשיטא חלוקה אינו טמא אלא עד שעת בדיקה גופה מהו שיהא טמא מעל"ע כלום אתה מטמא גופה אלא מחמת חלוקה חלוקה אינו טמא אלא עד שעת בדיקה וגופה טמא מעל"ע ואפשר לומר דדחו האי פשיטותא דפשיט מהברייתא דמעל"ע הוא אפי' בר"ה מדקאמר שאר כל הנשים טהורות בביאה ומטמאות במגע וכמו שביארתי דקאי על המתניתין דג' נשים וא"כ מוכח דטומאת מעל"ע הוא אפי' בר"ה וע"ז דחי דהך דשלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהם ואינו ידוע ממי הוא מטמא בתורת כתם וא"כ כיון שהי' בדוק לה בתחלה אינו מטמא מעל"ע וא"כ הא דתני דמטמא במגע היינו עד שעת כיבוס ולא משום טומאת

מעל"ע וא"כ אין ראיה להא דטומאת מעל"ע דמטמא אפי' בר"ה (ובזה מיושב מה שכ' הפ"מ שהרמב"ם סתם דבריו בזה והוא משום דר' יודן דחי האי פשיטות' מהברייי) ועי' בתוס' נדה (ד' ב):

והנה מה שכתבתי דמעוברת ומניקה טהורות לבעליהן קאי אמתניתין דשלש נשים וע"ז קאמר וכן באשה שיש לה ווסת וא"כ מוכח מזה דלא כהתוס' דיש לה ווסת ולא הגיע שעת ווסתה דאינו תולה בהגיע שעת ווסתה ואפשר לומר דזה תלי אם וסתות דאוריי' דאנן קיי"ל כר יהושע לגבי ר"א בנדה (ד' ט"ו) דווסתות הוא דרבנן וכמו שכתבו התוס' והנה מהירושלמי דקאמר וכן באשה שיש לה ווסת דתולה בהגיע שעת ווסתה איפשר לומר דהירושלמי לטעמי' דהא דתנן בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה כולן טהורות אמרינן בקדושין (פ"ד ה"ב) ובב"ב (פ"ג ה"א) דתולה עד מעל"ע וכמו דאמרינן שם ר' בא בשם רב חסדאג' הן שהן נאמנים לאלתר החיה והשיירה והמטהרת חברותי' כו' ג' נשים שהיו ישינות במטה אחת ונמצא דם תחת א' מהן כולן טמאות בדקה אחת ומצאת טמא היא טמאה וכולן טהורות אמר ר' בא ובלבד מעל"ע וחולק על הש"ס דילן דאמרינן בנדה (ד' ס') אמר רב יהודה אמר רב והוא שבדקה עצמה כשיעור ווסת וא"כ לשיטת הירושלמי תלינן במעל"ע אע"ג דמעל"ע הוי דרבנן וא"כ הכא נמי לענין אשה שיש לה ווסת דתלינן בהאשה שהגיע זמן ווסתה ואע"ג דווסתות הוי דרבנן:

ואיפשר לומר דהטעם הוא כמו דאמרינן בנדה(ד' נ"ג) ת"ר ראתה כתם ואח"כ ראתה דם תולה כתמה בראייתה מעל"ע דברי רבי וע"כ כיון דתלינן כתמה בראייתה מעל"ע הכי נמי לענין מטהרת חברותי' אין השאר נשים טמאות משום כתם דתלינן כתמה בראייתה מעל"ע ולשיטת הש"ס דילן איפשר לחלק דהתם ידעינן שהכתם והראי' הוא מאשה אחת ע"כ תלינן כתמה בראייתה מעל"ע אבל לענין לטהר שאר הנשים לתלות זה הדם באשה זו שראתה אח"כ בהא לא תלינן:

ועוד איפשר לומר דהא דקאמר הירושלמי דתלינן במעל"ע לענין לטהר חברותי' הוא כמו דאמרינן בנדה (ד' ס"ו) ת"ר תולה בשומרת יום כנגד יום בשני שלה ר' אומר אינו תולה כו' והענין הוא משום שמפסדת יום א' (ועיין במ"ל שהאריך בזה) וע"כ סובר הירושלמי דכיון דנמצאת טמאה א"כ היא מקולקלת ע"כ תלינן מה שנמצא דם על המטה בזו האשה כיון שהיא בלאו"ה טמאה ע"כ תלינן בה לטהר האחרת אך היינו דווקא עד מעל"ע דבלא"ה היא טמאה מעל"ע אבל יותר ממעל"ע לא דהא מקלקלת לה טפי שמחמת הראי' אינה טמאה למפרע רק עד מעל"ע אבל אי תלינן הכתם בה א"כ מקלקלת לה טפי שהיא טמאה מעת מציאות הדם וע"כ כיון דמקלקלת לה טפי ע"כ לא תלינן בה (ורב חסדא

לטעמי' בש"ס דילן דאמר רב חסדא טמא וטהור שהלכו בשני שבילין כו' עיין שם) דלרב חסדא תלי הטעם בקלקול ועיין בנדה (ד' ס' ושם) רב אשי אמר הא והא רשב"ג ולא קשי' כאן למפרע כאן להבא ופירש"י לענין טומאת למפרע תולין דלא מקלקלה לה בהכי אך הש"ס דילן לא סבר הכי דאיך נתלה עד מעל"ע במה שראתה אח"כ כיון דבשעה שנמצא הדם לא הית' מקולקלת וא"כ איך נתלה במה שראתה אח"כ ועיין במ"ל (שם) ולפ"ז הי' אפשר להשוות הירו' להבבלי וכמו שפירשו התוס' שם דכאן למפרע כאן להבא (פי' אם בעלת הכתם הכירה כתמה ואח"כ לבשה היא וחבירתה חלוק ומצאת כתם אז תולה בה אבל אם לא הכירה כתמה עד לאח"כ לא תלינן) וע' בתוס' שם.

וע"כ איפשר לומר דהא דאמרינן בש"ס דילן דדווקא כדי שיעור ווסתה היינו אם הי' הספק של מציאות הדם מיד ואח"כ ראתה ע"כ כיון שנולד הספק תחילה ע"כ אף שראתה אח"כ במעל"ע אעפ"כ לא תלינן כיון שהי' הספק תחילה אבל אם לא נמצא הדם עד אחר שראתה ע"כ תולין עד מעל"ע למפרע כיון שלא נולד הספק תחילה רק לאחר שראתה וע"ז אומר הירושלמי דהמטהרת חברותי' הוא עד מעל"ע היינו באם לא נולד הספק רק עד אחר שראתה ע"כ תלינן למפרע עד מעל"ע ובמ"א יתבאר

הלכה ג

קטע ב

שם (ה"ג) ר' ירמיה אמר כללא פצוע דכא כו' עיין ביבמות (פ"ח ה"ב) מה שביארתי בזה

קטע ג

עוד שם אין יסבור ר' יהודה גרים פסולים בקהל ה' אינון לישא עמונית אינו יכול שהיא קהל ה' אצלו לישא מצרית אינו יכול שהוא קהל ה' אצלה אמר ר' מתני' משחררין שפחה ומשיאין לו. והנה הפ"מ פירש (בפ"ח דיבמות ה"ב) דאין יסבור ר' יהודה גרים פסולים קהל ה' אינון ופי' הפ"מ גרים פסולים כמו גרים גרידי דקהל ה' נמי הן איקרו וא"כ גר עמוני אין לו תקנה:

והנה הפ"מ שגה בזה דהא דקאמר אין יסבור ר יהודה גרים פסולים בקהל ה' אינון (פי' דאי אמרינן דאע"ג דסובר ר יהודה דקהל גרים קהל ה' אינון אפ"ה בגרים פסולים מודה דלאו קהל ה' אינון וכמו דאמרינן בקידושין (ד' ע"ה) אלא אמר רבא גר עמוני ומואבי איכא בינייהו והכי קאמר כל האסורין לבוא בקהל ומאי ניהו גר עמוני ומואבי מותרין לבוא זה בזה א"ה מאי ר' יהודה אוסר הכי קאמר אעפ"י שר' יהודה אוסר גל בממזרת הני מילי גר דראוי לבוא בקהל אבל גר עמוני ומואבי דאין ראוי לבוא בקהל לא ולפי"ז אע"ג דר"י סובר דקהל גרים איקרי קהל היינו דווקא בגרים כשרים אבל לא בפסולין

וא"כ לפי"ז לא תקשה דאיך כתיב עד דור עשירי כו' דאיך איפשר דהא עמוני אינו יכול לישא עמונית דהא היא קהל ה' אצלו לר' יהודה דסובר דקהל גרים איקרי קהל דהא איפשר לו לישא מצרית דהיא מגרים פסולים ור' יהודה מודה בזה דק"ג לא איקרי קהל: **ובזה** יתיישב מה שהקשיתי בספרי נ"י דמאי מקשה ביבמות (ד' ע"ח) אמר ר' יוחנן אי לאו דאמר ר' יהודה הכתוב תלאן בלידה כו' מצרי שני במאי יטהר כו' דאמאי לא פריך אהא דקיילן עמוני ולא עמונית דאיך יכול העמוני לישא עמונית א"כ צריך לומר דלא מקשה משום דמיירי דאי עבר ונסיב דאי לאיסורא הוא כמו דמסיק אח"כ אבל הכא דאי להתיר ע"כ פריך מצרי שני במאי יטהר וכעת נ"ל דאיפשר לומר דישא מצרית דאפי' לר"י שסובר דק"ג איקרי קהל היינו דווקא בכשירים אבל לא בפסולים וע"כ מקשה דאי אמרינן דמצרי ולא מצרית א"כ מצרי שני במאי יטהר לר' יהודה דסובר דק"ג איקרי קהל וכיון דמצרית מותרת א"כ היא מן הכשרים לבוא בקהל וא"כ ק"ג איקרי קהל:

וע"ז אומר בירושלמי דאין יסבור ר' יהודה גרים פסולים בקהל ה' אינון דגרים פסולי' נמי הוי קהל ה' (פי' דר"י סובר דק"ג אפי' גרי' פסולי' נמי הוי קהל ה') וע"ז מקש' לישא עמונית אינו יכול שהי' קהל ה' אצלו לישא מצרי' א"י שהו' קהל ה' אצלה (פי' ששניהם הוי קהל ה') וע"ז אמ' ר' מתני' משחררין לו שפחה ומשיאין לו. והנה הק"ע הקשה כאן וביבמות (פ"ח) תימא מי איכא למ"ד שפחה משוחררת לאו גיורת מעלייתא היא וכיון דס"ל לר"י ק"ג איקרי קהל א"כ גר עמוני אסור אף במשוחררת וגריס משיאין לו שפחה ומשחררין לו זרעו אך לפי"ז תקשה דא"כ לא הוי הולד עמוני וכמו דאמרינן בקידושין (ד' ס"ט) ר' טרפון אומר יכולים ממזירים ליטהר כיצד ממזר שנשא שפחה הולד עבד כו' ואיפשר לומר כמו שכתב המקנה (שם) דדוקא נקט מתניתין ממזר שנשא שפחה יכולין לטהר אבל גר עמוני ומואבי אינם יכולים לטהר אפי' ישא שפחה מיתורא דקרא דלהם אחר פסולן (פי' דאלו"ה אמאי בעי דלהם אחר פסולן דליכא למימר להורות אם היא עמונית דהא עמונית כשירה ואם הוא עמוני בודאי דהולד הוא עמוני אלא להורות דאם בא על השפחה הוי הולד עמוני אלא דזהו דוחק בהירושלמי (ועיין במקנה שרוצה אח"כ לומר דאפי' בעמוני שנשא שפחה הולד אזיל בתרה) אלא ודאי דמשוחררת גריעא טפי להירושלמי ואיפשר לומר דהירושלמי לטעמיה כמו שביארתי ביבמות (פי"א ה"ב) ר"פ אמר קומי ר' יוסי בשם ר' יוסי עבד שבא על אמו חייב חטאת שנאמר ואמרת אליהם לרבות העבדים אי נאמר לחלבים אתאמרת מה מצינו בזיקת אם שעשה בה צד שנתגיירה כצד שלא נתגיירה אף שפחה נעשה בה צד שנשתחררה כצד שלא נשתחררה ועיי"ש שכתבתי שפירוש הק"ע והפ"מ הם דחוקים והגהתי מה מצינו בזיקת אם שעשה בה צד

שנשתחררה כצד שלא נשתחררה אף שפחה נעשה בה צד שנתגיירה כצד שלא נתגיירה (פי' דכמו אם ילד' השפחה בנים ואח"כ נשתחררו לגמרי אעפ"כ לא הוי כקטן שנולד וכמו דחנן וכן שפחה שנשתחררו בניה עמה והוי אחים דכיון דהוי עבדים ונתחייבו תחילה במצות ע"כ לא אמרינן בהם דכקטן שנולד דמי וה"נ לא עשו צד שנתגיירה כצד שלא נתגיירה (פי' דצד שנתגיירו היינו להיותם עבדים לא אמרינן דהוי קטן שנולד דהא לא הוי עדיין ישראלים גמורים ע"כ לא אמרינן בהו דהוי כקטן כו') והוא דלא כשיטת הש"ס דילן בסנהדרין (ד' נ"ח) דאמר רב חסדא עבד מותר באמו ומותר בבתו יצא מכלל כו' ולכלל ישראל לא בא אלמא דהוי כקטן כו', והוא כמו דאמר ר"ח בירושלמי שם ר' אידי אמר קומי ר' יוסי בשם ר' חסדא עבד מותר באחותו א"ל שמעת אפי' מאם והא תנינן וכן שפחה שנשתחררו בניה עמה לחליצה וליבום אבל למאי דמסיק לא אמרינן בעבד דהוי כקטן כו' לא בשנעשה עבד ולא בשנעשה אח"כ ב"ח וע"כ איפשר לומר דלא הוי קהל דהטעם דק"ג איקרי קהל היינו משום דהוי כקטן משא"כ בשפחה שנשתחררה וע"כ אומר בירושלמי אמר ר' מתני' משחררין שפחה ומשיאין לו]:

וע"ז פריך אח"כ ודכוותה מצרי לא ישא מצרית (פי' אי אמרינן דלר"י ק"ג איקרי קהל אפי' גרים פסולים (בימים קדמונים) נמי א"כ מצרי לא ישא מצרית דכל א' אקרי קהל) וכ"ת א"כ מצרי שני במאי יטהר אפשר ע"י שפחה דשפחה משוחררת לא הוי בכלל ק"ג וכמו דמשני לענין עמוני וע"ז אומר דכה"ג דכיון דשניהם הוי מצרים ושניהם פסולים בזה ודאי ר"י מודה דמותרים וע"ז אומר נשמעינה מן הדא תני ר' אבהו קומי ר' יוחנן אמר ר' יהודה בנימין גר מצרי הי' מתלמידי ר"ע אמר אני גר מצרי נשוי גיורת מצרית בני בן גר מצרי ואני משיאו לגיורת מצרית ונמצא בן בני כשר לבוא בקהל כו' וא"כ מוכח דמצרי מותר לישא מצרית דכיון דשניהם מצרים לא דמי להא דקהל גרים פסולים איקרי קהל לר"י (והפ"מ שגה בזה) ודו"ק:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) מתני' בת חלל זכר פסולה לכהונה לעולם ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה כו ובגמ' רב המנונא בשם רב בת בת לעולם (ופי' הפ"מ הא דקתני בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לאו דבעינן שתהא מזכר בן זכר עד סוף העולם אלא כיון דבת ראשונה נולדה מחלל זכר פסולה היא ובתה ובת בתה לעולם והיינו דקאמר בת זו שנולדה מן החלל בת בת שנולדה ממנה ואפי' הי' בעלה ישראל פסולה עד סוף כל הדורות ר"י בשם ר' ישמעאל בעמיו מה בעמיו

שנאמר להלן זכרי' אסורין ונקיבות מותרות אף בעמיו שנאמ' כאן זכרים אסורין ונקיבות מותרות כו' מתניתא פליגא על רב ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה פתר לה חללה מכהונה (וכן גריס הפ"מ כלומר דבחללה עצמה שנתחללה בביאתה מן הכהונה מיירי כגון כהן שבא על הגרושה ואם נולדה אח"כ בת מישראל כשירה לכהונה אבל בת חלל בתה פסולה לעולם וטעמא דהתם החללה עצמה מטיפה כשירה נולדה אלא שנתחללה בביאתה והילכך בתה מישראל כשירה דבני ישראל מקוה טהורה לחללות אבל זו שנולדה מטיפה פסולה אפי' בתה מישראל פסולה לעולם מתניתא פליגא על ר' יוחנן ר' יהודה אמר בת גר זכר כבת חלל זכר ופי' הפ"מ דקסבר דכמו בגר זכר פסולה מן הכהונה לעולם ה"נ בחלל כו' ושגה בזה דודאי בגר אם היה אביה מישראל כשירה לכהונה לר' יהודה אעפ"י שהיא בת גר זכר וכמו דאמרינן בירושלמי כי אם בתולות מזרע בית ישראל ר' יהודה אומר עד שיהיה אביה מישראל ומשמע דאפי' הבת שנולדה מן הגר אפ"ה אם נשאת לישראל כשורה לכהונה. והק"ע פירש דהיה סבור דבהא פליגי ת"ק ור' יהודה דת"ק סובר דאפי' בת בן נמי פסול ור"י אומר בת גר זכר כבת חלל זכר וא"כ בת בן כשר):

ולי נראה לגרוס מתני' פליגא על רב ר"י אומר בת גר כבת חלל זכר וא"כ כיון דבבת גר זכר כשר הולד לכהונה אם נישאת לישראל וה"נ בחלל. ע"ז אמר לא בא ר' יהודה אלא להוסיף דבן גר זכר נמי פסול אבל לא לגמרי כבת חלל זכר דהתם פסולה אפי' בת הבן. אילו אמר בת חלל כבת גר יאות (פי' וח"כ הי' מוכח דבת בן כשר כמו גבי גר אבל השתא שאומר דבת חלל כבה גר זכר לא בא אלא להוסיף אדברי ראב"י דאמר אפי' אמה מישראל) וע"ז בא להוסיף דבת גר זכר פסולה מן הכהונה אבל לא שיהא דמי לגמרי לבת חלל זכר דבת חלל זכר פסולה אפי' בת הבת אבל בת גר זכר בת הבת כשירה:

קטע ג

עוד שם דלמא ר' הושעי' רבה ור' יודן נשי' הוון יתבין רהיט ר' יוחנן ולחש לי' באודני' פצוע דכא כהן מהו שישא בת גרים א"ל מה אמר לך א"ל אמר לי מילא דנגר בר נגרין לא מפריק לה לא אמר לי גיורת שהיא כזונה אצלו ולא בת ישראל שהיא מחללה (דהא אסורה בפצוע דכא) לא אמר לי אלא בת גרים ובת גרים לא כישראלית הוא פתר לה כר' יודא דאמר בת גר זכר כבת חלל זכר. והנה הק"ע כתב ביבמות ותימא הא ר"י סבר קהל גרים אקרי קהל א"כ ודאי דלא אכלה דאסורה לו משום פצוע דכא כו' ודוחק לומר דמיבעי' לי' לר"י דאמר בת גר זכר כבת חלל זכר אי ס"ל כר' יוסי דק"ג לא איקרי קהל ונ"ל דע"ז אמר ר' הושעי' דאמר לי מילה דנגר בר נגר לא מפריק לי' שאמר לא אמר לי

גיורת שהיא כזונה אצלו ולא בת ישראל שהיא מחללה לא אמר לי אלא בת גרים ובת גרים לא כישראלית היא (פי' לר' יוסי דאמר דאף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה) פתר לה כר' יודא דר' יודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר (פי' זהו הי' השאלה ששאל ר' יוחנן מר' הושעי' רבה) וע"ז אמר ר' הושעי' מילא דנגר בר נגרין לא מפריק לי' (פי' כיון דהאיבעי' שלו הוא כר' יודא ור' יודא סובר דק"ג איקרי קהל א"כ אסור הוא עלי' משום איסור פצוע דכא והא דאמרינן ביבמו' (ד' נ"ז) למאן אי לר' יהוד' בין בקדושתי' בין לאו בקדושתי' קאי לא אכלה פי' רש"י דהש"ס הוא דקא בעי לה ומפרש ואזיל עד סיפא ופשטה אבל ר' אושעי' לא פשט בה מידי כו' ובירו' ר' הושעי' גופא קאמר דאמר לי מילה דנגר בר נגרין לא מפריק לה לא אמר לי גיורת שהיא כזונה אצלו ולא בת ישראל שהיא מחללה לא אמר לי אלא בת גרים ובת גרים לא כישראלית היא (פי' לר' יוסי דק"ג לא איקרי קהל) פתר לה כר' יודא דר"י אמר בת גר זכר (בימים קדמונים) כבת חלל זכר (פי' דכל זה קאמר לה ר' הושעי' דמיבעי' לי' לר' יהודה דאמר בת גר כבת חלל זכר ובת גר אינה רק מדברי קבלה וע"כ אפשר דמחמת שהוא פצוע דכא ע"כ מותר בה דאע"ג דאמרינן לעיל (ה"ב) דאמר ריב"ל לא שנו אלא פצוע דכא ישראל אבל פצוע דכא כהן לא כמה דאת אמר כהן ברור אסור לו לישא גיורת (פי' אע"פ שהוא פצוע דכא אעפ"כ בקידושתי' קאי) אך זהו דווקא בגיורת דווקא ובימים קדמונים) אבל בבת גיורת דזהו רק מדברי קבלה וזהו הבעי' דר' יוחנן הוא אליבא דר' יהודה וע"ז אמר ר' אושעי' דאמר לי מילה דנגר בר נגרין לא מפריק לה והוא דלר"י קשה דהא אמר ק"ג איקרו קהל וא"כ אסור לישאנה מפני שהוא פצוע דכא דהא לר"י ק"ג איקרי קהל וע"ז אמר ר' הושעי' דאמר לי מילה דנגר בר נגרין כו' והש"ס דילן פשיט דהאיבעי' הי' לראב"י וכמו דאמרינן ביבמות (ד' נ"ז) ולר' יוסי דאמר ק"ג לא איקרו קהל וכמו שכתב המהרש"א שם דהאיבעי' הוא לר"י דק"ג לא איקרי קהל ולראב"י ע"ש ודו"ק:

קטע ד

עוד שם כהן שבא על הגרושה והוליד בת בת בת מה היא ר' חנני' ור"מ חד אמר כשירה וחד אמר פסולה מתיב מ"ד כשירה למ"ד פסולה בת חלל זכר אינה פסולה וחללה מבנה (או מכהונה) אינה פסולה משום מה היא פסולה וביבמות (פ"ח ה"ב) (פי' הפ"מ בת חלל זכר אינה חללה מכהונה הא אינה נולדה מחלל כהן אינה מישראל בתמי' הרי מישראל נולדה וכשירה היא כדקתני התם ומפני מה את פוסלה) והוא דוחק:

ע"כ נ"ל שיש (ט"ס וכצ"ל) מתיב מ"ד כשירה למ"ד פסולה בת חלל זכר אינה (פי' שהיא לא נולדה מחלל זכר אלא שיצירתה בעבירה מחמת שהוא כהן ובא על הגרושה וא"כ

אינה בת חלל זכר) וע"ז אומר בת חלל זכר אינה ואח"כ אומר חללה מכהונה אינה (פי' דהא ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה וא"כ אעפ"י שנתחללה נמי בת הבת כשירה (דהבת עצמה ודאי דהוי חללה שנולדה מפסולי כהונה דהיינו מכהן שבא על הגרושה מישראל) מה את פוסלה תיבת מישראל הוא ט"ס ודלא כהפ"מ) וצ"ל משם מה היא פסולה כמו דאיתא הכא בקידושין וע"ז אומר דא"כ משם מה היא פסולה ודו"ק:

קטע ו

שם חד כהן נסב בת גרים כו' עיין בספרי נועם ירושלמי בביכורים (פ"ק ה"ה) מה שביארתי שם:

הלכה ז

קטע ב

שם (ה"ז) מתני' האומר בני זה ממזר אינו נאמן כו' ר' יהוד' אומ' כו' ובגמ' תמן תנינן האומר בני זה נאמן ר' אבהו בשם ר' יוחנן לתת לו אבל לא ליקח ממנו א"ר יוסי ולא מתניתא היא אפי' שניהם אומרין על עוברה שבמעי' ממזר הוא אינם נאמנים: דילמא על דר"י איתאמרת דר"י אומר נאמנין עלי' אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן לתת לו אבל לא ליקח ממנו:

והנה הפ"מ נדחק בזה ע"כ נ"ל לבאר דר' אבהו בשם ר' יוחנן לתת לו (פי' דאינו נאמן רק לומר עליו שהוא בנו ולתת לו) אבל לא ליקח ממנו (פי' לומר עליו שאינו בנו אם מוחזקין שהוא בנו) א"ר יוסי ולאו מתניתא היא אפי' שניהם אומרים על העובר שבמעי' ממזר הוא אינם נאמנים וא"כ בודאי דאינו נאמן לומר עליו שאינו בנו) וע"ז אומר דילמא על דר' יהודה איתאמרת דר' יהודה אומר נאמנים עליו אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן לתת לו אבל לא ליקח ממנו (פי' דהא שאומר ר' יהודה דממזר הוא היינו באופן שהוא בנו רק שנולד לו מחייבי כריתות אבל אם אמר עליו שהוא ממזר ואינו בנו אינו נאמן אפי' לר' יהודה ג"כ):

וע"ז אמר ר' חזק' עוד היא מתניתא כי את הבכור בן השנואה יכיר (פי' שעוד היא מתניתא דאפי' לר' יהודה אינו נאמן לומר רק על בנו שהוא ממזר מחייבי כריתות אבל לא לומר שאינו בנו דתני' כי את הבכור בן השנואה יכיר) היו מחזיקין בו שהוא בנו ובשעת מיתתו אמר אינו בנו אינו נאמן שאינו בנו ובשעת מיתתו אמר בני הוא נאמן וזהו אליבא דר' יהודה דהא תני' את הבכור בן השנואה יכיר וזהו כדר"י ואפ"ה אמר שאינו נאמן לומר עליו שאינו בנו:

וע"ז אומר אית תניי תני על קדמייתא נאמן ר' זריקא בשם הונא היו מחזיקין אותו שהוא משפחתו נאמן ופי' הפ"מ ר' חזקי' מפרש הא דאית תני אפי' בכה"ג נאמן כגון שהיו מחזיקין אותו שהוא משפחתו והיו מחזיקין אותה במשוחררת ובנו הוא והוא אימר שלא שיחררה ואין זה בנו בהא הוא דנאמן משום דלא מפיק לי' מחזקתו לגמרי אלא שטעו וקסברי שהוא שיחררה ואין זה אלא גילוי מילתא בעלמא ועוד דלא משוי לי' לממזר אלא לעבד ואפי' לרבנן הוא נאמן:

ולי נראה כמו שביארתי דאפי' לר' יהודה אינו נאמן אלא לומר עליו שהוא בנו אבל לא לומר עליו שאינו בנו דאפי' לר' יהודה לא הימני' רחמנא אלא בבנו לומר שהוא ממזר אבל לא לומר שאינו בנו וע"ז אומר אית תניי תני על קדמייתא אינו נאמן (פי' אפי' לומר דאינו בנו) וע"ז אומר ר' חזקי' ר"ז כו' היו מחזיקין אותו שהוא משפחתו נאמן (פי' שנאמן לומר שאינו בנו דהא כיון שהוא משפחתו א"כ הוא בנו אלא שמן הדין שאינו בנו שהולד אזיל בתרה ובכה"ג נאמן לומר שלא שיחררה וא"כ אין זה בנו אבל אעפ"כ אביו הוא וע"כ מהימן לומר שלא שיחררה והולד אזיל בתרה אבל לומר שאינו בנו כלל בזה לא הימני' רחמנא):

הלכה ח

קטע ב

שם (ה"ח) מי שנותן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקידשה אם שלו קדמו קידושיו קידושין ואם של שלוחו קדמו קידושיו קידושין ואם אין ידוע שניהם נותנים גט ואם רצו א' נותן גט וא' כונס וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה היא וקידשה את עצמה אם שלה קדמו קידושיה קידושין ואם של שלוחה קדמו קידושיו קידושין ואם ק ידוע שניהם נותנים גט ואם רצו א' נותן גט וא' כונס ובגמ' ולית הדא פליגא על רבי יוחנן דר' יוחנן אמר אדם מבטל שליחותו בדברים פתר לה משום חומרא דעריות ר' יוסי ב"ר בון שמע לה מן דבתרה וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה היא וקידשה את עצמה ולית הדא פליגא על ר' יוחנן דר' יוחנן אמר אדם מבטל שליחותו בדברים פתר לה משום חומרא הוא בעריות והפ"מ נדחק בזה דמאי קאמר ר' יוסי ב"ר בון שמע לה מן דבתרה ומאי מוכח מסיפ' יותר מברישא עיי"ש שנדחק בזה:

ולי נראה דמרישא דהיינו מי שנותן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלכה וקידשה כו' לא מוכח דאין אדם מבטל שליחותו בדברים מהא דתנן וקידשה דאיפשר לומר דהוא הדין אם ביטלה שליחות השליח בדברים ה"נ דאדם מבטל שליחותו בדברים והא דתנן והלך הוא וקידשה היינו משום דקאמר ואם אין ידוע שניהם נותנים גט דהדין הוא דצריכים

שניהם ליתן גט משום דהיא לא פשעה כלל אלא אבי' פשע בזה שקידשה אחר שעשאה שליח וע"כ אעפ"י שהתורה נתנה רשות לאב לקדש את בתו מ"מ היא לא פשעה בזה וע"כ כופין ליתן גט שבזה לא הי' מוכח אם לא הי' אומר שהלך הוא וקידשה כו' אבל לעולם אדם מבטל שליחותו בדברים אבל בסיפא שהיא עשתה שליח ואח"כ קידשה לעצמה וא"כ פשעה בזה במה שקידשה לעצמה אחר שעשתה שליח וא"כ בזה לא כופין רק מבקשין וכמו דאיתא ביבמות (ד' קי"א) הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוץ לה לאחר מיתת בעלה מבקשים הימנו שיחלוץ לה ואם נתכוונה לכך אפי' בחיי בעלה מבקשין הימנו שיחלוץ לה ואיתא שם (ד' קיב) איבעי' להו נטולה אני מן היהודים ליבם מהו מי מסקה אדעתה דמיית בעלה ונפלה קמי יבם או לא וא"כ הנודרת הנאה מחיי בעלה שלא פשעה בזה כופין אבל לאחר מיתת בעלה שפשעה בזה ע"כ מבקשין (ועיין בס' נועם ירושלמי על עירובין בירושלמי (פ"א ה"א) על הא דאמר ר' אחא כף ר"ל לר' יוחנן כו' עיי"ש מה שביארתי) וא"כ בסיפא דאין כופין א"כ ליכא חידוש בהא דתני שניהם נותנים גט דהיינו שאין כופין רק מבקשין (ועיין בקידושין (ד' ס"ה) רב אמר כופין ושמואל אמר מבקשין):

וע"כ קאמר ר' יוסי ב"ר בון ולית הדא פליגא על ר' יוחנן דר' יוחנן אמר אדם מבטל שליחותו בדברים דאל"כ למאי תנן וקידש הא אפי' אם ביטלה שליחותו בדברים נמי בטל וע"ז אומר פתר לה משום חומרא דעריות

ומה שכ' הק"ע והדבר תימא שלא ראיתי לא' מן הפוסקי' שהביא דין זה דבקידושין אין אדם מבטל שליחותו בדברים הוא תמוה דהא לשיטת הש"ס דילן עיקר הפלוגתא דר"י ור"ל הוא בקידושין (ד' נ"ט) ואם כן אפילו בקידושין שהוא עריות נמי אמרינן דאתי דיבור ומבטל דיבור וכמו דאמרינן שם לא בא אחר וקידשה וחזרה בה מהו ר' יוחנן חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור ר"ל אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור כו' ר"ז מתני להא שמעתתא אהא וכן היא שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה היא וקידשה את עצמה אם שלה קדמו קידושיה קידושין ואם שלוחה קדמו אין קידושיה קידושין לא קידשה את עצמה וחזרה בה מהו ר' יוחנן אמר חוזרת ור"ל אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור כו' וכתבו התוס' ונראה לפרש וחזרה בה בלא אמירתה לשליח דאי אמרה לשליח אין רצוני שתקדשני פשיטא דאינה מקודשת דאטו משום דאמרה לו תיהוי לי שליח לקדשני לא מצית חוזרת וא"כ מוכח דלשיטת הש"ס דילן אמרינן אתי דיבור ומבטל דיבור אפי' בעריות נמי ולהירושלמי עיקר הפלוגתא הוא לענין תרומה כמו דאמרינן בירושלמי א

דתרומות) ולית הדא פליגא על ר"ל דר"ל אמר אין אדם מבטל שליחותו בדברים תיפתר כגון שאמר לו לך וקבע בצפון וקבע בדרום ע"כ אומר דבעריות ר' יוחנן מודה משום חומרא דעריות ועיין מה שביארתי ע"ז בספרי נחלת יהושע (ס' י"ז) ושם הארכתי בזה וע' לעיל רפ"ד דגיטין (ה"א) ודו"ק: